KALENDARZYK ROBOTNICZY

1914

Pomocną rękę

powinno się z chęcią przyjąć i nie należy jej nigdy odtrącać, szczególnie wówczas, gdy nam ta pomocna ręka coś tak nader cennego podaje, jak Fellera wonny Fluid z esencyj roślinnej z marką „Elsa-Fluid“. Sami bowiem przekonaliśmy się, że działa uśmierzająco na bole, jakoteż gorąco i orzeźwiająco, wzmacnia muskuły i nerwy, ułatwia wyrzut flegmy i zapobiega wszelkim zapaleniom. Polecamy go przeto przeciw bolom reumatycznym i podagrycznym, przeciw bolowi głowy, uszu, gardła, zębów, postrzałowi i zaziębieniu, które bardzo łatwo katar, kaszel, chrypkę i zaflegmienie powoduje, polecamy go również przeciw bezsenności, słabemu wzrokowi, kłuciu, rwaniu i rozmaitym innym bolom. — Należy zamówić 12 małych lub 6 podwójnych albo 2 specyalnych flaszek za 5 K, 24 małych lub 12 podwójnych albo 4 specyalnych flaszek za 8 K 60 hal. a 48 małych lub 24 podwójnych albo 8 specyalnych flaszek za 16 K franko. Należy się strzedz przed naśladownictwami i wyraźnie pisać:

E. V. Feller, aptekarz Stubica Nr. 560 (Kroacya).

PIEKARNIA LUDOWA

W PODGÓRZU, KOPERNIKA 21

Znak ochronny

Dostarcza chleb najlepszej jakości po znacznie zniżonej cenie.

Chleb dostać można: w Krakowie, Rynek Gł. (plac targowy). **W Dębnikach,** w Konsumie robotniczym „Naprzód“, przy ul. Madalińskiego 9 (naprzeciw kaplicy). **W Podgórzu,** w Jatkach miejskich, przy ulicy Kalwaryjskiej, oraz w lokalu piekarni.

Robotnicy! Towarzysze!

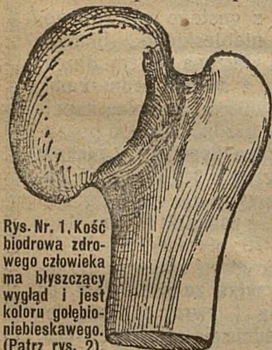
Żądajcie wszędzie chleba **z piekarni ludowej z powyższym znakiem ochronnym.**

Wysyłki na prowincyę uskutecznia się natychmiast.

ROZDAJE SIĘ 10.000 PACZEK BEZPŁATNIE!

Zwyczajny środek leczący reumatyzm we wszystkich postaciach ofiaruje się obecnie Publiczności zupełnie darmo i bez zapłaty tytułem próby. Wyleczono mnóstwo wypadków zastarzałych przez 30 lat i nawet 40 lat.

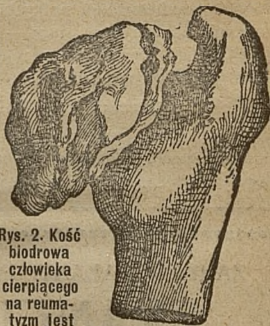
Na zasadzie, że „trzeba widzieć, by się przekonać“, M. E. Trayser z Londynu ofiaruje każdemu tytułem próby swój środek od reumatyzmu na własny koszt. W tym celu chce on 10.000 paczek bezpłatnie rozdać i dostarczy je każdej osobie po nadesłaniu odnośnego adresu. M. E. Trayser sam przecierpiał wszystkie męki i zaznał boleści reumatyzmu. W ciągu całego szeregu lat wypróbował on niezliczone mnóstwo znanych wówczas środków antyreumatycznych, bez najmniejszego skutku.

Rys. Nr. 1. Kość biodrowa zdrowego człowieka ma błyszczący wygląd i jest koloru gołębio-niebieskawego. (Patrz rys. 2).

Nieraz dostawał takich napadów boleści, że musiał morfinę zażywać i wyczerpawszy wszelkie istniejące środki lecznicze, musiał się z rezygnacyą pogodzić ze swoim losem. Zaczął badać powody i przyczyny reumatyzmu i po wielu wypróbowaniach udało mu się nareszcie wynaleźć środek, który go zupełnie wyleczył. Środek ten wywarł na nim taki dobroczynny wpływ, że postanowił nazwać ów środek nowy „Trayser“. Ci, z pomiędzy jego krewnych, znajomych i przyjaciół, którzy również cierpieli na reumatyzm, byli następnie wyleczeni i wreszcie p. Trayser postanowił zaofiarować swój środek całemu światu. Lecz zadanie to wykazało się prawie niewykonalnem, wobec tego że prawie każdy już wypróbował setkę i więcej tak zwanych środków od reumatyzmu i w żaden sposób się nie chciał przekonać, że

środek taki wogóle istnieć może. Ale pewien pan, już w podstarzałym wieku w Liverpolu, napisał mu, że jeśli p. Trayser pośle mu swoje lekarstwo, to je jeszcze tym razem spróbuje, lecz wobec tego, że w ciągu 41 lat cierpiał na reumatyzm i przez ten czas prawie majątek na lekarzy i lekarstwa spotrzebował, to nim się nie przekona o wartości tego środka nie wyda już więcej ani feniga. Próba została mu nadesłaną; następnie kupił więcej i skutek był nadzwyczajny, ponieważ pacyent został zupełnie wyleczony. To dało p. Trayser nową ideę i od tego czasu zaczął wysyłać wszystkim na żądanie swoje bezpłatne próbki. Środkiem tym wyleczył pana Piotra Kellera w Mandrowu, pow. Odessa, po 32-letnich cierpieniach. Pani Berta Behnke w Rydze cierpiała od 15 lat na tę udręczającą chorobę i została przez „Trayser“ całkiem uzdrowioną. Pan Dr Ant Micoch w Opawie cierpiał od 32 lat na ischias i został z tejże choroby wyleczony. Gerassim Ivanovitsch Samojlowitsch w Krasnojarsku, gub. Jenissejsk, cierpiał 8 lat na reumatyzm i zawdzięcza środkowi leczniczemu „Trayser“ swoje zdrowie. Pan K. Tuks w Tomaszowie, gub. Piotrkowskiej, został po 4-letnich ciężkich cierpieniach całkiem uzdrowiony, Pan Rajmund Weleke w Łodzi, gubernii Piotrkowskiej, który przez 7 lat cierpiał na reumatyzm, został przez środek „Trayser“ niechybnej śmierci wyrwany. Pan P. J. Romanow w Dmitrowie, gub. Moskiewskiej cierpiał przez 3 lata i 4 miesiące na reumatyzm i został całkiem wyleczony. W tysiącznych innych wypadkach była działalność ta sama. Środek ten wyleczył wypadki, w których szpitale i droguerye, elektryczność i lekarze nic nie pomagały, a nawet u osób 75 lat mających. Pan Trayser wysyła paczkę próbną do wszystkich czytelników niniejszego kalendarza całkiem darmo, ponieważ sobie życzy, aby jego szczęście każdemu także posłużyło. Jest to nadzwyczajny środek leczniczy, dlatego niema wątpliwości, że w każdym wypadku reumatyzm leczy, choćby i w najcięższym, — Pana Traysera całkowity adres jest:

Rys. 2. Kość biodrowa człowieka cierpiącego na reumatyzm jest przez reumatyczną truciznę uszkodzona i jest koloru całkiem żółtego.

M. S. Trayser, Nr 2082, Bangor House, Shoe Lane, E. C. London, England.

KIESZONKOWY KALENDARZYK ROBOTNICZY NA ROK 1914

ZREDAGOWAŁ I WYDAŁ ZYGMUNT KLEMENSIEWICZ, POSEŁ DO RADY PAŃSTWA, REDAKTOR TYGODNIKA ILUSTROWANEGO „PRAWO LUDU“

ROCZNIK VIII. CENA WSZĘDZIE 80 H.

KRAKÓW 1914.
NAKŁADEM SPÓŁKI WYDAWNICZEJ W KRAKOWIE. — DRUKARNIA LUDOWA W KRAKOWIE DUNAJEWSKIEGO 5.

Nasza broń!

Silna dłoń, ciężki młot —
Więc w ogromy brył,
Chociaż skroń zlewa pot,
Walmy z całych sił!

Niech się kruszą złomy skał,
Niech się kruszą w pył,
By świat nowy na nich wstał,
Aby wstał i żył.

Czas już, czas w stary świat
Innego tchnąć ducha,
Wyprowadzić z poza krat,
Uwolnić z łańcucha.

Śmigła dłoń, ciężki młot —
Czyż nam siły brak,
By uderzył w śmiały lot
Nasz wolności ptak?

Niech uderzy i niech tam
W górne strony wzleci,
Niech u złotych rajskich bram
Śniony świt roznieci.

Silna dłoń, ciężki młot —
Robotniczą broń!
Kwiat wolności za nasz pot
Uwieńczy nam skroń!

Franciszek Piętak.

SICZEŃ STYCZEŃ JÄNNER

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 C	**Nowy Rok.** Miecz.	**Nowy Rok**	19	**Hrud. 1913.** Won.
2 P	Makarego op.	Abla, Seta	20	Ihnatyja ep. m.
3 S	Genowefy p.	Enocha	21	Julijanny m.
4 **N**	**2 po N. R.** Eug. ☽	Izabeli	22	**N. pr. Rož.** Anast.
5 P	Telesfora	Symeona	23	10 Muczen.
6 W	**Trzech Króli**	**Trzech Króli**	24	Jewhenyi † *Wih.*
7 S	Walentego b.	Izydora	25	**Rožd. Chrysta**
8 C	Seweryna op.	Erharda	26	**Sobor Pr. Bohor.**
9 P	Marcyanny p. m.	Marcyala	27	**Stefana mucz.**
10 S	Pawła	Pawła P.	28	2 tys. Mucz.
11 **N**	**1 po 3 Kr.** Honor.	Matyldy	29	**N. po R.** SS. Mład.
12 P	Arkadyusza ○	Reinolda	30	Anysji m.
13 W	Weroniki	Hilarego	31	Mełanji
14 S	Feliksa z N.	Feliksa	1	**Siczeń N. R. 1914**
15 C	Maura op.	Maura	2	Sylwestra
16 P	Marcelego i Ott.	Marcelego	3	Małachija pror.
17 S	Antoniego pust.	Antoniego P.	4	Sobor 70 ap.
18 **N**	**2 po 3 Kr.** *Im. Jezus*	Pryski	5	**N. pr. Boh.** Fteop.
19 P	Henryka ☾	Sary	6	**Bohojawł.** Hosp.
20 W	Fabian. i Sebast.	Fabjana i Seb.	7	Sobor š. Joana
21 S	Agnieszki p.	Agnieszki	8	Hryhorja hr.
22 C	Wincentego m.	Wincentego	9	Połyjewkta m.
23 P	*Zašl. N. M. P.*	Emerencji	10	Hryhoryja jep.
24 S	Tymoteusza b.	Tymoteusza	11	Fteodozja pr.
25 **N**	**3 po 3 Kr.** *N. Rodz.*	Nawr. š. Pawła	12	**N. 1 po B.** Tatjan.
26 P	Polikarpa ●	Polikarpa	13	Ermyła
27 W	Jana Złotoust.	Jana Chryzost.	14	S. S. Oteć w S.
28 S	Walerego	Karola Wielk.	15	Pawła
29 C	Franciszka Sal.	Walerjusza	16	Petra wer.
30 P	Martyny p.	Adelgundy	17	Antonja Wełyk.
31 S	Piotra z Noli	Wirgiljusza	18	Aftanazja Pr.

LUTYJ LUTY FEBRUAR

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 N	**4 po 3 Kr.** Ignac.	Brygidy	19	**2 po B.** Makar.
2 P	**NMP. Gromniczn.**	**Oczyszcz. M. P.**	20	Jewftymija
3 W	Błażeja bisk. ☽	Błażeja	21	Maksyma
4 S	Weroniki p.	Weroniki	22	Tymofteja ap.
5 C	Agaty p.	Agaty	23	Kłymenta m.
6 P	Doroty p.	Doroty	24	Ksenyi prep.
7 S	Romualda	Ryszarda	25	Hrehorja ap.
8 N	**Starozap.** Jan z M.	Salomona	26	**3 po B.** Joana
9 P	Apolonii p.	Apolonji *Pop.*	27	Per moszcz J.
10 W	Scholastyki p. ☺	Gabrjela	28	Jefrema prep.
11 S	Łucyana	Eufrozyny	29	Ihnatia
12 C	Modesta	Eulalji	30	**Trech Swiat.**
13 P	Juliana	Kastora	31	Kyra i Joana
14 S	Walentego b.	Walentego	1	**Lutyj.** Tryfona
15 N	**Mięsop.** Faustyna	Faustyna	2	**Strytenije Hosp.**
16 P	Juljanny	Juljanny	3	Symeona i Anny
17 W	Konstancyi ☾	Konstancji	4	Izydora
18 S	Flawiana	Zuzanny	5	Ahaftji m.
19 C	Konrada pust.	Gabina	6	Wukoła pr.
20 P	Nicefora, Leona	Euchazego	7	Parftenija
21 S	Eleonory król.	Eleonory	8	Fteodora
22 N	**Zapust.** Piotra K.	Kated. ś. Piotra	9	**Miasop.** Nykyfor.
23 P	Romany	Seweryna	10	Charłampija
24 W	Macieja ap.	Macieja op.	11	Własija m.
25 S	*† Popielec.* An. ●	Wiktora	12	Mełetyja ar.
26 C	Wiktora z A.	Gothilfa	13	Martynijana
27 P	Aleksandra b.	Leandra	14	Awksentyja
28 S	Romana i Lean.	Romana	15	Onysyma jep.

MAREĆ MARZEC MARZ

Dni		Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1	N	**1 P. Wstęp.** Albin.	Albina	16	**N.Syrop.** Pamfyła
2	P	Heleny	Symplicjusza	17	Fteodora
3	W	Kunegundy ces.	Kunegundy	18	Lwa pap.
4	S	Kazim. † *Such.*	Adrjana	19	Archyppa
5	C	Fryderyka op.	Fryderyka	20	Lwa ep.
6	P	Marcyana †*Such.*	Frydolina	21	Timofteja
7	S	Tom. z A. † *Such.*	Felicyty	22	Petra
8	N	**2 P. Sucha.** Jana	Filomena	23	**N. 1 P.** Połykarpa
9	P	Franciszki	Prudencjusza	24	Obr. hł. ś. J.
10	W	40 Męczenników	Aleksandra	25	Tarasja arch.
11	S	Konstantyna	Rozyny	26	Porfyrja
12	C	Grzegorza W.	Grzegorza	27	Prokopyja
13	P	Krystyny	Ernesta	28	Wasyłyja isp.
14	S	Matyldy, Leona	Zacharjasza	1	**Mareć.** Ewdokji
15	N	**3 Postu, Głucha**	Krzysztofa	2	**N. 2 P.** Fteodota
16	P	Lugina	Cyrjaka	3	Ewtropija
17	W	Gertrudy	Gertrudy	4	Harasyma
18	S	Edwarda	Anzelma	5	Konona m.
19	C	*Józefa Obl. NMP.*	Józefa Obl.	6	42 Muczen.
20	P	Joach. i Klaud.	Ruprechta	7	Wasylija, Jew.
21	S	Benedykta	Benedykta	8	Fteofyłakta
22	N	**4 Postu, Środop.**	Kazimierza	9	**N. 3 P.** 40 Mucz.
23	P	Wiktora m.	Eberharda	10	Kondrata
24	W	Gabryela Ar.	Gabrjela	11	Sofronja
25	S	**Zwiast. N. M. P.**	**Zwiast. NMP.**	12	Fteofana pr.
26	C	Emanuela, T.	Emanuela	13	Nykyfora
27	P	Jana Dam.	Huberta	14	Benedykta pr.
28	S	Sykstusa pap.	Gwidona	15	Ahapija i 6 m.
29	N	**5 Postu Czarna.**	Eustazego	16	**N. 4 P.** Sawyna
30	P	Kwiryna Jana K.	Gwidona	17	Ałekseja
31	W	Balbiny	Amosa	18	Kiryłła

ĆWITEŃ KWIECIEŃ APRIL

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie		Grecko-katolickie
1 S	Hugona b.	Teodora	19	Chrysanta
2 C	Franciszka z P.	Amalji	20	Sawy
3 P	Rysz. *NMP. B.*	Darjusza	21	Jakowa pr.
4 S	Izydora	Ambrożego	22	Wasyłyja jep.
5 N	**6 Postu, Palmowa.**	Hozeasza	23	**N. 5 P.** Nikona
6 P	Celestyna	Ireneusza	24	Zacharija
7 W	Hermana w.	Hegezypa	25	**Błahow. w. P. Boh**
8 S	Dyonizego	Apolonii	26	Sobor. Hawr.
9 C	*W. Czwartek*	*Wiecz. Pańska*	27	Matrony m.
10 P	*W. Piątek*	*Wielki Piątek*	28	Ilaryona
11 S	*W. Sobota*	*Wielka Sobota*	29	Marka
12 N	**Wielkanoc**	**Wielkanoc**	30	**N. 6 P.** Joana
13 P	**Poniedz. Wielk.**	**Pon. Wielkanocn.**	31	Ipatyja
14 W	Waleryana	Bogusława	1	**Cwiteń.** Maryi
15 S	Ludwiny	Hermana	2	Tyta prep.
16 C	Lamberta	Juljusza	3	*Czet. wełyk.*
17 P	Rudolfa	Daniela	4	**Wełyk. Piatok.**
18 S	Apolonjusza	Flawjana	5	*Sub. wełyka*
19 N	**1 po Wielk. Biała**	Wernera	6	**Woskres. Hospod.**
20 P	Agnieszki	Sulpicjusza	7	**Poned. woskr.**
21 W	Anzelma b.	Adolara	8	**Wtor. woskr.**
22 S	Sotera i Kaja	Sotera i Kajet.	9	Ewpsychija
23 C	Wojciecha bisk.	Jerzego	10	Terentyja
24 P	Jerzego m.	Albrechta	11	Antypy
25 S	Marka ew.	Marka Ew.	12	Wasylija m.
26 N	**2 po W.** Kleta i M.	Kleta	13	**N. 1 Ant.** Artem.
27 P	Anastazego	Anastazego	14	Martyna
28 W	Pawła od Krzyża	Witalisa	15	Arystarcha
29 S	Piotra męcz.	Sybili	16	Ahapji
30 C	Katarzyny S.	Eupropjusza	17	Symeona

MAJ MAJ MAI

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 P	Filipa i Jakóba	Filipa i Jakóba	18	Iwana prep.
2 S	Zygmunta	Zygmunta	19	Fteodora
3 **N**	**3 po W.** *Zn.ś.Krz.*	Znal. ś. Krzyża.	20	**N. 2 Myr.** Joana
4 P	Floryana	Florjana	21	Januarija
5 W	Piusa V pap.	Florjana	22	Salomei
6 Ś	Jana w Oleju	Dytrycha	23	Heorhija
7 C	Domiceli p.	Gotfryda	24	Sawwy m.
8 **P**	**Stanisława B.**	Stanisława	25	Marka ap.
9 S	Grzegorza z N.	Hjoba	26	Wasylija
10 **N**	**4 po W.** Izydora	Wiktoryna	27	**N. 3 Rozeł.** Sym.
11 P	Adolfa i Beatr.	**Zielone Sw.**	28	Jasona
12 W	Pankracego	**Pon. Ziel. Św.**	29	9 mucz. w Kyz.
13 S	Serwacego b.	Wojciecha	30	Jakowa ap.
14 C	Bonifacego	Pankracego	1	**Maj.** Jeremija
15 P	Zofii i 3 córek	Serwacego	2	Borysa
16 S	Jana Nepom.	Bonifacego	3	Teodozyja
17 **N**	**5 po W.** Paschalis.	Sofji	4	**N 4 Saw.** Pełahyi
18 P	Feliksa † *S. d.*	Peregryna	5	Iryny
19 W	Piotra Cel. † *S. d.*	Torpeta	6	Jowa mnoh.
20 S	Bernarda † *S. d.*	Liborjusza	7	Akakija p.
21 **C**	**Wniebow. Pań.**	Potencjany	8	Joana Boh.
22 P	Julii p.	Franciszki	9	Per. m. Nykołaja
23 S	Dezyderego	Prudensa	10	Symeona Zył.
24 **N**	**6 po W.** Joanny	Heleny	11	**N. 5 Slip.** Mokija
25 P	Fil. i Zach.	Dezyderego	12	Jepyf.
26 W	Urbana	Zuzanny	13	Hlikeryi mucz.
27 S	Jana pap.	Urbana	14	Izydora mucz.
28 C	Wilhelma	Wilhelma	15	**Woznes. Hosp.**
29 P	Teodozego	Maksymiljana	16	Teodora i Mod.
30 S	Feliksa p. † *Wig.*	Wiganda	17	Andronika
31 **N**	**Zielone Święta**	Petroneli	18	**N. 6 po W.** Teod.

CZERWEŃ CZERWIEC JUNI

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 **P**	**Poniedz. Z. Św.**	Bedy	19	Patrykija
2 W	Eugeniusza	Lucyana	20	Tałateja
3 S	Klotyldy k. † *S.d.*	Nikodema	21	Konstantyna
4 **C**	Kwiryna	Efrajma	22	Wasyłyja
5 P	Bonifacego † *S.d.*	Erazma	23	Mychajła isp.
6 S	Norberta † *S. d.*	Benigna	24	Symeona *S. zad.*
7 **N**	**1 po Ś. Prz. Trójcy.**	Lukrecji	25	**Sosz. ś. Ducha**
8 P	Medarda	Medarda	26	**Poned. Sosz.**
9 W	Felicjana	Prym. i Fel.	27	Fteraponta
10 Ś	Małgorzaty kr.	Onufrego	28	Nykyty pr.
11 C	**Boże Ciało.**	Barnaby	29	Teodozji
12 P	Onufrego	Bazylidesa	30	Izaakija
13 S	Antoniego z P.	Tobjasza	31	Jermija ap.
14 **N**	**2 po Ś.** Bazylego	Antonji	1	**Czerw.** *Sub. zad.*
15 P	Wita i Germ.	Wita	2	Nykyfora
16 W	Franciszka Reg.	Justyny	3	Mukiłiana
17 S	Adolfa b.	Wolmara	4	Mytrofana pr.
18 C	Marka ew.	Gerwazego	5	Doroftja
19 P	*Serca P. Jez.* Gerw	Sylwerjusza	6	Hylaryona
20 S	Sylwiusza	Sylasa	7	Fteodota
21 **N**	**3 po Ś.** Jakóba S.	Albana	8	**N. 2 po S.** Fteod.
22 P	Paulina	Achacjusza	9	Kyryła
23 W	Wandy	Bazylego	10	Tymoftea jep.
24 Ś	Jana Chrzciciela	Jana Chrzcic.	11	Wartołomeja
25 C	Prospera	Eulogjusza	12	Onufryja
26 P	Jana i Pawła	Jeremjasza	13	Akyłyny m.
27 S	Władysł. † k. *Wig.*	Filipiny	14	Jełyseja pr.
28 **N**	**4 po Ś.** Leona II.	Leona i Józ.	15	**N. 3 po S.** Amosa
29 **P**	**Piotra i Pawła**	**Piotra i Pawła**	16	Tychona
30 W	Emilii i Luc	Wsp. ś. Pawła	17	Manuiła mucz.

ŁYPEŃ LIPIEC JULI

Dni	Rzym.-kat.	Ewangelickie		Grecko-katolickie
1 Ś	Teobalda	Teobalda	18	Łeontyja,
2 C	*Naw. NMP.*	*Nawiedz. NMP.*	19	Judy
3 P	Alfreda	Kornelego	20	Metodyja
4 S	Jana Kalasant.	Uldaryka	21	Julijana ep.
5 N	**5 po S.** Jana z D.	Karoliny	22	**N.4 po S.** Jewsew.
6 P	Izajasza pror.	Gaoara	23	Juliana ep.
7 W	Pulcheryi p.	Wilibalda	24	**Rożd. ś. Joana**
8 Ś	Elżbiety	Kiljana	25	Fewronji
9 C	Cyryla b.	Ludwiki	26	Dawyda
10 P	7 Braci Śpiąc.	Siedmiu Braci	27	Samsona pr.
11 S	Pelagii m.	Pjusa	28	Kyra i Joana
12 N	**6 po S.** Henryka	Henryka	29	**N. 5 po S. Petra i P.**
13 P	Małgorzaty	Małgorzaty	30	Sobor 12 Ap.
14 W	Bonawentury	Bonawentur.	1	**Łyp.** Kosmy i D.
15 Ś	Rozesłan. Ap.	Rozesł. Apost.	2	Poł. Ryzy pr. B.
16 C	*NMP. Szk.*	Ruty	3	Jakynta
17 P	Aleksego	Aleksego	4	Andreja
18 S	Szymona z L.	Maternusa	5	Kyryła i Met.
19 N	**7 po S.** Winc. a P.	Rufiny	6	**N. 6 po S.** Atanaz.
20 P	Czesława i K.	Eljasza	7	Ftomy pr.
21 W	Praksedy	Pauliny	8	Prokopija m.
22 Ś	Marji i Magd.	Marji Magdal.	9	Pankratija
23 C	Apolinarego	Apolinarego	10	S. 45 Muczen.
24 P	Krystyny p.	Krystyny	11	Ewtymji
25 S	Jakóba ap.	Jakóba ap.	12	Prokła i Iłarya
26 N	**8 po S.** Anny MP.	Anny	13	**N. 7 po S.** Sob. ś. H.
27 P	Kunegundy	Marty	14	Akyły
28 W	Natalii p.	Panteleona	15	Wołodymyra
29 Ś	Marty panny	Beatryksy	16	Atynohena
30 C	Abdona	Abdona	17	Martyny
31 P	Ignacego Lojoli	Ernestyny	18	Emilijana

SERPEŃ SIERPIEŃ AUGUST

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 S	Piotra w ok.	Piotra w okow.	19	Makryny
2 **N**	**9 po S.** *NMP. A.*	Gustawa	20	**N. 8 po S.** Ilyj pr.
3 P	Znal. ś. Szczep.	Augusta	21	Joana iS.
4 W	Dominika	Dominika	22	Maryi Mahdał.
5 Ś	*NMP. Śnieżnej*	Oswalda	23	Trofyma
6 C	*Przem. Pańskie* ○	Sykstusa	24	Chrystyny
7 P	Kajetana	Donata	25	Uspen. c. Anny
8 S	Cyrjaka	Cyrjaka	26	Jermołaja i Par.
9 **N**	**10 po S.** Romana	Rolanda	27	**N. 9 po S.** Panteł.
10 P	Wawrzyńca	Wawrzyńca	28	Prochora
11 W	Zuzanny	Hermana	29	Kałłynyka
12 Ś	Klary p.	Klary	30	Syły i Syłyjana
13 C	Hipolita m.	Kassjana	31	Jewdokyma
14 P	Euzeb. † *Wig.* ☾	Euzebjusza	1	**Serp.** W. cz. k.
15 S	**Wniebow. NMP.**	**Wnieb. NMP.**	2	Per. moszcz. ś. S.
16 **N**	**11 po S.** Jacka i R.	Rocha	3	**N. 10 po S.** Izaaka
17 P	Anastazego	Bertrama	4	7 Otrok w Efezi
18 W	Heleny kr.	Agapita	5	Ewsychnia m.
19 Ś	Benigny	Sebalda	6	**Preobr. Hosp.**
20 C	Stefana kr.	Bernharda	7	Demetrja
21 P	Joanny Frem. ●	Adolfa	8	Emiljana
22 S	Tymoteusza	Tymoteusza	9	Matyja ap.
23 **N**	**12 po S.** *Poc. NMB.*	Zacheusza	10	**N. 11 po S.** Ławr.
24 P	Bartłomieja	Bartłomieja	11	Ewpła
25 W	Ludwika kr.	Ludwika	12	Fotja M.
26 Ś	Zefiryna m.	Zefiryna	13	Maksyma pr.
27 C	Przen. ś. Krz. ☽	Gebharda	14	Mychea
28 P	Augustyna	Augustyna	15	**Uspenje Bohor.**
29 S	Ścięcie św. Jana	Jana ew.	16	Nerukotwor. O.
30 **N**	**13 po S.** Joachim.	Rebeki	17	**12 po S.** Myrona
31 P	Rajmunda W.	Pauliny	18	Flora i Ławra

WERESEŃ **WRZESIEŃ** SEPTEMBER

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 W	Idziego op,	Idziego	19	Andrea
2 Ś	Stefana kr. w.	Abalona	20	Samujła pr.
3 C	Bronisławy	Mansweta	21	Tadeja
4 P	Rozalji p.	Rozalji	22	Ahatonyka m.
5 S	Wawrzyńca m.	Herkula	23	Łuppa m.
6 N	**14 po S.** Zachar.	Magnusa	24	**N. 13 po S.** Ewt.
7 P	Reginy	Reginy	25	Warftołomea
8 W	**Narodzenie NMP.**	**Narodz. NMP.**	26	Adryjana m.
9 Ś	Gorgoniusza	Gorgonjusza	27	Pimena pr.
10 C	Mikołaja z Tol.	Jodoka	28	Mojseja m.
11 P	Jacka i Prota	Prota	29	Usikł. hł. ś. Iw.
12 S	Gwidona w.	Syrusa	30	Ałeksandra
13 N	**15 po S.** *Im. NMP.*	Materna	31	**N. 14 po S.** Poł. p.
14 P	*Podw. św. Krzyża*	Podn. Krz. św.	1	**Weres.** Symeona
15 W	Nikodema	Nikodema	2	Mamanta
16 S	Ludmiły m. †*S.d.*	Eufemji	3	Anftyma
17 C	Lamberta	Lamberta	4	Wawyły
18 P	Tomasza † *S. d.*	Tytusa	5	Zacharya pr.
19 S	Januar. † *S. d.*	Sydonji	6	Czudo Arch. M.
20 N	**16 po S.** Eustach.	Fausty	7	**N. 15 po S.** Sozant
21 P	Mateusza	Mateusza Ew.	8	**Rożd. Bohor.**
22 W	Maurycego	Maurycego	9	Joakyma
23 S	Tekli p. m.	Tekli	10	Mynodory m.
24 C	Gerarda b.	Gerharda	11	Teodora
25 P	Kleofasa m.	Kleofasa	12	Awtonoma
26 S	Cypryana	Cyprjana	13	Kornylija
27 N	**17 po S.** Wład. z G	Adolfa	14	**N. 16 po S. W. c. Kr.**
28 P	Wacława kr.	Wacława	15	Nykyty
29 W	*Michała Arch.*	Michała	16	Josafata
30 S	Hieronima w.	Hieronima	17	Sofji, W. N. L.

ŻOWTEŃ PAŹDZIERNIK OCTOBER

Dni	Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1 C	Remigjusza	Benignusa	18	Efrema
2 P	Ottona b.	Leodegarda	19	Tryfoma i Saw.
3 S	Kandyda	Kandyda	20	Ewstatija i Plak.
4 **N**	**18 po S.** *NMP.R.*	Franciszka	21	**N. 17 po S.** Kondr.
5 P	Placyda m.	Fidesa	22	Foky i Jowy
6 W	Brunona	Fryderyki	23	Zacz. św. Joan.
7 Ś	Justyny	Amalji	24	Ftekły
8 C	Brygidy w.	Pelagji	25	Ewfrozyny
9 P	Dyonizego	Djonizego	26	Joana Boh.
10 S	Franciszka B.	Gersona	27	Kałystrata m.
11 **N**	**19 po S.** Winc. K.	Burkharda	28	**N. 18 po S.** Charyt.
12 P	Maksymiliana	Maksymiljana	29	Kyryaka
13 W	Edwarda kr.	Edwarda	30	Hryhorja weł.
14 Ś	Kaliksta pap.	Kaliksta	1	**Żowt.** Pokr. P. B.
15 C	Jadwigi, Ter.	Jadwigi	2	Kyprijana
16 P	Gawła op.	Gallusa	3	Djonizyja
17 S	Lucyny	Florentyna	4	Jeroteja
18 **N**	**20 po S.** Łukasza	Łukasza ew.	5	**N. 19 po S.** Charyt.
19 P	Piotra z Ak.	Ferdynanda	6	Tomy ap.
20 W	Felicyana	Wandalina	7	Serhija
21 Ś	Urszuli p. m.	Urszuli	8	Pełahji mucz.
22 C	Korduli p.	Korduli	9	Jakowa
23 P	Jana Kapistrana	Seweryna	10	Enłampija
24 S	Rafała Archan.	Salomei	11	Fyłypa
25 **N**	**21 po S.** Jana K.	Wilhelminy	12	**N. 20 po S.** Andr.
26 P	Ewarysta pap.	Ewarysta	13	Karpa i Papyła
27 W	Sabiny i Florent.	Sabiny	14	Nazarya i Par.
28 Ś	Szymona i Judy	Szymona i Judy	15	Łukyjana
29 C	Narcyza b.	Narcyza	16	Lonhyna
30 P	Klaudyusza	Klaudjusza	17	Osyi pror.
31 S	Wolfgang.† *Wig.*	**Pam. Ref.**	18	Łuki ap.

PADOŁYST LISTOPAD NOVEMBER

Dni	Rzym.-kat.	Ewangelickie	Grecko-katolickie	
1 N	**22 po S. WW. Św.**	**Wszystkich Sw.**	19	**N. 21 po S.** Joiła
2 P	*Dzień Zaduszny*	Dzień Zadusz.	20	Artemija
3 W	Huberta	Bogumiła	21	Ilarjona
4 Ś	Karola Borom.	Emeryka	22	Awekryja
5 C	Elżbiety m.	Blandyny	23	Jakowa
6 P	Leonarda w.	Erdmana	24	Arefty
7 S	Herkulana	Malachjusza	25	Markyjana
8 N	**23 po S.** *OP.NMP.*	Sewera	26	**N. 22 po S. Dymytr.**
9 P	Teodora m.	Teodora	27	Nestora
10 W	Andrzeja z Aw.	Probusa	28	Terentija m.
11 Ś	Marcina b.	Marcina	29	Anastazji
12 C	Marcina p.	Jonasza	30	Zenona
13 P	Eugeniusza	Brycjusza	31	Stachija
14 S	Józefata b.	Lewina	1	**Padoł.** Kosmy i D
15 N	**24 po S.** Stan. K.	**Leopolda**	2	**N. 23 po S.** Akind.
16 P	Salomei	Otmara	3	Akepsyny
17 W	Otmara op.	Hugona	4	Joannyka m.
18 Ś	Ottona op.	Gelazego	5	Hałyktyona
19 C	Elżbiety i Ireny	Elżbiety	6	Pawła ap.
20 P	Feliksa w.	Edmunda	7	Łazara ap.
21 S	*Ofiarow. NMP.*	Ofiarow. NMP.	8	**Mychaiła Arch.**
22 N	**25 po S.** Cecylji p.	Cecylji	9	**N. 24 po S.** Erasta
23 P	Klemensa	Klemensa	10	Erasta i Ołympa
24 W	Emilii	Emilji	11	Myny i Wikt.
25 Ś	Katarzyny p.	Katarzyny	12	Josafata
26 C	Klemensa	Konrada	13	Joana Zł.
27 P	Walerjana	Guntera	14	Fyłyppa
28 S	Krescentego	Rufina	15	Hurlja Sam.
29 N	**1 Adw.** Saturn. m.	Waltera	16	**N. 25 po S.** Maftej.
30 P	Andrzeja ap.	Andrzeja	17	Hryhorija ap.

HRUDEŃ GRUDZIEN DEZEMBER

Dni		Rzym.-kat.	Ewangielickie	Grecko-katolickie	
1	W	Eligiusza	Longina	18	Platona
2	Ś	Bibjanny	Kassjana	19	Awdyja
3	C	Franciszka ks.(☽)	Anweli	20	Hryhoryja
4	P	Barbary p.	Barbary	21	**Wowed. Bohor.**
5	S	Sabby op.	Abigalji	22	Fyłymona ep.
6	**N**	**2 Adw.** Mikołaja	Mikołaja	23	**N 26 po S.** Amfył.
7	**P**	Ambroż. † *Wig.*	Agatona	24	Kateryny
8	W	**Niep. Pocz. NMP.**	**Poczęcie NMP.**	25	Kłymenta
9	Ś	Leokadyi z Wal.	Joachima	26	Ałyppa
10	C	*N. M. P. Loret.* (☾)	Judyty	27	Jakowa
11	P	Damazego p.	Damazego	28	Stefana mucz.
12	S	Aleksandra	Epimacha	29	Paramona
13	**N**	**3 Adw.** Łucyi	Łucji	30	**N 27 po S.** Andr.
14	P	Nikazego	Nikazego	1	**Hruden.** Nauma
15	W	Fortunata	Ignacego	2	Awakuma
16	Ś	Adelajdy † *S d.*	Ananjasza	3	Sowronija pr.
17	C	Łazarza (●)	Łazarza	4	Warwary
18	P	Gracyana † *S. d.*	Wunibalda	5	Sawy op.
19	S	Nemezjus. † *S. d.*	Abrahama	6	**Nykołaja czud.**
20	**N**	**4 Adw.** Teofila m.	Ammona	7	**N. 28 po S.** Ambr.
21	P	Tomasza	Tomasza ap.	8	Patapija
22	W	Zenona m.	Beaty	9	**Zaczat. Bohor.**
23	Ś	Wiktorji p.	Dagoberta	10	Myny Erm.
24	**C**	Ad. i Ew. † *Wig.* (☽)	Adama, Ewy	11	Danyjła
25	**P**	**Boże Narodzenie**	**Boże Narodzenie**	12	Spirydjona
26	S	**Szczepana M.**	**Szczepana**	13	Ewhenija
27	**N**	**1 po B. N.** *Jana Ew.*	Jana Ewang.	14	**N. 29 po S.** Ftyrsa
28	P	Młodzianków	Młodzianków	15	Ełewteryja
29	W	Tomasza	Jonatana	16	Ahheja
30	Ś	Dawida	Dawida	17	Danyjła pr.
31	C	Sylwestra	Boguchwała	18	Sewastyjana

KALENDARZ ŻYDOWSKI ROK 5674-5675.

Styczeń. 8 — Post 10 Tebeth, 28 — 1 Schewat.
Luty. 27 — 1 Adar.
Marzec. 11 — Post Estery, 12 -- Purim, 13 — Schuschan-Purim, 28 — 1 Nisan.
Kwiecień. 11 — Początek Paschy, 12 — Drugie święto Paschy, 17 — Siódme święto Paschy, 18 — Ósme święto Paschy, 27 — 1 Ijar.
Maj. 14 — Lag-Bojmer, 26 — 1 Sywan, 31 — 1 Zielone Święta.
Czerwiec. 1 — 2 Zielone Święta, 25 — 1 Tamuz.
Lipiec. 12 — Post Zdob. Świąt., 24 — 1 Aw.
Sierpień. 2 — Post Spalenie świątyni, 23 — 1 Elul.
Wrzesień. 21 — 1 Tischri, Nowy Rok 5675, 22 — 2 święto Nowego Roku, 23 — Post Gedalie, 30 — Święto Pojednania.
Październik. 5 — 1 Kuczki, 6 — 2 Święto Kuczek, 11 — Święto Palmowe, 12 — Koniec Kuczek, 13 — Radość z Prawa, 21 — 1 Marcheszwan.
Listopad. 20 — 1 Kislew.
Grudzień. 15 — Poświęcenie Świątyni, 21 — 1 Tebeth, 31 — Post 10 Tebeth.

Chronologia chrześcijaństwa.

Rok po ur. Chr.

60. Zniesienie obrzezania.
120. Zaprowadzenie wody święconej. Przeniesienie dnia spoczynku z soboty na niedzielę.
150. Początek czci Jezusa.
157. Ustanowienie kar kościelnych, klątwy kościelnej i zmiany żydowskiej uczty ofiarnej.
200. Powstanie pustelników i zakonów w Egipcie.
325. Uchwalenie dwoistości Boga.
348. Uznanie życia klasztornego za święte.
350. Uznanie apostołów i męczenników świętymi. Uznanie czci obrazów.
381. Uznanie troistości Boga.
391. Zaprowadzenie mszy łacińskiej. Początek czci Panny Maryi.
433. Uznanie podwójnej natury Jezusa, boskiej i ludzkiej.
550. Zaprowadzenie ostatniego Pomazania. Zaprowadzenie świąt Maryi: Zwiastowania, Wniebowstąpienia, Urodzenia i Poczęcia.
593. Przyjęcie wiary w czyściec.
653. Rozłam między Grekami a Rzymianami przez uchwałę Rzymian, że Duch święty wychodzi i z Syna, czemu Grecy zawsze przeczyli.
750. Zaprowadzenie mszy.
794. Synod we Frankfurcie zakazuje wzywania świętych.
800. Papież w Rzymie staje się świeckim księciem.
993. Ogłoszenie Matki Jezusa za Matkę Boga.
1000. Zaprowadzenie indyjskiego zwyczaju dzwonienia.
1074. Grzegorz VII. zaprowadza celibat.

1119. Zaprowadzenie odpustu.
1171. Papież przywłaszcza sobie wyłączne prawo mianowania świętych.
1200. Odpust można uzyskać przez złożenie datku pieniężnego, przeznaczonego na wojnę z Turkami.
1204. Zaprowadzenie inkwizycyi w Rzymie.
1215. Transsubstancya (zmiana materyi) przy świętej Wieczerzy, podniesiona przez Innocentego III. do dogmatu.
1215. Zaprowadzenie spowiedzi.
1264. Urban IV. zaprowadza święto Bożego Ciała.
1563. Przeniesienie wszelkiej władzy kościelnej na papieży i zrzeczenie się biskupów prawa zwoływania regularnych zebrań kościelnych.
1563. Sobór w Trydencie uchwala uznać religię rzymsko-katolicką za ukończoną raz na zawsze.
1854. Uchwała, że babka Jezusa, św. Anna, poczęła niepokalanie. Ogłoszenie dogmatu Niepokalanego Poczęcia Maryi.
1864. Potępienie nowoczesnej nauki (Syllabus).
1870. Ogłoszenie nieomylności papieża.
1904. 50-letni jubileusz uchwalenia Niepokalanego Poczęcia.

Robotnik dziennikarzem!

Napisał **Max Winter**, Redaktor „Arbeiter Zeitung“, Poseł do Rady Państwa.

Najważniejszą — obok jak największej ilości prenumeratorów — dla każdej gazety rzeczą jest mieć dużo współpracowników. Im większą jest ich liczba, tem gazeta jest w treść bogatszą, tem mniej naraża się na niebezpieczeństwo niedostatecznej, złej, a nawet fałszywej informacyi.

Do pozyskiwania współpracowników ma redaktor dwie drogi i obiema musi pójść. Przedewszystkiem więc mądry redaktor będzie bacznie uważał na wszystkie nadesłane mu rzeczy, a jeśli znajdzie w nich coś dobrego, jeśli odkryje ślad talentu, bezzwłocznie porozumie się z autorem, aby go zachęcić do jaknajczęstszego pisywania do gazety. Ważną jest rzeczą, aby redaktor nie wierzył ślepo nikomu, o kim nie jest święcie przekonany, że rozumie dobrze rzecz, o której pisze i że pisze prawdę. Sumienność jest główną zaletą współpracownika czasopisma i redaktor musi ciągle pamiętać o tem, że nic tak nie szkodzi gazecie, jak rozszerzanie fałszywych wiadomości, wypowiadanie niesprawiedliwych sądów. Ponieważ zaś jeden człowiek wszystkiego wiedzieć nie może, dlatego powinien ciągle starać się o pozyskiwanie coraz to nowych współpracowników.

Jakim musi być dobry sprawozdawca?

Jak zaznaczyliśmy na wstępie, główną troską redaktora powinno być zjednywanie nowych współpracowników, a następnie wychowywanie ich. My-

ślą przewodnią przy tej nie łatwej pracy ma być staranie się o wydobycie ze swego współpracownika jak największych zdolności. Najprzód go poznać, a następnie kierować nim, zachęcać go, przyprowadzać go tam, gdzie się go chce mieć, gdzie najlepiej może służyć swej sprawie i gazecie. Najważniejszą zaś rzeczą jest zrobienie z niego człowieka samodzielnego. Odnosi się to szczególnie do owego łącznika między życiem a gazetą -- do reportera czyli sprawozdawcy. Tylko sprawozdawca samodzielny, samodzielnie patrzący i myślący, może być dobrym sprawozdawcą. Tylko taki może przynosić pismu nieocenione usługi. Prasa socyalno-demokratyczna niesłusznie zaniedbuje służbę sprawozdawczą, niesłusznie niedocenia tę część wychowawczej pracy. Dobry sprawozdawca jest także najlepszym agitatorem dla pisma, on najprędzej może zdobyć dla niego szacunek i poważanie szerokich kół ludności przez to, iż wszędzie się wciśnie. Właśnie socyalno-demokratyczni sprawozdawcy mają tu ogromne, prawie całkiem odłogiem leżące pole. Mogą oni i powinni ustawicznie przypatrywać się społecznym zjawiskom naszych czasów, społecznym stosunkom, a następnie opisywać je bez przesady, prosto, jak prostem jest życie pracującej klasy.

Wszędzie się wciskać!

Dobry sprawozdawca powinien wszystko widzieć własnemi oczami, czego nie wie lub dobrze nie rozumie, o to się wypytać, powinien korzystać ze wszystkiego, z czego się może czegoś nauczyć, a nie myśleć sobie, że umie więcej niż drudzy. Potem zaś wszystko, co widział, co słyszał, co przeżył i odczuł, napisać. Wszędzie się wcisnąć: do sali sądowej, do kancelaryi gminnej, do szpitala, do klasztoru, do warsztatu i fabryki zajrzeć do żołądka ludzi — słowem zrobić wszystko, co jest koniecz-

nem do wydobycia prawdy. Zawsze zaś opisywać życie rzeczywiste — nie zmyślać. Wszak najcenniejsze skarby opisowej literatury społecznej naszych czasów mamy od ludzi, którzy na własnej skórze odczuli, co znaczy być robotnikiem fabrycznym, niewolnikiem kopalnianym, służącym lub włóczęgą. To też sprawozdawca powinien umieć być poniekąd pisarzem społecznym.

Jeżeli napotka gdzie złe, haniebne stosunki, nie może przejść koło nich obojętnie, lecz musi się zabrać energicznie do usunięcia ich, aby pomóc ludziom, cierpiącym wśród tych stosunków, aby przez to podnieść znaczenie i powagę swego pisma. Sprawozdawca musi więc być dozorcą wszystkiego, badaczem, odkrywcą, nieubłaganym krytykiem, który się niczem nie zniechęca, który zawsze trzyma rękę swą na ranie, którą odkrył, choćby mu lata całe przyszło walczyć w jakiejś sprawie i być wystawionym na ostre ataki swych przeciwników. Dajemy na to jeden przykład. Przypuśćmy, że gdzieś niema studni lub wodociągów albo te są złe. Sprawozdawca postara się zbadać, czy gdzieś nie zaszedł wypadek tyfusu, a jeżeli istotnie taki wypadek się zdarzył, będzie chłostał nielitościwie te stosunki tak długo, dopóki władza gminna nie da swym obywatelom dobrej wody. Nieubłagana walka ze złem, niezmordowana troska o polepszenie złych stosunków, ta ciągła, niesłabnąca drobna praca dziennikarska będzie miała ten skutek, że pismo zyska na znaczeniu i wpływie. Jeżeli całe miasto będzie wiedziało, że do poprawy czegoś złego przyczyniło się głównie jego pismo, to jasną jest rzeczą, że liczba jego prenumeratorów będzie stale wzrastać.

Jak należy pisać?

Pisać zawsze w zdaniach krótkich, prostych, pisać tak, jak się mówi. Unikać bezwarunkowo

pisania stylem górnolotnym, naciąganym, napuszystym, gdyż styl taki robi rzecz dla czytelników niezrozumiałą, często śmieszną.

Pisać wszystko wyraźnie i atramentem. Ołówek szkli się, przez co trudniejszym jest do czytania. Zecer przez to psuje sobie wzrok i traci czas. Pisać po jednej stronie papieru, a do pisania używać kartek mniejszych, a nie olbrzymich arkuszy. Nie pisać wązko i nigdy zaraz z brzegu. Należy brzeg papieru pozostawić wolnym na potrzebne uzupełnienia lub wyjaśnienia. Wreszcie: rękopisów nie przechowywać tygodniami, lecz je zaraz odsyłać. Wiadomości spóźnione nie mają żadnej wartości.

Jak pisać sprawozdania?

Przedewszystkiem pisać krótko. Powiedzieć zwięźle co było i na końcu wypowiedzieć krótko swój sąd. Czytelnik musi zawsze poznać istotny stan rzeczy. Przytem nie powtarzać się i unikać wszystkiego, co jest zbytecznem. Sprawozdanie ze zgromadzenia ma nam powiedzieć, gdzie się zgromadzenie odbyło, kiedy i co było przedmiotem zgromadzenia. Dalej kto był przewodniczącym i referentem. Podać krótko treść referatu i nazwiska tych, którzy brali udział w dyskusyi wraz z najważniejszą treścią ich przemówień. W końcu podać powzięte uchwały i godne uwagi zajścia, jeżeli jakie były. Obojętnem jest, czy zgromadzenie zaczęło się o godzinie 8 minut 10, czy zakończyło się o godzinie 10 minut 20, czy protokół z ostatniego posiedzenia przeczytano i t. p. Sprawozdania powinny być rzeczowe; rzeczy społecznie interesujące powinniśmy wszędzie wyszukiwać i umieszczać w swych sprawozdaniach.

Co i jak czytać należy o socyalizmie?

(Wskazówki dla czytelników-robotników).

Dziś życie społeczne stało się tak skomplikowanem, a zadania organizacyj robotniczych tak trudne, że robotnik uświadomiony, robotnik-socyalista nie może się zoryentować, nie może dać sobie rady z masą zagadnień bieżących, jeśli nie kształci się systematycznie, jeśli nie zajmuje się nauką socyalistyczną. Dlatego też partye socyalistyczne dziś tak dbają o kształcenie robotnika — zakładają szkoły partyjne, urządzają dyskusye i odczyty, wydają książki, rozszerzają biblioteki itd. Wiedza zaprawdę jest potęgą dla nowoczesnego proletaryusza!

Robotnik-socyalista, który nie zna dobrze swej nauki socyalistycznej, który tylko sercem należy do ruchu robotniczego, rozumem zaś nie zgłębił wielkiej prawdy nauki socyalistycznej, jest tylko pół-socyalistą. Nie potrafi on ani na zgromadzeniu głębiej przemówić, ani innych przekonać, ani przeciwnikom dać należytej odprawy. Obowiązkiem więc każdego towarzysza, każdej towarzyszki jest — uczyć się, wciąż uczyć się! W ten sposób nietylko siebie podnosimy pod względem umysłowym, lecz także pracujemy dla partyi socyalistycznej, dla sprawy robotniczej.

Dużo ciekawego materyału dla słuchaczy dają odczyty, urządzane przez partyę i Uniwersytet Ludowy. Należy też na te odczyty pilnie uczęszczać, w dyskusyi głos zabierać i o trudniejsze rzeczy dokładnie się rozpytywać.

Jednakowoż nie wszędzie niestety takie odczyty się odbywają — to jedno. A drugie — odczyty nie wystarczają, budzą one tylko myśl. Wiedzy gruntownej można nabrać tylko z książki. Należy więc zabrać się do systematycznego czytania broszur i książek o socyalizmie.

Lecz co i jak czytać o socyalizmie?

Przedewszystkiem trzeba umieć dobrze czytać wogóle. Kto nie czyta jeszcze zupełnie biegle, szybko i swobodnie, niech początkowo przeczyta szereg dobrych powieści polskich, które zapewne otrzyma od bibliotekarza w swej bibliotece robotniczej. Niech nie spieszy odrazu do trudnej książki, gdyż sparzy się i nabierze tylko niechęci do książek naukowych. Co więcej — jeśli wy, towarzyszu, czytaliście w swem życiu wyłącznie powieści i nowele, nie bierzcie się odrazu do książek o socyalizmie, lecz przeczytajcie parę dzieł historycznych, by wprawić się do czytania książek naukowych. Dzieła historyczne bowiem są zazwyczaj łatwiejsze od książek z zakresu teoryi socyalizmu.

Na początek z takich historycznych dzieł można sobie z wielkim pożytkiem dla wykształcenia socyalistycznego przeczytać historyę wielkiej francuskiej rewolucyi (z roku 1789), napisaną przez W. Blossa. Jest to dzieło dość obszerne, w 2 tomach, lecz nietrudne. Następnie można przeczytać coś o rewolucyi z roku 1848, naprzykład książeczkę dra Perla (Resa). Wreszcie jeszcze coś o Komunie paryskiej z r. 1871 — np. broszurę Belforta Babsa. Takie zaznajomienie się z historyą trzech francuskich rewolucyj jest dobre także z tego względu, że przedstawia czytelnikowi kolejne ukazanie się w dziejach klasy burżuazyjnej i proletaryackiej, ich walki i starcia i w ten sposób przygotowuje dobrze czytelnika do zrozumienia należytego klasowej podstawy nowoczesnego socyalizmu.

Jeśli wskazanych dzieł w bibliotece nie będzie, należy je sprowadzić, gdyż są to rzeczy bardzo ciekawe i ważne.

Jeśli czytanie takiej historycznej książki nie robi wam, towarzyszu, wielkich trudności, zabierzmy się do poznania teoryi socyalistycznej. Tu w kalendarzyku wskażemy tylko na rzeczy łatwe; o dalsze należy zwrócić się do Komisyi Oświatowej PPSD. (Redakcya „Naprzodu" Dunajewskiego 5) lub Biura Porady naukowej przy Uniwersytecie Ludowym im. Mickiewicza (Szewska 16). Obydwie te instytucye chętnie służą wszelkiemi wskazówkami ustnie i pisemnie, bezpłatnie.

Początkującemu trudno idzie ze słowami cudzoziemskiemi, których zazwyczaj w książkach społecznych jest sporo. Należy sobie te słowa wynotowywać i szukać objaśnienia w słowniczku wyrazów cudzoziemskich, wydanym przez partyę. Ten słowniczek należy sprowadzić ze spółki nakładowej „Książka", której adres — Kraków, Rynek Główny 44, linia A-B; z tej księgarni należy sprowadzić także inne broszury socyalistyczne, o ile braknie ich w bibliotece robotniczej. Zresztą uświadomiony robotnik będzie sobie kupował najniezbędniejsze broszury i książki i tworzył sobie potrosze w domu biblioteczkę. Kulturalny człowiek zawsze ma w domu swe najniezbędniejsze książki, podstawy swego wykształcenia. Broszurki zaś socyalistyczne są przeważnie niedrogie; grosza tedy przy stopniowem nabywaniu nie zbraknie.

Wymienimy więc kilka początkowych, zupełnie łatwych broszur socyalistycznych. Są to:

Daszyński. Pogadanka o socyalizmie.

Jan Młot (Dickstein), Kto z czego żyje? (40 h).

B. S. Elementarne zasady ekonomii politycznej (64 h).

Są to broszurki bardzo małe i bardzo łatwe, które dają pewne ogólne pojęcia o poglądach so-

cyalistycznych na istotę współczesnej gospodarki społecznej.

Należy uzupełnić je paru książeczkami, które dają wstęp historyczny i informują, jak niegdyś wyglądało nasze społeczeństwo. Są to:

Bernstein, Rozwój form życia gospodarczego (30 h).

Lafargue. Rozwój własności (64 h).

Po przeczytaniu tych broszurek można przystąpić do książek nieco trudniejszych, dających już głębsze, bardziej gruntowne pojęcia o programie socyalistycznym. Są to:

Wroński. Objaśnienie programu PPS. (1·20 K).

Kautsky. Rewolucya socyalna.

Lassalle. Program robotników (15 h).

A. Bebel. Kobieta a socyalizm.

Należy poznać, chociażby w krótkim zarysie zasługi wielkich działaczy socyalistycznych. Do tego mogą posłużyć małe broszurki:

F. S. O Lassalle'u (10 h).

E. Haecker. Karol Marks (10 h).

Po przeczytaniu kilku takich książek można i należy przystąpić do przestudyowania jednego z zasadniczych dzieł, traktujących o naukowych podstawach współczesnej socyalnej demokracyi:

Karol Kautsky. Zasady socyalizmu. Program erfurtski (1·25 K).

Vandervelde. Kolektywizm a ewolucya przemysłu (1·50 K).

Engels. Od utopii do nauki (1 K).

Jak wiadomo, program socyalistyczny opiera się w pierwszym rzędzie na ekonomii politycznej. To też socyalista, który chce należycie zgłębić swoją teoryę, musi zaznajomić się z podstawami tej nauki. Najłatwiejszą broszurkę można polecić:

A. Bach. Głód-Mocarz (90 h).

Większemi i trudniejszemi dziełami, godnemi polecenia są:

Bogdanow. Zarys ekonomii politycznej (2·50 K).
Żeleznow. Ekonomia społeczna (7·50 K).

Zazwyczaj czytającemu robotnikowi braknie też podstaw historycznych, wobec czego należałoby uważnie przeczytać, chociażby jakikolwiek podręcznik historyi nowożytnej:

Wipper. Historya nowożytna (3 K).

Zaś z historyi polskiej:

Grabiec. Dzieje narodu polskiego.
Orsza. Historya społeczna Polski.

Pozatem robotnik-socyalista winien zapoznać się ze związkami zawodowymi:

Hel. Landau. Polityka związków zawodowych (1 K).

Z ruchem współdzielczym:

Iza Nickolson. Spółki spożywcze (40 h).
Daszyńska-Golińska. Przez spółki spożywcze do przyszłego ustroju.
Edward Milewski. Kooperatyzm a kwestya robotnicza.

Z kwestyi kanałów:

Hausner. Odrodzenie Galicyi a drogi wodne.

Z podstawami prawa konstytucyjnego:

Lassalle. O istocie konstytucyi (25 h).
Luśnia. Jak się narody rządzą.
Leon Wasilewski. Współczesne państwo konstytucyjne (2.40 K).

Dla działacza galicyjskiego i śląskiego jest rzeczą niezwykle ważną poznać teren na którym działa czyli ustrój społeczny i polityczny Galicyi i Śląska. Niestety przytoczone dzieła Bujaka i Feldmana są bardzo obszerne.

Ławska. Lud polski a parlament austryacki (16 h).
S. Bujak. Galicya. 2 t.
W. Feldman. Stronnictwa i programy polityczne Galicyi (10 K).

O ważniejszych postulatach robotniczej polityki socyalnej znajdziemy materyał w broszurach:

Cadek. Ośmiogodzinny dzień pracy (15 h).

*** Płaca robocza i strejki (10 h).

O stosunku socyalizmu do religii i o kwestyi klerykalizmu a także o powstaniu religii wogóle należy przeczytać:

Bobrowska. Jak powstały religie (1·50 K).

Młot. Worek Judaszów (1 K).

Vandervelde. Religia a socyalizm (60 h).

* * *

Wiele jeszcze innych kwestyj jest związanych z socyalizmem i z pracą socyalnej demokracyi, ale jak powiedzieliśmy wyżej, po dalsze informacye należy zwracać się do wspomnianych na wstępie instytucyj.

Czytać należy wolno; ważniejsze cyfry i fakta wynotowywać sobie osobno; zwracać się po objaśnienie miejsc trudnych do ludzi kompetentnych; trudniejsze i ważniejsze rozdziały należy przeczytać kilka razy. Dobrze jest robić sobie konspekta (streszczenia) trudniejszych.

Praca to żmudna, dla spracowanego robotnika niełatwa, lecz dziś niezbędna. Proletaryusz uświadomiony winien pamiętać, że „oswobodzenie robotników będzie dziełem samych robotników“, i że bez wiedzy, bez należytego zrozumienia całego mechanizmu naszego społeczeństwa zwycięstwo klasy robotniczej jest niemożliwe!

TURYSTYKA ROBOTNICZA

WSKAZÓWKI DLA ROBOTNIKÓW-TURYSTÓW

NAPISAŁ KAZIMIERZ CZAPIŃSKI.

Minęły te czasy, kiedy robotnikowi były obce zdobycze kultury nowoczesnej, gdy nauka, sztuka, muzyka i wiele innych podobnych rzeczy były dla niego krainą niemal obcą, nieznaną.

Wraz z niesłychanym rozwojem proletaryatu w czasach ostatnich znikł ten „przeklęty brak potrzeb", na który tak niegdyś skarżył się Lassalle. Wszystkiemi bogactwami kultury chce zawładnąć nowoczesny proletaryusz. Piękno przyrody szarych krain górskich nie zostało mu również obce. — I obecnie obserwujemy fakt, który zapewne wydałby się mrzonką najśmielszemu marzycielowi społecznemu z przed kilkudziesięciu laty, — fakt ogromnego wzrostu turystycznych stowarzyszeń robotniczych; wszak niemieckie socyalistyczne robotnicze stowarzyszenie turystyczne „Przyjaciół Przyrody" posiada 42.000 członków i jest drugiem z rzędu co do liczebności alpinistycznem stowarzyszeniem wogóle. Ilustrowane pismo tego stowarzyszenia „der Naturfreund" liczy 30.000 członków-prenumeratorów. Stowarzyszenie własnym kosztem zbudowało szereg schronisk w górach, z których n. p. schronisko przy Padasterjoch w Tyrolu, kosztowało organizacyę 60.000 K.

Robotniczy ruch turystyczny zaczyna rozwijać się także w Galicyi. I krakowski klub turystyczny odbył szereg wycieczek (w tej liczbie są kilku-

dniowe) w okolice Krakowa i w Tatry. Na wycieczki górskie należy jednak odpowiednio wyekwipować się; podajemy więc szereg najniezbędniejszych wskazówek.

Ubranie winno być swobodne, by nie tamowało ruchów i mocne, najlepiej sportowego kroju. Koszule należy brać miękką, turystyczną, najlepiej wełnianą; kołnierzyki są oczywiście niepraktyczne. Należy koniecznie, zwłaszcza na wielodniowe wycieczki brać ze sobą zmianę bielizny, wobec konieczności zmiany na noc oraz na wypadek deszczu, Towarzyszki jeśli nie mają męskiego stroju (szarawarów) muszą wysoko podpiąć suknie; oczywiście wszelkie sznurówki wykluczone. Należy zabierać drugą bluzkę na zmianę, zaś na głowę albo chusteczkę, albo też płócienny lub inny podobny kapelusz, który się nie boi przemoknięcia.

Zarówno jak mężczyźni tak kobiety winni w góry zawsze zabierać ciepłe ubranie: serdak, swaeter, ciepły żakiet. Jest to reguła, przeciwko której najwięcej się wykracza z bardzo przykrymi skutkami. Należy pamiętać, że w górach często, zwłaszcza w nocy temperatura ogromnie się obniża. Spocony turysta, gdy zatrzyma się na przełęczy dla odpoczynku i zimny wiatr gruntownie go ochłodzi, z łatwością może się przeziębić. Buty winny być, zwłaszcza na wycieczki kilkudniowe, jeśli nie kute, to przynajmniej bardzo mocne, z grubą podeszwą, Pończochy i skarpetki winny być bardzo grube; drugą parę należy wziąć ze sobą. Dla uniknięcia przykrego odparzenia skóry lub otarcia należy nogi wysmarować łojem salicylowym.

Laska powinna być dostatecznie gruba i mieć u dołu stosowne okucie. Najstosowniejsza jest mocna ciupaga, ale nie ta kupna, filigranowa z frędzelkami i kwiatuszkami, lecz solidnej, mocnej roboty. Trzeba pamiętać, że na lasce spoczywa niekiedy cały ciężar ciała, a na śniegach, które

w górach często się trafiają i w lecie, laska zabezpiecza przed niebezpiecznem pośliznięciem się i w razie obsunięcia się zawiśnie na niej całe ciało; wybierać tedy laskę odpowiednią. Na dłuższe wycieczki zabierać ze sobą maszynkę do herbaty i odpowiednią ilość spirytusu; najlepsze są naturalnie turystyczne maszynki aluminiowe, ale drogie. Prowianty zabierać ze sobą należy urozmaicone: organizm bowiem zmęczony staje się wybredny. Pamiętać należy przy kilkudniowej wycieczce o tem, by zabierać prowianty takie, które się nie zepsują po pierwszych paru dniach. Z mięsa zabierać wędlinę (boczek, szynkę); dalej ser, masło, chleb (najlepiej tzw. „Simona“), jaja gotowane na twardo; wreszcie czekoladę, owoce suszone (rodzynki, śliwki), kwaśne cukierki (gaszą pragnienie), cytrynę; jeśli się ma maszynkę, można zabrać konserwy lub grochówkę (w kiełbasie). Żadnych alkoholów, które tylko osłabiają.

Przed większemi wycieczkami należy porozumieć się ustnie lub pisemnie z kierownikiem i zapytać się, co zabierać z sobą. Jeśli się ma zawroty głowy lub chorobę serca, w góry wyruszać nie należy! Iść spokojnie, nie spieszyć się, równym, miarowym krokiem. Pod górę nie „wyrywać“, nie lecieć; jeśli braknie tchu lub serce gwałtownie kołacze, należy przystanąć na chwilę, gdyż można dostać rozedmy płuc lub rozstrzeni serca. Nogi przy marszu do góry zlekka zgięte w kolanach; nie rozmawiać, oddychać nosem, by nie wysychała jama ustna, co wzbudza ogromne pragnienie. Nie przeładowywać żołądka, jeść często, ale mało. Po przyjściu na nocleg zdjąć przepoconą bieliznę i powiesić, by wyschła. Obuwie przed i po marszu wysmarować dobrym tłuszczem (wazeliną). Na odpoczynkach, zwłaszcza na szczytach, na przełęczach, na wietrze zaraz okrywać się ciepłem ubraniem. Na stromych zboczach iść ostrożnie, trzymać laskę

od strony góry, nie zaś od strony spadu; ze śniegiem zwłaszcza nie żartować i na żadne zjazdy śniegiem sobie nie pozwalać. W żadnym razie bez porozumienia się z kierownikiem wyprawy od reszty wycieczkowców się nie odłączać ani na chwilę. W kosodrzewinę nie leźć; iść ostrożnie, „czysto“ i nie spuszczać kamieni na idących poniżej; na łańcuchach żelaznych nie chwytać, zanim poprzedni łańcucha nie puścił, gdyż inaczej można rękę pokaleczyć. Nie krzyczeć w górach, w żadnym razie głazów ze szczytów nie staczać, kamieni i butelek nie rzucać; papierosów, pudełek i łupin po sobie nie zostawiać. W kolebach i altanach przed odejściem uporządkować i ogień jak najstaranniej ugasić; unikać robienia nadpisów, szarotek nie niszczyć i nie kupować. Wszelkie urządzenia Tow. Tatrzańskiego w górach szanować, pamiętając, że należą do wszystkich.

Wobec kierownika wyprawy należy zachowywać bezwzględne posłuszeństwo. Jeśli braknie sił lub ogarnia niepewność przy trudniejszych przejściach, nie zwlekać i nie udawać, lecz natychmiast kierownikowi zakomunikować. Starać się zapoznawać się z używaniem mapy i kompasu i uczyć się oryentować się w lesie. (Przy sposobności należy też zapoznawać się z podstawami urywania liny). Mieć przy sobie składaną latarkę ze świecą na wypadek późnego powrotu. Poznać (bardzo prostą zresztą) sygnalizacyę górską, używaną w razie nieszczęśliwego wypadku. Jeśli odłączyłeś się od wycieczki i zbłądziłeś, nie lataj dokoła, lecz siedź i oczekuj, aż towarzysze spostrzegą i rozpoczną poszukiwania. Jeśli noc zapadnie, nie łazić po skałach, nie schodzić, lecz wybrać odpowiednie miejsce i czekać skutku. Wychodzić wcześnie, aby noc nie zastała w górach, w drodze. Uważać na obuwie i przy najmniejszej niedokładności zaraz poprawić, aby nie utworzyła się rana. Należy starać

się zdobyć elementarne podstawy przyrodoznawstwa, dotyczące gór — przez odczyty lub książki. (Bardziej szczegółowe wiadomości z dziedziny hygieny, taternictwa, dotyczące szczegółów wyekwipowania się etc. można znaleźć w pierwszym tomie „Przewodnika po Tatrach“ J. Chmielowskiego). Każdy nasz robotnik-turysta, należąc do wielkiej już obecnie rodziny turystów-proletaryuszy, niech pamięta, że u nas tnrystyka robotnicza jest rzeczą zupełnie nową. Wszyscy z ciekawością, a niektórzy może nawet z niechęcią patrzą na to nowe zjawisko — robotnik-turysta w górach! Niech więc każdy towarzysz-turysta pamięta o tem i starannie unika wszystkiego, co może rzucić cień na naszą sprawę.

Społeczno-komunistyczny ruch, jaki zaczynając się w rewolucyi francuskiej, przeszedł w swym niszczącym pochodzie najprzód Anglię, a potem wszystkie kraje Europy, został wywołany niechrześcijańskim zmysłem klas posiadających, które same żyjąc zawsze w rozkoszy i radości z potu i krwi gorzej od bydląt gnębionych i uciskanych robotników, nie tylko nie troszczyli się o ich dobro tak duchowe jak i cielesne, lecz nawet pogardzali nimi w swej dumie jako paryasami; owi tonąc w rozkoszy, ci ginąc z głodu; owi żyjąc w przesycie, ci żyjąc w nędzy; owi w purpurze i kosztownych szatach, ci w łachmanach; owi w pałacach marmurowych, ci w nędznych chatach; owi nic nie robiąc, ci zaledwie odpoczywając w nocy.

Ludwik Schulze,
profesor teologii 1886.

Przepisy pocztowe i telegraficzne

obowiązujące w państwie austryacko-węgierskiem.

1. Adres. Każda przesyłka pocztowa musi być opatrzona dokładnym adresem odbiorcy i miejsca przeznaczenia. Do większych miast należy wymienić ulicę, numer domu i bliższe oznaczenie mieszkania. Na przesyłkach, wysyłanych za granicę, wymienić należy kraj, powiat lub gubernię. Zwykłe przesyłki listowe „poste-restante“ wolno adresować pojedyńczemi literami lub liczbami. Adres na poleconych przesyłkach może być pisany atramentem, atramentowym ołówkiem, litografowany lub drukowany, jednak musi być dokładny. Na zwykłych przesyłkach może być pisany także zwykłym ołówkiem. Druki, próbki i wzory należy oznaczyć jako takie napisem: „Druki“, „Próbki“, „Wzory“.

2. Waga listów i pism w Austryi, do Węgier, Bośni, Hercegowiny i do Niemiec może wynosić do 250 gr. Listy i pisma do innych państw nie mają ograniczenia co do wagi. Druki, pisma peryodyczne i gazety w Austryi, do Węgier, Bośni Hercegowiny i do Niemiec mogą ważyć do 1 klg., a do innych państw do 2 klg. Próbki i wzory mogą ważyć do 350 gr. Złożone przesyłki, tj. razem druki i próbki w jednej przesyłce w Austryi, do Węgier, Bośni, Hercegowiny i do Niemiec mogą ważyć do 350 gr., a do innych państw do 2 klg. Waga listów pieniężnych może wynosić najwyżej 250 gr. Listy wartościowe nie mają ograniczenia co do wagi. Pudełka wartościowe za granicę do 1 klg. Pakiety pocztowe mogą wa-

żyć 3 względnie 5 klg., zaś frachty pocztowe do 50 klg. Monetę (złoto, srebro, nikiel, miedź) do wagi 65 klg. tylko do Austryi, Bośni, Hercegowiny i do Węgier.

3. **Objętość** przesyłek listowych nie jest ograniczona. Objętość druków nie może przenosić 45 ctm. w każdym kierunku. Objętość druków w formie rulonów może wynosić do 75 ctm. długości, a 10 ctm. średnicy; zaś próbki, wzory mogą mieć 30 ctm. długości, 20 ctm. szerokości, 10 ctm. wysokości, a w formie rulonów 30 ctm. długości i 15 ctm. średnicy. Karty korespondencyjne mogą mieć 14 ctm. długości a 9 ctm szerokości. Pudełka wartościowe 30 ctm. długości i po 10 ctm. wysokości i szerokości. Pakiety i frachty pocztowe w Austryi, do Węgier, Bośni, Hercegowiny i Niemiec co do objętości nie mają żadnego ograniczenia. Przesyłki jednak przekraczające w jakimkolwiek kierunku 1½ m., lub w jednym kierunku 1 m. i w drugim kierunku 1½ m., a ważą mniej niż 10 klg., względnie przesyłki, których ze względu objętości lub zawartości nie można pomieścić z innymi przedmiotami (np. koszyki z kwiatami, roślinami, klatki, pudełka z kapeluszami i t. d., przesyłki z płynem, szkłem, żywym drobiem, ptakami i t. d.), uważa się jako przesyłki przestrzenne (Sperrgut) i opłaca się za takowe od wagi o 50 procent więcej.

4. **Przedmiot.** Na listach zwykłych i poleconych przedmiotu zwykle się nie podaje. Na wszystkich innych przesyłkach, oraz na dotyczących adresach przesyłkowych podać należy dokładnie przesłany przedmiot. Artykuły spożywcze i gorące napoje do Krakowa i Lwowa podaje się według rodzaju, wagi, ilości i jakości drobiu lub innego ptactwa, rodzaju i ilości litrów gorących napojów, tj. spirytusu, wódki, wina i t. p. Przed-

mioty wysyłane za granicę muszą być bliżej oznaczone i opisane.

5. **Wartości** nie podaje się na przesyłkach listowych, tj. na zwykłych i poleconych listach, kartach korespondencyjnych, próbkach, wzorach, gazetach i czasopismach. Na listach pieniężnych i frachtach podaje się w koronowej walucie. Na listach wartościowych i pakietach pocztowych za granicę wysyłanych podaje się wartość we frankach. Przy zamianie liczy się 1 K. po 1 fr. 4 centimy, a 1 rubel po 2 fr. 66 centimów. Wartość losów i obligacyi podaje się według kursu. Podana kwota nie powinna przewyższać rzeczywistej wartości przesyłki.

6. **Opakowanie i opieczętowanie.** Listy i pisma przesyła się w zamkniętych kopertach. Druki, gazety, czasopisma przesyła się pod opaską lub w otwartych kopertach. Próbki i wzory wysyła się w otwartych kopertach, torebkach, pudełkach i t. p. Płyny, tłuszcze i proszkowe towary przesyła się w zakorkowanych flaszkach lub w blaszanych pudełkach. Przedmioty szklane i flaszki pakuje się do mocnych skrzynek, wypełnionych trocinami lub słomą. Płyny wolno również przesyłać w beczkach i blaszankach. Pieniądze papierowe i dokumenty wartościowe przesyła się w kopertach, sporządzonych z mocnego papieru lub z płótna. Pieniądze papierowe i metalowe w większej ilości pakuje się w płótno, worki, skrzynki lub beczki. Materye wartościowe, jak jedwabne, koronki itp. pakuje się w nieprzemakalne płótno lub skrzynki. Przedmioty mniejszej wartości pakuje się w mocny papier. Przedmioty wartościowe pakuje się w płótno lub skrzynki. Listy pieniężne i pakiety z podaną wartością pieczętuje się mocnym lakiem i wyraźną pieczęcią.

7. **Adres przesyłkowy.** Do każdego pakietu

dodaje się adres przesyłkowy, opatrzony tymsamym adresem odbiorcy, jaki na pakiecie podano. W Austryi, do Węgier, Bośni i Hercegowiny do pakietów używa się krajowych adresów przesyłkowych, zaś do zagranicznych pakietów używa się zagranicznych adresów przesyłkowych. Pod jednym adresem przesyłkowym wolno wysłać do tegosamego adresata trzy pakiety. Jednak z jednym adresem przesyłkowym nie wolno przesyłać pakietów wartości poniżej 100 kor. i powyżej 100 kor., pakietów workowych (pakiety małe objętości pięści i t. p. nazywają się workowniki) i luźno idących, pakietów opłatnych i nieopłatnych, pakietów za zaliczką i bez zaliczki. Przy przesyłkach do Włoch dodaje się do każdego pakietu osobny adres przesyłkowy. Do pakietów za granicę wysyłanych oprócz adresu przesyłkowego dodaje się deklaracye cłowe i statystyczne. Deklaracye statystyczne dodaje się również do pakietów wysyłanych do Węgier.

8. **Listy, zwykłe, dworcowe i awiza kolejowe.** Listy zwykłe mogą być opłacone lub nie opłacone. Jednak listy, adresowane do urzędów, uwolnionych od opłaty, muszą być przez nadawcę opłacone.

Listy dworcowe. Adresat za miesięczną opłatą 10 kor. może odbierać listy lub gazety od nadawcy wprost na dworcu kolejowym z pewnego oznaczonego pociągu. Listy takie muszą pochodzić od jednego i tegosamego nadawcy.

Awiza kolejowe, noty kolejowe i t. p. przesyła się do adresatów pocztą. Zarząd kolejowy awiza kolejowe opłaca sześciohalerzowemi markami i tę opłatę zalicza odbiorcy do zapłaty. Urzędy pocztowe doręczają awiza kolejowe za potwierdzeniem odbioru w książce awizowej.

Listy pilne (express) Jeżeli nadawca sobie życzy, aby list został zaraz po przyjściu doręc-

czony adresatowi, ma być adresowany dokładnie, tj. zawierać imię i nazwisko, tudzież mieszkanie adresata (ulica i numer) oraz nadawca winien dopisać na kopercie u dołu „doręczyć zaraz przez umyślnego posłańca“ („Express“). Listy pilne w porze nocnej, pomiędzy godziną 10 wieczór a 6 rano, wcale nie są doręczane, jeżeli zaś nadawca życzy sobie, żeby list taki był i w nocy doręczony, to musi to na liście uwidocznić słowami: „i w nocy doręczyć“ (auch nachts zustellen). Na odwrotnej stronie listu musi być adres nadawcy napisany.

Listy pilne mogą być polecone lub nie i muszą być opłacone, a opłata wynosi 30 h, oprócz opłaty zwykłej za list, a jeżeli zaś adresat mieszka w miejscu nienależącem do okręgu doręczeń, natenczas za każde 7 i pół kilometra odległości od urzędu pocztowego, ma dopłacić posłańcowi w Austro-Węgrzech 1 kor., z czego odtrąca się już zapłacone 30 hal., jeżeli zaś adresat nie chce przypadającej kwoty dopłacić, natenczas nie doręcza mu się tego listu, lecz zwraca się do miejsca nadania z uwagą, że adresat dopłaty uiścić nie chciał. Należytość uiszcza się przylepianiem marek odpowiedniej wartości. Listy w miejscu jako „Express“ posyłać nie można. Należytość expressową muszą nawet i wszelakie urzędy opłacać.

9. **Karty korespondencyjne** służą do pisania mniejszych doniesień. Przednia część karty służy wyłącznie do napisania adresu odbiorcy i nadawcy. Na odwrotnej stronie karty pisze się korespondencye. Jednak w Austryi, do Węgier, Bośni i za granicę na kartkach z widokami może być użyta połowa przedniej lewej części karty do korespondencyi.

Karty korespondencyjne mają być opatrzone napisem „Karta korespondencyjna“ (Postkarte,

Carte postale). W wewnętrznym obrocie Austryi wolno wysyłać karty korespondencyjne również bez napisu. Karty, które mają być wysyłane jako druki za opłatą 3 halerzy, muszą być opatrzone napisem „Druki“. Na takich kartach napis „Karta korespondencyjna“ musi być opuszczony lub przekreślony.

Karty z widokami, opatrzone napisem „Druki“, na których umieszczono korespondencyę niedozwoloną na drukach, wykluczone są od przesłania. Karty z przyczepionemi próbkami i wzorami, mogą zawierać doniesienia tylko przy próbkach dozwolone. Karty korespondencyjne może nadawca sam sporządzać, jednak takie karty muszą się zgadzać z urzędowemi co do rozmiarów i jakości papieru. Karty, sprzeciwiające się powyższym przepisom, uważa się jak niedopłacone listy.

10. **Druki.** Za zniżoną opłatą wolno przesyłać pocztą listową; druki, fotografie, rysunki, plany, nuty itd., sporządzone zapomocą druku, litografii lub w inny mechaniczny sposób. Pisma piórem lub maszyną napisane i w mechaniczny sposób odbite, a conajmniej w 20 egzemplarzach nadane, można również za zniżoną opłatą wysyłać. Jednak zwykłych pism, maszyną do pisania sporządzonych, po zniżonej opłacie przesyłać nie wolno. Z drukami, po zniżonej opłacie przesyłanymi, nie wolno wysyłać listów, ani żadnej korespondencyi. Podane poniżej notatki, jako nie mające charakteru korespondencyi wolno na drukach umieszczać, a mianowicie:

1. Firmę i mieszkanie nadawcy.
2. Dzień wysłania i podpis nadawcy.
3. Na zaproszeniach i wezwaniach podanie nazwiska zaproszonego, dzień, miejsce i cel zebrania.
4. Na kartach wizytowych przesłanie pozdro-

wienia, życzenia, podziękowania najwyżej w 5 słowach.
5. Podkreślić drukowane słowa w celu zwrócenia uwagi. Przekreślić lub podkreślić w cennikach zamówione przedmioty.
6. Zmienić cyfry lub wypisać nazwiska agentów w cennikach.
7. Poprawić błędy drukarskie w korektach lub drukach. Korekty wolno posyłać ze stosownemi poprawkami, które nawet w braku miejsca mogą być dopełniane na marginesie lub na osobnym arkuszu.
8. Dodać rękopisy do korekt.
9. Dołączyć rachunek do druków.

Z napisem „Druki" po zniżonej opłacie nie wolno przesyłać drukowanych kart upominających lub rachunków, w których treści wpisano ręką datę konta i zapadłą kwotę. Nadawcze urzędy, w razie spostrzeżenia, mają takie przesyłki zwracać nadawcy jako niedozwolone. Również oddawcze urzędy mają je zwracać do nadawców z podaniem przyczyny. G. D. R. 1905 Nr 36.

Druki, w których oprócz powyżej wspomnianych dopisków umieszczono korespondencyę, są wykluczone od przesyłania pocztą, a zatem kartki ilustrowane z napisem „Druki", na których korespondencyę umieszczono, wykluczone są od przesyłania pocztą.

11. **Gazety, cenniki, katalogi itp.** W Austryi i Węgrzech mogą redakcye, księgarze, fabrykanci, kupcy i inni przedsiębiorcy wysyłać gazety, druki, cenniki, katalogi, itp. za zniżoną opłatą, jeżeli te druki:

1. Regularnie są wydawane (najmniej cztery razy do roku) i na pocztę nadawane.
2. Jeżeli oznaczone są jako druki peryodyczne. (Oznaczenie, podanie terminu wydawania itp.)

Gazety i druki, wydawane więcej razy tygodniowo i jako peryodyczne pisma oznaczone, opłaca się bez względu na wagę jedną 2 hal. marką gazetową. Czasopisma i druki wydawane raz tygodniowo, a co najmniej 2 razy miesięcznie, opłaca się aż do wagi 250 gr. 2 h. marką gazet. Jeżeli waga egzemplarza 250 gr. przewyższa, płaci się za każde następne 100 gr. po jenej 2 hal. marce gazetowej. Czasopisma i druki, rzadziej niż dwa razy w miesiącu wydawane, opłaca się za każde 100 gr. jedną marką gazetową po 2 hal. Czasopisma, wydawane rzadziej niż 4 razy do roku, opłacą się jako zwykłe druki. Gazety, czasopisma, których waga 1 kg. od numeru przekracza, muszą być jako pakiety wozowe (frachty) nadane. Czasopisma bez dodatków pomiędzy Austryą a Węgrami, wolno nadawać tylko do 500 gr. Marki gazetowe służą do opłaty gazet i czasopism tylko w Austryi i do Węgier. Do innych państw gazety i czasopisma muszą być opłacane zwykłemi markami pocztowemi. Reklamacye o brakujące gazety itd. wysyła się bezpłatnie wprost do redakcyi w otwartych kopertach.

Opłata za *dodatki do gazet* w Austryi, Bośni i Hercegowinie wynosi za każdy dodatek do 10 gr. $^1/_3$ h., do 20 gr. $^2/_3$ h., do 30 gr. 1 h. — waga dodatku dozwolona jest tylko do 30 gr.; ułamki halerza zaokrągla się na całego halerza. Do Węgier zaś opłata wynosi za każde 100 szt. do wagi 25 gr. — 1 kor. Waga *dodatku* do Węgier nie może 250 gr. przekraczać.

12. **Próbki i wzory** można wysyłać za opłatą zniżoną. Do próbek i wzorów, wysyłanych za zniżoną opłatą, nie wolno dołączać pism ani korespondencyi. Poniżej podane notatki jako nie mające charakteru prywatnej korespondencyi wolno umieszczać na próbkach i wzorach:

1. Podpis nadawcy, podanie firmy, adresu, znaku handlowego i fabrycznego.
2. Podanie ceny, ilości, wagi, miary.
3. Podanie pochodzenia, czasu zbioru, rodzaju, nazwiska hodowcy przy nasionach.

13. **Dokumenty.** W Austryi, do Węgier, Bośni i Hercegowiny niema zniżonej opłaty od przesyłek dokumentów. Dokumenty, tj. pisma, akta sądowe, rachunki, listy frachtowe, nuty pisane, rękopisy itp. wolno wysyłać po zniżonej opłacie do zagranicznych krajów. Do dokumentów, za zniżoną opłatą przesyłanych, nie wolno dołączać pism ani korespondencyi.

14. **Rekomendacya.** Listy, karty korespondencyjne, druki, gazety, próbki, wzory i dokumenty można nadawać jako polecone za rewersem lub książką nadawczą.

Na poleconych przesyłkach musi być podany dokładny adres odbiorcy. Przesyłki, adresowane pojedyńczemi literami lub cyframi, nie mogą być rekomendowane. Adres na poleconych przesyłkach pisze się atramentem. Może on być także drukowany, litografowany, lub pisany atramentowym ołówkiem. Polecone przesyłki można nadawać za rewersem zwrotnym. Polecone przesyłki muszą być przez nadawcę opłacone. Wyjątkowo do Niemiec wolno polecone przesyłki nadawać nieopłacone.

Doniesienie o doręczeniu. Nadawca poleconego listu w obrocie wewnętrznym w Austryi, może zażądać, by o nadejściu tegoż listu do miejsca przeznaczenia powiadomionym został. Za takie urzędowe powiadomienie, musi nadawca z góry zapłacić, oprócz zwykłej opłaty i rekomendacyi, jeszcze dodatkową należytość w kwocie 25 h. — na liście żaś należy oznaczyć litery R. E.

15. **Przekazy pocztowe** wystawia się w wa-

lucie kraju przeznaczenia np. w Austryi, do Węgier, Bośni, Hercegowiny i Czarnogóry w koronach i halerzach, do Francyi, Monako, Szwajcaryi, Włoch we frankach i centymach, do Niemiec w markach i fenigach, do Rosyi w rublach i kopiejkach itd. W Austryi urzędy pocztowe obliczają obce waluty, na przekazach podane, według stałego kursu na koronową walutę i przyjmują na przekazy pieniądze tylko w koronowej walucie. Waluty i kwota, do jakiej przekazy można wysyłać, podane są w taryfie przekazów. Do wystawiania przekazów w Austryi, do Węgier, Bośni i Hercegowiny używa się krajowych blankietów a w obrocie zagranicznym zagranicznych blankietów przekazowych. Na odcinkach przekazów do Anglii, Ameryki i do Rosyi nie wolno umieszczać żadnej korespondencyi. Telegraficzne przekazy w Austryi wolno wysyłać do wszystkich urzędów pocztowych. Na przekazach, adresowanych do urzędów, gdzie niema telegrafu, podaje się obok urzędu pocztowego także oddawczą stacyę telegrafu rządowego nie kolejowego. Do Węgier, Bośni i Hercegowiny przyjmuje się telegraficzne przekazy tylko do miejsc, gdzie są stacye telegrafu. Telegraficzne przekazy można wysyłać do Anglii, Belgii, Bułgaryi, Czarnogóry, Danii, Egiptu, Francyi, Grecyi, Monaka, Japonii, Luksemburgu, Holandyi, Niemiec, Norwegii, Portugalii, Rumunii, Szwecyi, Szwajcaryi, Serbii, Tunisu i Włoch.

Termin ważności przekazów ograniczono w obrocie Austro-Węgier, Bośni i Hercegowiny na 7 dni po uwiadomieniu adresata, przekazy poste restante na 1 miesiąc po nadejściu, w obrocie z krajami europejskimi na 1 miesiąc, z zaeuropejskimi na 5 miesięcy, po upływie miesiąca wpłaty.

16. **Zlecenia pocztowe** służą do ściągania

dłużnych kwot za pośrednictwem urzędów pocztowych. Do wystawienia zlecenia używa się blankietu urzędowego z napisem „Zlecenia pocztowe“, w którem podać należy dokładny adres wysyłającego i adres dłużników. Dłużną kwotę należy podać w zleceniu i w dokumencie, w walucie kraju przeznaczenia. Jako dokumenty mogą być uważane: rachunki, przekazy kupieckie, weksle, papiery dłużne, kwity, kupony, itp. Za pomocą jednego zlecenia można wysłać dokumenty dłużne do pięciu dłużników. Kraje, do których wolno wysyłać zlecenia są: Austrya, Węgry, Bośnia, Hercegowina 1000 Kor, Belgia 1000 Fr., Egipt 1000 Fr. Francya, Monako, Tunis, Algier 1000 Fr. Holandya 480 gld. hol. Luksemburg 1000 Fr. Niemcy 800 Mk. Norwegia 720 kor. skand., Rumunia 1000 Lei, Szwecya, Dania 720 k. sk., Szwajcarya 1000 Fr., Turcya (ck. urzędy) 1000 Fr., Serbia 1000 Fr., Włochy 1000 Fr. Zlecenia adresuje się do urzędów pocztowych oddawczych i nadaje jako polecone przesyłki. W uwadze zlecenia, które ma być zaraz zwrócone, obok podanego dnia zapłaty pisze się notatkę „natychmiast zwrócić“ (sofort retour). Oddawcze urzędy ze ściągniętej kwoty zlecenia potrącają opłatę od przekazu i należytość za ściąganie od każdego dłużnika po 10 hal., a resztę przekazem odsyłają nadawcy.

17. **Listy pieniężne** można przesyłać w Austryi do Węgier, Bośni, Hercegowiny, Niemiec, Grecyi, Szwajcaryi i Turcyi (do ck. urzędów i ajencyi Lloydu). W listach pieniężnych wolno przesyłać pieniądze papierowe i metalowe, papiery wartościowe i dokumenty. Listy pieniężne mogą ważyć 250 gr. Wysokość wartości listów pieniężnych nie jest ograniczoną. W Austryi do Węgier, Bośni i Hercegowiny można nadawać listy pieniężne prywatne z banknotami austryac-

kimi ponad 1000 K celem urzędowego przeliczenia i opieczętowania przez urząd pocztowy. Należytość o 50% wyżej od wartości. Listy pieniężne do innych państw mają być przez nadawcę zapakowane. Listy pieniężne można posyłać jako pilne (Express), należytość 30 hal.

18*a*. **Listy wartościowe** można wysyłać do Anglii, angielskich kolonii, Argentyny, Belgii, Bułgaryi, Brazylii, Czarnogóry, Ceylonu, Chile, Chin, Danii, Egiptu, Francyi, Monako, Algieru, Kamerunu, Luksemburgu, Hiszpanii, Holandyi, Norwegii, Portugalii, Rumunii, Rosyi, Szwecyi, Szwajcaryi, Serbii, Tangeru, Trypolisu, Tunisu, Turcyi i Zanzibaru. W listach wartościowych wolno przesyłać pieniądze papierowe, wartościowe papiery i inne dokumenty papierowe.

W listach wartościowych nie wolno przesyłać: monet, złotych, srebrnych i metalowych wyrobów, drogich kamieni, przedmiotów ocleniu podlegających i zabronionych losów. Listy wartościowe nie mają ograniczenia co do wagi. Listy wartościowe muszą być przez nadawcę opieczętowane i przy nadaniu opłacone. Wartość listów wartościowych podaje się we frankach i centymach.

18*b*. Pudełka wartościowe można wysłać za granicę oprócz Niemiec i Grecyi. Mogą zawierać klejnoty i kosztowności; nie mogą zaś mieścić w sobie korespondencyi, monet, w obiegu będących, banknotów i dokumentów. Na adresie pudełką musi być napis „Boîte de valeur". Należytość expresowa wynosi 30 hal. Za rewers zwrotny 25 hal.

19. **Pakiety i frachty pocztowe.** Przesyłki wozowe do 3 względnie 5 klgr. wagi nazywają się frachtami pocztowymi. W pakietach i frachtach nie wolno przesyłać: przedmiotów łatwo zapalnych gryzących płynów, dynamitu, prochu

strzelniczego, kapsli, zapałek, ogni sztucznych, fosforu, nafty, siarki, sadzy i innych łatwo zapalnych przedmiotów. Do Niemiec nie wolno wysyłać kiełbas i mięsa w hermetycznie zamkniętych naczyniach. Jednak wędliny w całości niesiekane, jak szynkę, wędzonkę i t. p., pakowane w koszach lub płótno, wolno do Niemiec wysyłać. W pakietach pocztowych do Węgier i za granicę wysyłanych nie wolno przesyłać korespondencyi.

20. **Przesyłki powziątkowe**, za które urząd pocztowy przyjmuje na siebie obowiązek ściągnięcia kwoty, przez nadawcę oznaczonej i wypłacenia ściągniętej kwoty nadawcy, zowią się „powziątkowemi“ (Nachnahme).

Na przesyłkach powziątkowych listowych podaje nadawca w górnej części przesyłki swój dokładny adres, poniżej adresu kwotę powziątku w walucie kraju przeznaczenia np. do Niemiec w markach i fenigach, wreszcie podaje się adres odbiorcy i miejsce przeznaczenia. W miejscu przeznaczenia po doręczeniu przesyłki potrąca się z kwoty powziątkowej opłatę od przekazu i należytość 10 hal. za ściąganie, a resztę odsyła się nadawcy przekazem. Przesyłki listowe i pakiety powziątkowe bez wartości do 250 gr. nadaje się jako polecone przesyłki powziątkowe. Do pakietów i frachtów powziątkowych dodaje się adres przesyłkowy z dołączonym przekazem powziątkowym. Kwotę powziątku na przekazie podaje nadawca zawsze w koronach i halerzach, poniżej kwoty powziątku podaje nadawca swój własny adres. Przesyłki powziątkowe należy oznaczyć napisem „Powziątek“ (Nachnahme, Remboursement). Obok napisu „powziątek“ pisze się kwotę powziątku, oraz adres nadawcy, jakoteż dokładny adres odbiorcy i miejsce przeznaczenia. Kwota powziątku nie oznacza wartości przesyłki.

21. **Telegramy.** Każdy telegram musi być napisany wyraźnie i czytelnie. Telegramy pisze się atramentem lub atramentowym ołówkiem. W telegramie używa się tylko cyfr arabskich. W adresie, który ma być napisany dokładnie, podaje się stacyę telegrafu jako ostatnie słowo. Telegramów o umówionych adresach nie przyjmuje się. Wszelkie dopiski i skreślenia ma nadawca potwierdzić swoim podpisem. Wszystko co nadawca w telegramie napisze, podlega oszacowaniu i opłacie. Przecinków nie liczy się i nie przesyła. Podobnie nie przesyła się znaków rozdzielenia, apostrofów i łączników, chyba że nadawca tego wyraźnie żąda, ale wtedy znaki te liczą się jako osobne słowa. Podkreślenia, klamry, cudzysłowa i pojedynczo stojące litery, cyfry lub znaki pisarskie liczy się jako pojedyncze słowa. Kropki, przecinki, spójniki i znaki dzielenia, w grupie cyfr lub liter stojące liczy się za jedną literę lub cyfrę. Długość słowa w zwykłej mowie może wynosić do 15 liter lub 5 cyfr. Jeżeli jest więcej liczy się za dwa słowa. Każdą grupę do 5-ciu liter liczy się za jedno słowo. W telegramach o umówionej mowie długość słowa może wynosić najwyżej 10 liter. W adresie telegramu stacyę oddawczą telegraficzną nawet z bliższym określeniem, jakie podano w spisie urzędów telegraficznych liczy się za jedno słowo. Poszczególne rodzaje telegramów oznacza się słowami lub znakami konwencyonalnymi.

22. **Nadawanie przesyłek.** Zwykłe przesyłki listowe wrzuca się do skrzynek listowych. Przesyłki za rewersem nadaje się w urzędzie pocztowym. Przesyłki polecone, przekazy, listy pieniężne i pakiety można nadawać za pomocą książki nadawczej. Książki nadawcze mniejsze kosztują po 40 hal., a większe po 60 h. Książki nadawcze urządzone są do kopiowania. W celu

otrzymania kopii wkłada się pomiędzy pierwszą a drugą kartkę książki papier indygowy, za pomocą którego odbija się kopię oryginalnego pisma. Do pisania w książce używa się ołówka atramentowego. Odwrotna strona kopii służy do nalepiania rewersów nadawczych pojedynczych przesyłek. W książce wpisuje się za każdym razem przekazy na osobnej karcie, a inne przesyłki stosownie według oddziałów nadawania także na osobnych kartach. Za pomocą książki wolno również pojedyncze przesyłki nadawać.

Telegramy nadaje się bez rewersu nadawczego. Rewers nadawczy na telegram na żądanie wydaje się za opłatą 10 hal.

Przesyłki, do nadania i wysłania przeznaczone, mają być odpowiednio spakowane, opieczętowane i potrzebnymi dokumentami zaopatrzone. Jeżeli przesyłki mają być olepione markami, ma nadawca marki na listach na stronie adresowej, na przesyłkach listowych, przekazach i na adresach przesyłkowych w przepisanem miejscu sam nalepić. Nadawca na podstawie dowodu nadania lub książki nadawczej ma prawo żądać reklamacyi, względnie wynagrodzenia zagubionej przesyłki.

23. **Doręczanie przesyłek.** Zwykłe przesyłki listowe doręcza się adresatom lub ich domownikom bez potwierdzenia odbioru i bez legitymacyi. Przesyłki, za rewersem nadane, doręcza się za potwierdzeniem odbioru adresatowi lub jego pełnomocnikowi. Przesyłki „posterestante“ obowiązany jest adresat sam w urzędzie pocztowym odbierać.

Legitymacya. Adresat, osobiście nie znany, obowiązany jest wylegitymować się tj. wykazać tożsamość swojej osoby za pomocą paszportu, karty legitymacyjnej, karty przynależności, książ-

ki służbowej, robotniczej, podatkowej, wojskowej, legitymacyi kolejowej itp. (roczne karty kolejowe nie stanowią dokumentu legitymacyjnego). Daty legitymacyi, oraz miejsce wydania tejże, mają być na rewersie oddawczym zanotowane.

Poręczenie. Jeżeli adresat nie ma legitymacyi, może być przesyłka doręczoną także za poręczeniem tożsamości odbiorcy. Swiadek, poręczający tożsamość osoby, ma podpisać na rewersie odbiorczym swoje imię i nazwisko i dodać pod swym podpisem notatkę „jako świadek".

Pełnomocnictwo. Adresat może do odbioru swych przesyłek upoważnić inną osobę. W tym celu obowiązany jest wystawić tej osobie pełnomocnictwo. Do wystawienia pełnomocnictwa używa się druku Nr. 64, który na poczcie bezpłatnie otrzymać można. Podpis adresata na pełnomocnictwie może być legalizowany notaryalnie, sądownie lub przez urząd pocztowy. Pełnomocnictwo i legalizacya podpisu adresata na pełnomocnictwie pocztowem są wolne od stempla. Pełnomocnictwa muszą być złożone w urzędzie pocztowym i tychże nie wraca się adresatom. Przesyłki do 100 K. wartości w razie nieobecności adresata lub jego pełnomocnika może listonosz doręczyć domownikom adresata. Jeżeli adresat zastrzegł sobie odbiór przesyłek do 100 K., lub gdy na przesyłce w adresie podano notatkę „do własnych rąk adresata" doręcza również przesyłki poniżej 100 K. wartości tylko samemu adresatowi lub jego pełnomocnikowi.

Przesyłki za rewersem zwrotnym doręcza się samemu adresatowi lub jego pełnomocnikowi. Przesyłki listowe zwykłe i polecone, nadeszłe po śmierci adresata, doręcza się jego rodzinie. Jednak pisma urzędowe, nadeszłe po śmierci adresata, zwraca się do miejsca nadania.

Pisma cywilne sądowe podlegają w miejscu opłacie 6 h., a pisma sądów zamiejscowych do 50 gr. 10 h., a nad 50 gr. 20 h. Pisma sądowe karne doręcza się bezpłatnie. Pisma sądowe w sprawach karnych za niebieskim rewersem zwrotnym doręcza się adresatom do własnych rąk. Pisma sądowe w cywilnych sprawach za rewersem zwrotnym żółtym lub niebieskim doręcza się adresatowi lub jego pełnomocnikowi. Pisma sądowe za rewersem białym w sprawach cywilnych i karnych doręcza się adresatowi, a w razie jego nieobecności także jego domownikom.

Niedoręczone pisma w sprawach karnych z podaniem powodu zwraca się zaraz do dotyczących sądów, zaś pisma sądowe w sprawach cywilnych pozostawia się 14 dni w urzędzie pocztowym, gdzie mogą być przez adresata odebrane.

24. **Opłata za doręczenie.** Za doręczenie przesyłek obowiązany jest adresat opłacić:

za przekaz z kwotą do 1000 K. . 6 h.
za list pieniężny do 1000 K. . . 10 h.
za list pieniężny nad 1000 K. za
każde rozpoczęte 5000 K. . . 20 h.
za pakiet do 5 klgr. . . . . . 10 h.
za pakiet nad 5 klg. . . . . . 20 h.

Jeżeli jest więcej pakietów do tegosamego adresata, opłaca się za najcięższy pakiet 20 h. a za wszystkie dalsze po 10 h. Za doręczenie awiza na nadeszły list pieniężny lub pakiet opłaca się 4 h. Jeżeli więcej posyłek do jednego listu frachtowego należy, to awizo pobiera się za każdą posyłkę z osobna.

Za oclenie lub interwencyę przesyłki, podlegającej opłacie akcyzowej, opłaca się po 20 h. Za oclenie i doręczenie pakietu pocztowego opłaca się 25 h.

25. **Opłata skrytki pocztowej.** Adresat może zastrzedz sobie odbiór przesyłek w urzędzie poczt. Oświadczenie zastrzeżenia odbioru przesyłek ma wystawić na druku Nr. 66., który w urzędzie poczt. może otrzymać. Za odbieranie przesyłek listowych obowiązany jest adresat opłacać miesięcznie po 2 korony, zaś wraz z przekazami 3 korony.

Za odbieranie pakietów w urzędzie pocztowym opłaca się miesięcznie po 6 Koron. Adresat, który płaci skrytkowe od pakietów, ma prawo żądać bezpłatnie skrytki na listy i przekazy pocztowe.

Oprócz tej opłaty obowiązany jest adresat opłacić za każdy awizowany adres przesyłkowy po 4 h. za każdą do 48 godz., po zaawizowaniu nieodebraną przesyłkę, należytość składową od każdej przesyłki 5 hal.

Pocztowe kasy oszczędności. Niemal wszystkie pocztowe urzędy austryackie przyjmują wkładki począwszy od 1 kor., na które wydają bezpłatnie książeczki. Kwoty wyżej 2 kor., procentuje się wedle stopy 3%. Wkładki do wysokości 40 kor. można podjąć natychmiast w jakimkolwiek urzędzie pocztowym austryackim, wyższe zaś wkładki wolno odebrać tylko za asygnatą urzędu kas pocztowych oszczędności w Wiedniu, dokąd należy wprzód wypowiedzenie przesłać. Celem ułatwienia zebrania kwot mniejszych niż 1 kor., służą karty oszczędności po 10 hal., na które częściowo nalepia się zwykle znaczki pocztowe, które nie mogą być dziurkowane, lecz zupełnie czyste, a gdy wartość ich wyniesie 1 kor., przyjmuje się je jako gotówkę i wydaje książeczkę kasy oszczędności. Nie można jednak na 8 dni więcej nadać jak tylko trzy kartki. Na wkładkę zwyż 100 kor., wydaje centralny zarząd kas pocztowych w Wie-

dniu potwierdzenie, które winno się zachować, a gdyby takowe nie nadeszło, należy je reklamować. Jednej osobie nie wolno mieć więcej, jak jedną książeczkę kasy oszczędności, również wkładka nie może przenosić 2000 kor.

Nowe rozporządzenia, które weszły w życie z dniem 1 października 1907. Normalna waga listów zagranicznych zostaje podwyższona. Portoryum wynosić będzie 25 hal, za pierwsze 20 gramów, a 15 hal. za każde następne 20 gramów. Można też będzie z góry frankować odpowiedź na listy zagraniczne z wyjątkiem Czarnogóry, Rosyi, Portugalii, Serbii. Mianowicie sprzedawane będą tak zwane kupony na odpowiedź (*Antwortschein*, *Couponsrépons*) i ktoś wysyłając na przykład list do Anglii, dołączy do niego ów kupon, odbiorca zaś listu w Anglii wymienia go sobie w urzędzie pocztowym na zwykłą markę pocztową wartości 25 h. i zafrankuje nią odpowiedź. Kupony te sprzedaje urząd pocztowy po 28 hal. za sztukę.

Zeszyciki z markami listowemi. Dla wygody Publiczności tak podróżującej jak letników, wydane zostały zeszyciki z markami pocztowemi i tak: 3 arkuszyki marek po 5 h., 1 arkuszyk marek po 10 hal. Każdy arkuszyk posiada 6 marek. Cena tegoż zeszyciku wynosi 1 kor. 52 h.

Rozporządzenie Ministerstwa handlu o markach na cele dobroczynne.

Wedle rozporządzenia Ministerstwa handlu wolno na stronie adresowej listów i kart korespondencyjnych przylepiać t. zw. marki na cele dobroczynne, marki narodowe, Towarzystwa Szkoły ludowej itp. Karty takie odtąd nie będą traktowane jako listy i będą wolne od opłaty uzupełniającej.

Również drukowane kartki prywatnego nakładu, odpowiadające wielkością i formą kartkom korespondencyjnym, podlegać będą odtąd opłacie jak druki; należy jednak napis „karta korespondencyjna“ lub „karta pocztowa“ przekreślić, a natomiast napisać: „Druk“.

PIEŚŃ ULICY.

Dajcie nam broni! Dajcie broni!
Krew niepomszczona woła nas,
Szubienic skrzyp pobudkę dzwoni —
To zemsty ludu idzie czas!
To zemsty ludu idzie czas!

Dajcie nam broni! Już nie pora
Obawy żywić, kryć się w cień!
Umarło to, co było wczora —
Nas woła Jutra nowy dzień!
Nas woła Jutra nowy dzień!

Dajcie nam broni! Krzywdy rzeka
Już się pod ziemią nie chce kryć,
Idziemy prawa brać człowieka,
Idziemy ginąć — idziem Żyć!
Idziemy ginąć — idziem Żyć.

Kruk.

WSKAZÓWKI

dla udających się na audyencye i posłuchania.

DO WIEDNIA:

U Jego Ces. i Król. Apost. Mości: I. Hofburg 1, w poniedziałek i czwartek. Pisemne zgłoszenia z podaniem prośby należy wnieść w piątek (na poniedziałek) i w poniedziałek (na czwartek) w c. k. gabinetowej kancelaryi I. Hofburg 1, im Schweizerhof.

U Ministra spraw zewnętrznych i cesarskiego domu: I. Ballhauplatz 2, codziennie od godz. 1—2½, jeżeli niema konferencyi ministrów.

U Ministra wspólnego skarbu: Johannesgasse 5, po zgłoszeniu codziennie w południe.

U Ministra wojny: I. Wilhelmring, we wtorki i piątki w południe od godz. 12—1, jeżeli niema konferencyi ministrów.

U Ministra dla obrony kraj.: I. Herrengasse 7, we wtorek i piątek po zgłoszeniu od godz. 1—2.

U Ministra spraw wewnętrznych: I. Wipplingerstrasse 11, codziennie w południe od godziny, 12—2, jeżeli niema konferencyi minisrtów.

U Ministra sprawiedliwości: I. Schillerpl. 4, w sobotę o godzinie 10 przed południem.

U Ministra skarbu: I. Himmelpfortgasse 8, w niedzielę o godzinie 3 popołudniu.

U Ministra wyznań i oświaty: I. Minoritenplatz 7. w środę i sobotę od godziny 10—3.

U Ministra handlu: I. Postgasse 8, w poniedziałek i czwartek po godzinie 10.

U Ministra kolei: I. Niebelungengasse 4, w sobotę od godziny 10.

U Ministra rolnictwa: I. Liebiggasse 6, w środę i sobotę o godzinie 10½ przed południem.

U Ministra dla Galicyi: III. Rennweg 1. codziennie od godz. 11 przed południem.

DO LWOWA:

U Marszałka kraj., codzień od godz. 12—2 z wyjątkiem wtorku i piątku.
U C. k. Namiestnika, co środy i niedziele od godziny 12, dla urzędników co wtorek.
U Prezydenta Trybunału apelacyjnego Dra Tchórznickiego, codzień od godz. 12—2 z wyjątkiem wtorku (sesyi).
U Prezydenta miasta Lwowa codziennie od godziny 12—1.
U Prezesa Wydziału krajowego (wicemarszałka) codzień od godziny 1—2 z wyjątkiem wtorku i piątku (dni sesyjne).
U Wiceprezydenta c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu codzień od godziny 12—1.
U Naczelników c. k. Sądu krajowego cywilnego, karnego, sądów powiatowych, miejsko-delegowanych SS. I. II. III., tudzież u pp. nadprokuratora i prokuratora państwa, od godziny 12—1 (z wyjątkiem wtorku).
U Dyrektora kolei codziennie od godziny 12—1.

INFORMATOR PARTYJNY.

PROGRAM

PARTYI SOCYALNO-DEMOKRATYCZNEJ W AUSTRYI,

uchwalony na kongresie w Wiedniu r. 1901.

Socyalno-demokratyczna partya robotnicza w Austryi dąży do wyzwolenia całego ludu bez różnicy narodowości, rasy i płci, z więzów ekonomicznej zależności, politycznego ucisku i ciemnoty. Przyczyna tych niegodnych stosunków tkwi nie w poszczególnych urządzeniach politycznych, lecz w warunkującym i znamionującym istotę całego dzisiejszego ustroju społecznego fakcie, że narzędzia pracy są zmonopolizowane w rękach jednostek. Właściciel siły roboczej, klasa robotnicza, popada przez to w najbardziej przygniatającą zależność od właścicieli narzędzi pracy i ziemi, od klasy wielkich właścicieli ziemskich i od klasy kapitalistów, których polityczne i ekonomiczne panowanie znajduje wyraz w dzisiejszem państwie klasowem.

Postęp techniczny, wzrastająca koncentracya produkcyi i własności, skupienie całej potęgi ekonomicznej w rękach kapitalistów i grup kapitalistów mają ten skutek, że coraz szersze warstwy dawniej samodzielnych drobnych przedsiębiorców przemysłowych i drobnych chłopów wywłaszczają z środków produkcyi i podają ich, jako robotników najemnych, oficyalistów lub dłużników w bezpośrednią lub pośrednią zależność od kapitalistów. Wzrasta masa proletaryuszów, wzrasta także stopień ich wyzysku i wskutek tego popada stopa życiowa coraz szerszych warstw ludu pracującego w coraz

większą sprzeczność z szybko wzrastającą siłą produkcyjną jego własnej pracy i z wzrostem stwarzanego przez niego samego bogactwa. Kryzysy, wypływające z braku planowości kapitalistycznego sposobu produkcyi, a pociągające za sobą brak pracy i nędzę, przyspieszają i zaostrzają ten rozwój.

Im bardziej jednakowoż rozwój kapitalizmu zwiększa proletaryat, tem bardziej staje się tenże zmuszonym i uzdolnionym do podjęcia walki z kapitalizmem. Wypieranie indywidualnej produkcyi czyni także i własność prywatną coraz bardziej zbędną i szkodliwą, a równocześnie wytwarzają się konieczne duchowe i materyalne warunki nowych form produkcyi spółdzielczej na podstawie społecznej własności środków produkcyi. Zarazem przychodzi proletaryat do świadomości, że musi ten rozwój popierać i przyspieszać i że przejście środków pracy na własność wspólną całego ludu musi być celem, a zdobycie władzy politycznej środkiem jego walki o oswobodzenie klasy robotniczej. Jedynie proletaryat uświadomiony klasowo i zorganizowany do walki klasowej może być bojownikiem tego koniecznego rozwoju. Zorganizować proletaryat, natchnąć go świadomością swego położenia i swego zadania, wyrobić i utrzymać w nim duchowną i fizyczną zdolność do walki — jest przeto właściwym programem socyalno-demokratycznej partyi robotniczej w Austryi, dla przeprowadzenia którego posługuje się ona wszelkimi środkami, prowadzącymi do celu, a zgodnymi z naturalnem poczuciem prawa u ludu.

Socyalno-demokratyczna partya robotnicza w Austryi broni we wszystkich kwestyach politycznych i ekonomicznych zawsze klasowego interesu proletaryatu i energicznie przeciwdziała wszelkiemu zaciemnianiu i osłanianiu sprzeczności klasowych, jakoteż wyzyskiwaniu robotników na korzyść stronnictw burżuazyjnych.

Socyalno-demokratyczna partya robotnicza w Austryi jest partyą międzynarodową; potępia przywileje narodów taksamo, jak przywileje urodzenia i płci, własności i pochodzenia i oświadcza, że walka z wyzyskiem musi być międzynarodową, jak sam wyzysk. Potępia i zwalcza wszelkie ograniczenia swobodnego wygłaszania myśli, jakoteż wszelką narzuconą opiekę państwa i kościoła. Dąży do ustawowej ochrony stopy życiowej klas pracujących i walczy o zdobycie dla proletaryatu możliwie jaknajwiększego wpływu na wszystkich polach życia publicznego.

Wychodząc z tych zasad, stawia austryacka socyalna demokracya na razie następujące żądania:

1. Powszechne, równe, bezpośrednie i tajne prawo głosowania w państwie, kraju i gminie dla wszystkich obywateli państwa bez różnicy płci, począwszy od 20 roku życia; system proporcyonalny; przeprowadzenie wyborów w ustawowym dniu spoczynku; trzyletnie okresy prawodawcze; dyety dla posłów.

2. Bezpośrednie ustawodawstwo ludowe z prawem stawiania i odrzucania wniosków; prawo stanowienia o sobie i samorząd ludu w państwie, kraju i gminie.

3. Zniesienie wszelkich ustaw, krępujących swobodne wyrażanie przekonań; w szczególności zaprowadzenie zupełnej wolności prasy, zniesienie postępowania objektywnego i zakazu kolportaży; zniesienie wszelkich ustaw, krępujących wolność zgromadzeń i stowarzyszeń.

4. Zniesienie ograniczeń, krępujących wolność przesiedlania się, w szczególności zniesienie ustaw o szupaśnictwie i włóczęgostwie.

5. Stworzenie i przeprowadzenie ustawy, któraby nakładała surowe kary na urzędników, krzywdzących prawa polityczne jednostki lub stowarzyszeń.

6. Zapewnienie niezawisłości sądów; bezpłatny wymiar sprawiedliwości i bezpłatna pomoc prawna, odszkodowanie dla niewinnie uwięzionych i zasądzonych; wybór sędziów przysięgłych zapomocą powszechnego, równego i tajnego prawa głosowania. Podporządkowanie wszystkich obywateli państwa pod zwyczajne ustawy i zwyczajne sądownictwo. Zniesienie kary śmierci.

7. Państwowa i gminna organizacya służby zdrowia; bezpłatna pomoc lekarska i bezpłatne dostarczanie lekarstw.

8. Uznanie religii za rzecz prywatną; oddzielenie kościoła od państwa i uznanie wszelkich kościelnych i religijnych związków za stowarzyszenia prywatne, które sprawy swe samodzielnie załatwiają; obowiązkowe śluby cywilne.

9. Obowiązkowa bezpłatna i świecka szkoła, odpowiadająca w zupełności potrzebom i rozwojowi poszczególnych narodów; bezpłatne środki naukowe i bezpłatne utrzymanie w szkołach ludowych dla wszystkich dzieci, jakoteż dla tych uczniów wyższych zakładów naukowych, którzy są uzdolnieni do dalszego kształcenia się.

10. Zastąpienie wszystkich pośrednich podatków i opłat przez stopniowo wzrastające podatki od dochodów, majątków i spadków.

11. Zastąpienie wojska stałego przez milicyę; wychowanie w kierunku powszechnego uzdolnienia do noszenia broni; powszechne uzbrojenie ludowe; rozstrzyganie co do pokoju i wojny przez reprezentacyę ludu.

12. Usunięcie wszelkich ustaw, które upośledzają kobietę wobec mężczyzny w stosunkach publiczno-prawnych i prywatno-prawnych.

12. Uwolnienie robotniczych stowarzyszeń gospodarczych od wszelkich ciężarów i ograniczeń, krępujących ich działalność.

Jako minimum ochrony robotniczej stawia socyalna demokracya w Austryi następujące żądania:

1. Zupełna swoboda koalicyi; prawne uznanie organizacyi zawodowej; ustawowe równouprawnienie robotników rolnych przez zniesienie ordynacyi służbowej.

2. Ośmiogodzinny maksymalny dzień roboczy bez wyjątków i bez zastrzeżeń.

3. Zakaz pracy nocnej z wyjątkiem tych zawodów, których techniczna natura nie dopuszcza przerwy: pracy nocnej kobiet i młodocianych robotników należy jednak bez wyjątku zabronić.

4. Zupełny spoczynek niedzielny, wynoszący conajmniej 36 godzin.

5. Ścisłe przeprowadzenie zakazu pracy dzieci niżej lat 14; dostateczne ustawy ochronne dla uczniów i robotników młodocianych.

6. Zakaz pracy kobiet w tych zawodach, które wpływają szczególnie szkodliwie na organizm kobiecy.

Wszystkie te postanowienia mają się odnosić do przedsiębiorstw wszelkich rodzajów i rozmiarów (wielki przemysł, przemysł przewozowy, rzemiosło, handel, przemysł domowy, rolnictwo i leśnictwo).

Stworzenie inspektoratu przemysłowego; powiększenie liczby inspektorów i nadanie im władzy wykonawczej; organizacye robotnicze mają brać udział w kontroli nad przeprowadzeniem ustawodawstwa ochronnego przez inspektorów obojga płci, przez nie wybieranych.

Wykroczenia przedsiębiorców przeciw ustawom ochronnym powinny podlegać surowym karom, bez zamiany na grzywnę pieniężną,

Ubezpieczenie robotników należy poddać gruntownej reformie przez zaprowadzenie ogólnego ubezpieczenia na starość i na wypadek niezdolności do pracy, jakoteż zaopatrzenie wdów i sierót,

oraz zorganizować je jednolicie, zapewniając zupełny samorząd ubezpieczonym.

PROGRAM NARODOWOŚCIOWY

PARTYI SOCYALNO-DEMOKRATYCZNEJ W AUSTRYI,

uchwalony na kongresie ogólnym w Bernie r. 1899.

Ponieważ narodowe walki w Austryi paraliżują wszelki polityczny postęp i kulturalny rozwój ludów, ponieważ walki te w pierwszym rzędzie wypływają z politycznego zacofania naszych publicznych instytucyj i ponieważ w szczególności przewlekanie walki narodowej jest środkiem, zapomocą którego klasy rządzące zabezpieczają sobie panowanie i przeszkadzają silnemu ujawnieniu się istotnych interesów ludowych — oświadcza partya:

Ostateczne uregulowanie kwestyi narodowościowej i językowej w Austryi w myśl równego prawa, równouprawnienia i rozsądku jest przedewszystkiem żądaniem kulturalnem i dlatego interesem żywotnym proletaryatu;

jest ono możliwe jedynie w prawdziwie demokratycznym ustroju, opartym na powszechnem, równem i bezpośredniem prawie wyborczem, w którem są usunięte wszystkie feudalne przywileje w państwie i krajach, albowiem dopiero w takim ustroju mogą dojść do głosu klasy pracujące, które są w rzeczywistości żywiołami utrzymującymi państwo i społeczeństwo;

rozwój narodowych właściwości wszystkich ludów w Austryi jest możliwy jedynie na podstawie równego prawa i przy unikaniu wszelkiego ucisku, dlatego też przedewszystkiem należy usunąć wszelki biurokratyczno-państwowy centralizm, równie jak feudalne przywileje krajów.

Na tych założeniach i to wyłącznie na nich da się w Austryi w miejsce zatargów narodowych

zaprowadzić porządek narodowościowy, a mianowicie za uznaniem następujących przewodnich zasad:

1. Austryę należy przekształcić na demokratyczne narodowościowe państwo związkowe.

2. W miejsce historycznych krajów koronnych mają zostać utworzone narodowo rozgraniczone ciała autonomiczne, których ustawodawstwo i administracyę sprawowałyby rady narodów, wybierane na podstawie powszechnego, równego i bezpośredniego prawa głosowania.

3. Wszystkie terytorya autonomiczne tegosamego narodu tworzą jednolity związek narodowy, który swe sprawy narodowe załatwia zupełnie autonomicznie.

4. Prawa mniejszości narodowych chroni osobna ustawa, którą ma uchwalić parlament.

5. Nie uznajemy żadnego narodowego przywileju i dlatego odrzucamy żądanie języka państwowego; o ile potrzebnym jest język pośredniczący, to rozstrzygnie parlament.

PRZECIW MILITARYZMOWI!

Uchwała międzynarodowego kongresu socyalistycznego w Sztuttgarcie:

Kongres zatwierdza rezolucye poprzednich kongresów międzynarodowych przeciw militaryzmowi i imperyalizmowi i stwierdza ponownie, że walka przeciw militaryzmowi nie może być oddzieloną od socyalistycznej walki klas, jako całości. Wojny między państwami kapitalistycznemi są z reguły następstwami ich walki konkurencyjnej na rynku światowym, gdyż każde państwo usiłuje nietylko zapewnić sobie swoje rynki zbytu, ale i nowe zdobyć, przyczem podbicie obcych ludów i rabowanie ich ziemi odgrywają główną rolę.

Wojny te wynikają też z nieustannych zbrojeń militaryzmu, który jest głównem narzędziem burżuazyjnego panowania i politycznej i ekonomicznej zawisłości klasy pracującej.

Systematycznie podtrzymywane uprzedzenia jednego narodu przeciw drugiemu podsycają możliwość wojny, aby tym środkiem odwrócić uwagę proletaryatu od jego zadań klasowych i od obowiązków międzynarodowej solidarności klasowej.

Wojny leżą zatem w istocie kapitalizmu, a ustaną dopiero wtedy, gdy kapitalistyczny ustrój zostanie usunięty, albo gdy wielkością ofiar przez militaryzm wymaganych, oraz zbrojeniami wywołane oburzenie ludów przystąpi do usunięcia tego systemu.

W szczególności klasa robotnicza, która daje żołnierza i głównie ponosi ofiary materyalne dla militaryzmu, jest naturalnym wrogiem wojen, ponieważ stoją one w sprzeczności z jej celem: utworzenia porządku społecznego, opartego na socyalistycznej podstawie, któryby urzeczywistnił solidarność narodów. Kongres uważa przeto za obowiązek klasy pracującej, a w szczególności jej reprezentantów parlamentarnych, wszelkimi środkami zwalczać zbrojenia lądowe i na morzu i odmówić na nie środków, jakoteż działać w kierunku uświadomienia młodzieży klasy pracującej w duchu zbratania ludów i socyalizmu.

Kongres widzi w demokratycznej organizacyi siły zbrojnej, milicyi ludowej w miejsce stałych armij, istotną gwarancyę uniemożliwienia wojen zaczepnych i przezwyciężenia narodowych sprzeczności.

Międzynarodówka nie jest w stanie nadać stałych form akcyi proletaryatu przeciw militaryzmowi, która z natury rzeczy jest w różnych krajach rozmaitą, odpowiednio do czasu i miejsca. Ale ma ona obowiązek usiłowania proletaryatu przeciw militaryzmowi i wojnie o ile możności wzmocnić i do łączności doprowadzić.

Faktycznie proletaryat w różnych wypadkach od kongresu brukselskiego wykorzystał sytuacyę dla uniemożliwienia albo rychłego ukończenia wojny: mianowicie przez porozumienie angielskich i francuskich organizacyj zawodowych podczas zatargu o Faszodę, przez postępowanie party(socyalistycznych w parlamentach niemieckim i francuskim podczas przesilenia o Marokko, przez wspólną akcyę socyalistów austryackich i włoskich w Tryeście przeciw wojnie między Austryą i Włochami, przez interwencyę klasy robotniczej Szwecyi dla przeszkodzenia wojnie z Norwegią, wreszcie przez bohaterskie ofiary i walki socyalistycznych robotników i chłopów w Rosyi i Polsce dla zakończenia wojny japońskiej. Wszystkie te usiłowania świadczą o rosnącej sile proletaryatu i jego rosnącej potrzebie utrzymania pokoju.

Akcya klasy robotniczej będzie tem gorliwszą, im więcej postąpi przygotowanie umysłów przez nieustanną agitacyę, oraz przez utrzymanie łączności partyi robotniczej we wszystkich krajach. Kongres wyraża przekonanie, że pod naciskiem proletaryatu możliwem jest poważne zastosowanie sądów rozjemczych, że ludzkość dozna dobrodziejstwa rozbrojenia i ograniczenia wydatków na wojsko, których będzie można użyć na potrzeby kulturalne.

Jeżeli zagrozi wybuch wojny, zobowiązane są klasy pracujące i ich reprezentanci parlamentarni w dotyczących krajach stawić na kartę wszystko, aby przez użycie środków, wydających im się najstosowniejszymi, przeszkodzić wybuchowi wojny. Gdyby wojna mimo to wybuchła, są obowiązane starać się o szybkie jej zakończenie i wszystkiemi siłami dążyć do wyzyskania stworzonej przez wojnę sytuacyi politycznej i ekonomicznej celem obudzenia ludu i przyśpieszenia w ten sposób usunięcia kapitalistycznego panowania.

RUCH POLITYCZNY.

ADRESY ORGANIZACYI POLITYCZNYCH I OŚWIATOWYCH W GALICYI.

Komitet wykonawczy Polskiej Partyi Socyalno-Demokratycznej Galicyi i Śląska. Przewodniczący Jan Englisch, Sekretarz Dr Kazimierz Krzysztoń, Skarbnik Feliks Statter, Kraków, ul. Dunajewskiego l. 5, II. p.

Biała: Komitet miejscowy: Włodzimierz Mężyński, Bielsko, Plac na Elichu l. 2.

Borysław. Komitet miejscowy: Józef Oktawiec, Wolanka ad Borysław, dom Werdingera.
Konsum robotniczy w Borysławiu: tow. Lewi Stanisław.
Uniwersytet Ludowy w Borysławiu: Dr Stanisław Dwernicki.
Borysław, Wolanka, Tustanowice, Jasienica, Bania kołowska, Mraźnica i Schodnica, adresować należy: tow. Maryan Strutyński „Premier“.

Ciężkowice. Komitet miejscowy: Stanisław Forst, Pieczyska ad Szczakowa, fabryka cementu.

Drohobycz. Komitet miejscowy: Stanisław Zakrzewski, pow. Kasa chorych.
Związek strzelecki: Drohobycz, Medenice, Stebnik i Truskawiec, komendant tow. Michał Tokarzewski, Drohobycz, ul. Samborska, prezes Związku ob. Pietrzycki Eugeniusz.

Kraków. Komitet obwodowy P. P. S. D. Galicyi Zachodniej: Dr Kazimierz Krzysztoń, Dunajewskiego 5, II. p.
Komitet miejscowy: Leon Misiołek, Dunajewskiego 5, II. p.

Komitet Okręgowy 40 okręgu wyborczego Kraków-Wieliczka-Dobczyce. Przewodniczący Józef Mazur, sekretarz Adam Müller, ul. Dunajewskiego 5, III. p.

Kasa Zaliczkowa Drukarzy i pokrewnych zawodów w Krakowie, stow. zarej. z ogran. poręką, Kraków, Rynek gł. 12, III. p. Stan bierny dnia 31 lipca 1913 r.: Fundusze własne 36.901·04. Wkładki oszczędności 47.208·46. Reeskont weksli 18.890·—, Ogółem kapitał obrotowy wynosił 103.089 K. 50 hal. Stan czynny dnia 31 lipca 1913 r.: Pożyczki wekslowe 85.752.03. Pożyczki skryptowe i inne 11.070·27. Wartość ruchomości i wyd. admin. 3.282·65. Gotówka, papiery wartościowe i inne pozycye 2.984·55. Ogółem 103.089 K. 50 hal. Obrót kasowy od 1 stycznia do 31 lipca 1913 r. wynosił **533.681 K. 88 hal.** Kasa przyjmuje oszczędności od członków i nieczłonków i oprocentowuje takowe od dnia złożenia. Pożyczki udzielane bywają tylko członkom. Udział 50 kor. **Dywidenda** z superdywidendą za rok 1912 **wynosiła 6%.**

Lwów. Komitet obwodowy, sekretarz: Tadeusz Hartleb, ul. Brajerowska l. 8.

Komitet miejscowy, przewodniczący: Artur Hausner, Jagiellońska 7.

Powszechne Stowarzyszenie Spożywcze we Lwowie i okolicy, stow. zarej. z ogran. por. Biuro Zarządu: ul. Batorego 11. Własne sklepy przy ul. Piekarskiej 20, ul. Szeptyckich 52, ul. Marcina 1 i na Persenkówce. Wpisowe wynosi 50 hal. Udziały 20 kor.

Nowy Sącz. Komitet miejscowy: Franciszek Geisler, Warsztaty kolejowe, Nowy Sącz II.

Oświęcim. Komitet miejscowy: Teodor Herlinger, Oświęcim-Dworzec.

Podgórze. Komitet miejscowy: Jan Jaworski ul. Kalwaryjska 15, Powiatowa Kasa chorych.

Przemyśl. Komitet Obwodowy P. P. S. D., przewodniczący: Dr J. Mantel.
Komitet miejscowy P. P. S. D., przewodniczący: Józef Schlam, sekretarz polityczny: Aleksander Mandel, sekretarz zawodowy: Rudolf Burda.
Pisma adresować należy: Aleksander Mandel w Przemyślu.
Stowarzyszenia kształcące:
1. Młodzież Robotnicza: I. Urbanik.
2. Muzyka Kolejarzy: St. Kwiatkowski.
3. Związek strzelecki: R. Burda.
Instytucye ekonomiczne:
1. Stow. „Dom Robotniczy", przewodniczący Dr H. Lieberman, poseł do Rady Państwa.
2. Stow. „Konsum Ludowy", przewodniczący: Jan Piszak.
3. „Piekarnia Robotnicza", zarządca J. Siegman. — Wszystkie zawodowe, kształcące instytucye i ekonomiczne mieszczą się w „Domu Robotniczym".
4. Robotnicza Spółka oszczędności i pożyczek, Przemyśl, ul. Nowa l. 4. Dyrekcya: Jan Bitmar, I. Masiuk i St. Piten.

Rzeszów. Komitet miejscowy: Franciszek Waligóra, Powiatowa Kasa chorych.

Sanok. Komitet miejscowy: Stanisław Nijakowski, Fabryka wagonów.

Stryj. Komitet Obwodowy: Inż. Jędrzej Moraczewski, ul. Kochanowskiego.
Komitet miejscowy P. P. S. D.: Zofia Moraczewska.
Stow. spożywcze kolejarzy „Oszczędność": Antoni Pietnak, Dworzec.
Stow. Stryjska Piekarnia Robotnicza: Jan Jakubowski, ul. Ruska.
Stow. Szwalnia Robotnicza: Zofia Moraczewska, ul. Kochanowskiego.

Związek strzelecki: Inż. Tomasz Małecki, ul. Jagiellońska.
Stow. Praca, stow. kobiet: Ludwika Draczyńska, ul. Mickiewicza.
Stow. Związek Kobiet, ul. Hosza.

Stanisławów. Komitet Obwodowy: Władysław Kobak, Powiatowa Kasa chorych.

Tarnów. Komitet miejscowy: M. Hutter, Krakowska 16.

Wieliczka. Komitet miejscowy: Bolesław Szpunar, Dom Robotniczy, ul. Zielona,

---

Socyalistyczni posłowie do Rady państwa z Galicyi.

Daszyński Ignacy, Kraków, Zyblikiewicza 16.
Dr Diamand Herman, Lwów, Miłkowskiego 11.
Hudec Józef Lwów, Brajerowska 8.
Klemensiewicz Zygmunt, Kraków XIII, Salwator.
Dr Liebermann Herman, Przemyśl.
Dr Marek Zygmunt, Kraków, ul. Wiślna 16.
Moraczewski Andrzej, Stryj.

ADRESY ORGANIZACYI NA ŚLĄSKU.

Organizacya polityczna P. P. S. D.:

Komitet obwodowy P. P. S. D. dla Śląska i Moraw, Sekretarz: Dr Ryszard Kunicki, Frysztat, Śląsk austr. (Nr. telefonu 29),

Komitety powiatowe:

Cieszyn: Józef Machej, Powiatowa Kasa Chorych, „Dom Robotniczy“; (Nr. telefonu 67).

Frysztat: Antoni Szotek, Robotnicza Spółka Spożywcza „Naprzód",
Bogumin: Dr Henryk Kłuszyński, lekarz, Bogumin-Dworzec (Nr. telefonu 21).
Bielsko: Włodzimierz Józef Mężyński, Plac na Blichu l. 2. (Nr. telefonu 294).
Trzyniec: Jan Sekula, „Dom Robotniczy"' (Nr. telefonu 16/VIII).
Ustroń: Jan Cholewa l. 18.
Stonawa: Jan Czakan, „Dom Robotniczy", (Nr. telefonu: Frysztat 20).
Orłowa: Franciszek Nowak, „Dom Robotniczy", (Nr. telefonu 70).
Karwina: Karol Pustówka, Kolonia Hoheneger.
Pietwałd: Józef Jamróz, Kolonia Maryańska l. 387.
Michałkowice: Wojciech Sumera, l. 293.
Ostrawa: Paweł Struż, redakcya „Górnika", Morawska Ostrawa, ul. Zwierzyny l. 20, (Nr. telefonu 392).

Organizacya Radców gminnych:

Dr. Maksymilian Pöller, adwokat, Bogumin-Dworzec I., Rynek 418, (Nr. telefonu 225/VIII).

Organizacya Kobiet:

Dora Kłuszyńska, Bogumin-Dworzec, ul. Koppa, (Nr. telefonu 21).

Posłowie do Rady państwa:

Tadeusz Reger, Cieszyn, „Dom Robotniczy", ul. Hasnera l. 15, (Nr. telefonu 67).
Piotr Cingr, Ostrawa Morawska, ul. Kolejowa.
W czasie obrad parlamentu adres dla listów pilnych: Wiedeń I., Parlament, (Nr. telefonu 12016 albo 16780).

Organizacya oświatowa:

Zarząd główny Stow. kształcącego robotników i robotnic polskich „Siła“, Dr. Henryk Kłuszyński, Bogumin-Dworzec, (Nr. telefonu 21).
Komisya mundurowa „Siły“, Wojciech Sumera, Michałkowice, l. 293.
Zarząd „Sceny robotniczej“, Kazimierz Gallas, Powiatowa Kasa chorych, Bogumin II., (Nr. telefonu 62).
Fundusz szkół kresowych, skarbnik, Paweł Stec, Powiatowa Kasa chorych, Frysztat, Rynek 35, (Nr. telefonu 13).

Redakcye i administracye:

„Robotnik Śląski“, organ polskiej partyi socyalno-demokratycznej, Frysztat, Śląsk austr. (Nr. tel. 29).
„Głos Kobiet“, organ polskiej partyi socyalno-demokratycznej, Bogumin I., (Nr. telefonu 21).
„Górnik“, organ „Unii Górników w Austryi“, Ostrawa Morawska, ul. Zwierzyny l. 20, (Nr. telefonu 392).
„Robotnik tkacki“, organ „Unii Tkaczów“, Bielsko, Plac na Blichu 2, (Nr. telefonu 294).

Organizacye zawodowe:

Sekretaryat Komisyi zawodowej dla Śląska wschodniego, sekretarz Engelbert Wawreczka, Cieszyn, „Dom Robotniczy“ ul. Hasnera 15, (Nr. telefonu 67).
Sekretaryat Komisyi zawodowej w Bielsku, Włodzimierz Mężyński, Plac na Blichu l. 2, (Nr. telefonu 294).
Sekretaryat Komisyi zawodowej w Ostrawie Morawskiej, Józef Pergl, ul. Zwierzyny l. 20, (Nr. telefonu 592).
Sekretaryat „Unii górników w Austryi“ w Orło-

wej, Alojzy Bonczek, „Dom Robotniczy“, (Nr. telefonu 70).

Sekretaryat „Unii górników w Austryi“ w Ostrawie Morawskiej, Wojciech Broda, ul. Zwierzyny l. 20, (Nr. telefonu 392).

Biuro pośrednictwa pracy dla piekarzy dla Śląska i pogranicza Galicyi, Moraw i Węgier; Cieszyn, „Dom Robotniczy“, ul. Hasnera l. 15.

Organizacya współdzielcza:

Stowarzyszenie hurtownego zakupna austryackich stowarzyszeń spożywczych w Ostrawie Morawskiej, (kierownik Emanuel Chobot), ul. Kolejowa l. 98, (Nr. telefonu 362).

Okręgowy Związek spółek spożywczych na Śląsku wschodnim, przewodniczący Antoni Sikora, Łazy „Spółka Spożywcza“, (Nr. telefonu Orłowa 58).

Pierwszy morawsko-śląski Browar Robotniczy w Radwanicach na Śląsku, (Nr. telefonu 17).

Grupa II. Stowarzyszenia (przymusowego) górniczego w zagłębiu Ostrawsko-Karwińskim, przewodniczący Jerzy Kantor, Sucha Górna 149.

Dom dla rekonwalescentek i Sierociniec polski, Dr Wacław Seidl, Bystra na Śląsku, (stacya kolejowa: Bystra-Wilkowice).

Dom dla rekonwalescentów, Kończyce Wielkie pod Radhoszczem na Morawach.

Klub Polskich posłów socyalistycznych w Radzie państwa.

Przewodniczący: Daszyński Ignacy, Zastępca: Dr Diamand Herman, Sekretarz: Mo-

raczewski Andrzej, Skarbnik: Dr Lieberman Herman, Cingr Piotr (hospitant), Hudec Józef, Klemensiewicz Zygmunt, Dr Marek Zygmunt, Reger Tadeusz.

RUCH ZAWODOWY.

ADRESY GRUP I STACYI PŁATNICZYCH AUSTRYACKICH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH W GALICYI.

Biała. Mąż zaufania: W. Mężyński, Bielsk, Plac na Blichu 2.
Grupa Związku robotników drzewnych, Lipnik-Główna 18.

Bochnia. Wspólny lokal. „Czytelnia Robotnicza", ul. Sandecka.
Grupa Związku piekarzy: Fr. Zając, ul. Szkolna 5.
Stacya płatnicza stow. drukarzy: Fr. Śliwa, drukarnia Hildebranda.

Buczacz. Grupa Związku krawców: M. Färber, u Hechta.
Grupa Związku piekarzy.

Borysław. Wspólny lokal: ul. Wolaniecka.
Grupa Związku metalowców: St. Moskal, ul. Wolaniecka.
Grupa Związku piekarzy: ul. Wolaniecka.
Grupa Związku krawców: Józef Hagler, na Potoku, stow. „Vorwärts".
Koło Unii górników (nafciarzy): Józef Oktawiec, ul. Wolaniecka.
Koło Unii górników (woskowcy): J. Małynka, ul. Wolaniecka.

Brody. Mąż zaufania: Józef Musen, Brody.
Grupa Związku robotników drzewnych: Osias Kupfer, ul. Bożnica.

Grupa Związku krawców: Karol Teller, ul. Szpitalna 19.
Grupa Unii Tkaczy.

Bitków. Stacya płatnicza Związku metalowców.

Bolechów. Grupa Związku chemicznych: Marcin Dedejczyk.

Brzeszcze. Koło Unii górników: J. Micorek.

Chabówka. Stowarzyszenie kolejarzy.

Chodorów. Stowarzyszenie kolejarzy.

Chrzanów. Stacya płatnicza kamieniarzy: St. Kołacz.

Chyrów. Stowarzyszenie kolejarzy.

Dolina. Grupa Związku chemicznych: Horbony Józef.

Drohobycz. Mąż zaufania: Stanisław Zakrzewski, Kasa chorych.
Wspólny lokal, ul. Truskawiecka.
Grupa Związku metalowców: Józef Cerulewicz, Rafinerya nafty „Galicya".
Grupa Związku robotników drzewnych: D. Oppenheim, ul. Borysławska.
Grupa Związku murarzy: Jan Holenderski.
Grupa Związku malarzy: „Czytelnia K. Marksa".
Grupa Związku kamieniarzy: M. Kudelka, Cerkiewna 21.
Grupa Związku piekarzy.
Grupa Związku krawców: Markus Bader, Kowalska 26.
Grupa Związku handlowców.
Grupa Związku chemicznych, ul. Floryańska 15.
Grupa Stow. drukarzy, L. Brenner, drukarnia Żupnika.
Grupa Związku kolejarzy.

Dębica. Stowarzyszenie kolejarzy.

Delatyn. Grupa Związku chemicznych.

Gorlice. Grupa Związku metalowców: Michał Samsonowicz, Glinik maryampolski.

Gródek jagiel. Grupa Związku chemicznych: W. Soroka, Czerlany, fabryka papieru.

Glińsko. Stacya płatnicza Związku kaflarzy: St. Skorupski.

Jasło. Wspólny lokal, ul. 3 Maja.
Grupa kolejarzy.
Grupa Związku metalowców: Rudolf Data, Rafinerya nafty, Niegłowice.
Grupa Związku robotników drzewnych: J. Sierzyński u p. Janickiego, ul. 3 Maja.
Stacya płatnicza Stow. drukarzy: Wł. Iżycki, drukarnia Kuźniarskiego.

Jarosław. Lokal wspólny, ui. 3 Maja l. 4.
Grupa Związku robotników drzewnych: Jerzy Hartfeld, ul. Pełkińska 125.
Stacya płatnicza Związku metalowców: Józef Ciechoń, warsztat p. Sierzęgi.
Stowarzyszenie kolejarzy.
Grupa Związku murarzy,
Grupa Związku piekarzy.
Stacya płatnicza Związku kaflarzy.
Stacya płatn. Związku malarzy, Aschfeld.
Stow. „Zgoda“ robotników dziennych.

Jaworzno. Koło miej. Unii górników: Fr. Skórzyński.

Kałusz. Grupa Związku chemicznych: Roman Kopijczuk, ul. Salinarna.
Grupa Związku murazy.
Stacya płatnicza Stowarzyszenia kolejarzy.

Kąty. Stacya płatnicza Unii górników: P. Pogoda.

Kołomyja. Mąż zaufania Herman Fuchs, Kasa chorych, na którego ręce należy nadsyłać wszelkie korespondencye tyczące się niżej wymienionych grup.
Wspólny lokal, ul. Szkolna.
Grupa Związku metalowców.
Grupa Związku robotników drzewnych.
Grupa Związku krawców.
Grupa Unii Tkaczy.
Grupa Związku piekarzy.

Grupa Związku chemicznych.
Grupa Stowarzyszenia drukarzy.
Grupa Związku murarzy.
Grupa Związku kolejarzy.
Grupa Związku handlowców.
Grupa Związku kamieniarzy: M. Koryszna, Nowy Świat 10.

Knihinin ad Stanisławów. Grupa robotników drzewnych: Franciszek Baar, Knihinin wieś, Czysta 18.

Krasne. Stacya płatnicza Stow. kolejarzy.

Kossów. Grupa Związku chemicznych.
Grupa Unii tkaczy.

Kuty. Grupa Związku krawców.

Kopyczyńce. Stacya płatnicza Stow. kolejarzy.

Kraków. Związek stowarzyszeń robotniczych, ul. Dunajewskiego 5.
Grupa Związku metalowców: J. Figiel, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku robotników drzewnych: W. Miechoński, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku murarzy: A. Sokołowski, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku kaflarzy: St. Stuczyński, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku kamieniarzy: K. Seweryn, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku cieśli: M. Cebula, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa malarzy I.: W. Heuberger, ul. Dunajewskiego 5.
Grupa Związku krawców: J. Jasiński, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku poomocy drukarskiej: M. Deresiewicz, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku introligatorów: M. Szymański, ul. Dunajewskiego l. 5.
Stacya Związku fotografów: J. Malisz, ul. Dunajewskiego l. 5.

Kraków. Grupa Związku piekarzy II.: I. Kasprzycki, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku browarników: K. Dudana, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku cukierników: Kochanowski, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku kolejarzy: ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku tytoniowych: A. Pabiański, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku robotników teatralnych: L. Kustowski, Teatr miejski.
Grupa Związku urzędników Kas chorych: K. Łapiński, ul. Dunajewskiego l. 5.
I. Stowarzyszenie robotników magazynów wojskowych:
Związek robotniczy dzielnicy Kazimierz, ul. Skałeczna l. 5.
Mąż zaufania: Natan Mischel, ul. Dunajewskiego l. 5.
Grupa Związku kuśnierzy: ul. Skałeczna t. 5.
Grupa Związku malarzy: ul. Skałeczna l. 5.
Grupa Związku krawców: ul. Skałeczna l. 5.
Grupa Związku piekarzy: Popiel Guttmann, ul. Skałeczna l. 5.
Grupa Związku złotników: ul. Skałeczna l. 5.
Grupa Związku rzeźników: ul. Skałeczna l. 5.
Stowarzyszenie drukarzy: Przewodniczący: Leon Misiołek, ul. Dunajewskiego l. 5. drukarnia Ludowa.
Sekretarz: Emil Śliwiński, drukarnia Anczyca.
Skarbnik: Michał Giza, drukarnia Uniw. Jagiell.
Biuro pośrednictwa pracy: Stanisław Gaweł, Kraków, drukarnia Uniw. Jagiell., ul. Zgody 3.
Grupa Związku litografów: Rynek główny 12.
Grupa Związku kelnerów: Grodzka 35.
Grupa Związku handlowców: Grodzka 69.

Lacko ad Dobromil. Grupa Związku chemicznych: Michał Potoczny. Komisya zaw. ul. Ossolińskich 14.

Lwów. Grupa Związku metalowców: M. Baran, ul. Ormiańska 15.
Grupa Związku złotników, Rynek 41.
Grupa Związku murarzy: J. Jabłoński, ul. Cłowa 6.
Grupa Związku kaflarzy: J. Barański, Zielona 4.
Grupa Związku kamieniarzy: Ignacy Skrobacz, ul. Cłowa 6.
Grupa Związku cieśli: ul. Cłowa 6.
Grupa Związku rzeźbiarzy: Pańska 12.
Grupa Związku malarzy: H. Roth, Stary Rynek 4.
Grupa Związku robotników drzewnych J. Tylipski, Piesza 2.
Grupa Związku krawców: P. Krochmalik, Pańska 12.
Grupa Związku krawców: S. Gesund, Rynek 8, II.
Grupa Związku szewców: M. Jakubowski, Ormiańska 21.
Grupa Związku chemicznych: P. Bromberg, Staroteatralna 3, II.
Grupa Związku kuśnierzy: H. Wilczyk, Pańska 12.
Stow. drukarzy „Ognisko": Przewodniczący: Julian Obirek, ul. Piekarska 18.
Sekretarz: Porfiry Buniak.
Skarbnik: Jan Paszkowicz.
Biuro pośrednictwa pracy: Ludwik Barszczyński, ul. Piekarska 18.
Wydawca i odpowiedzialny redaktor „Ogniska": Julian Obirek.
Grupa Związku pomocników drukarskich: ul. Piekarska 18.
Grupa Związku introligatorów: A. Drewniak, Rynek 41.
Grupa Związku litografów: J. Goralewicz, Ormiańska 15.
Grupa Związku fotografów.
Stow. kolejarzy: sekretarz: Maryan Szydlik, ul. Gródecka 99, I. p.
Grupa Związku piekarzy I.: J. Jaworek, Rynek 19.

Lwów. Grupa Związku piekarzy II.: I. Kopf, ul. Nęckiego 7.
Grupa Związku cukierników: J. Gorczyca, ul. Sykstuska 32.
Grupa Związku tytoniowych.
Grupa Związku kelnerów, Kawiarnia „Abbazia".
Grupa Związku urzędników prywatnych, asekuracyjnych itd.: ul. Batorego 11.
Grupa Związku urzędników Kas chorych, ul. Brajerowska 8.
Grupa Związku handlowców: Rynek 8.
Stow. tramwajarzy: ul. Ormiańska 18.
Grupa Związku fryzyerów.
Grupa Związku techników dentystycznych, Rynek 38.
Stow. „Praca" robotników dziennych: Szopena 7.

Łanczyn. Grupa Związku chemicznych: Michał Załucki.

Libiąż. Koło miejscowe Unii górników: Jakób Chechalski.

Limanowa. Grupa Związku metalowców: W. Zasiura, Sowliny cukiernia.

Nowy Zagórz. Stacya płatnicza Stow. kolejarzy.

Nowy Sącz. Wspólny lokal, ul. Lwowska 2.
Grupa Związku metalowców: Rob. Fröhllich, ul. Kraszewskiego 24.
Grupa Związku robotników drzewnych: B. Rescher, ul. Kraszewskiego 18.
Grupa Związku murarzy.
Grupa Związku krawców: A. Silberbach, Kazimierowska 11.
Stowarzyszenie kolejarzy: Dom Ludowy, Kolonia.
Grupa Związku piekarzy: Stanisław Wygoda, ul. Naściszowska 518.
Stacya płatnicza Związku kaflarzy: Fr. Krystyan, Załubińce.
Stacya płatnicza Stow. drukarzy: Wł. Popiołek, drukarnia Pisza.

Mielec. Stacya płatnicza stow. kaflarzy.
Myślachowice. Stacya płatnicza Unii górników: Fr. Daniel.
Stacya płatnicza Związku murarzy: Fr. Strycharski.
Maryampol. Grupa Związku murarzy.
Monasterzyska. Grupa Związku tytoniowych: I. Soroniewicz, Fabryka tytoniu.
Ottynia. Grupa Związku metalowców: W. Brzezicki, Fabryka Bredta.
Oświęcim. Grupa Związku chemicznych: St. Duranczyk, ul. Chrzanowska.
Grupa Stowarzyszenia kolejarzy: Dworzec.
Podgórze. Wspólny lokal: ul. Serkowskiego 11, Dom robotniczy.
Grupa Związku metalowców: Fr. Durek, Kasa chorych, ul. Kalwaryjska 18.
Grupa Związku murarzy: W. Porejtowicz.
Grupa Stowarzyszenia kolejarzy: Jan Packan.
Grupa Związku robotn. chemicznych: G. Lasoń.
Stowarzyszenie ceglarzy: J. Jaworski.
Płoki. Stacya płatnicza Unii górników, Fr. Duda.
Płaza. Grupa Związku murarzy: Jan Dusza.
Przemyśl. Mąż zaufania: Aleksander Mandel, Kasa chorych, ul. Słowackiego 15.
Lokal wspólny: Dom robotniczy, ul. Barska 2.
Grupa Związku metalowców: E. Ławecki.
Grupa Związku robotników drzewnych: J. Szubiński.
Grupa Związku murarzy: J. Schlam.
Grupa Związku malarzy.
Grupa Związku kaflarzy: Fr. Chomiak.
Grupa Związku kolejarzy: D. Teluk.
Grupa Związku kamieniarzy: J. Aksler, Zielona 31.
Grupa Związku szewców: J. Kotliński.
Grupa Związku krawców I.: J. Jachimiecki, ul. Dekerta 8.
Grupa Związku krawców II.: J. Teitelbaum, ul. Cicha 7.

Grupa Związku piekarzy: J. Milewski.
Grupa Związku kelnerów: S. Finkelstein.
Grupa Związku handlowców: M. Rosenberg.
Stow. robotników dziennych: Wł. Koński.

Przeworsk. Grupa Stowarzyszenia kolejarzy.

Rzeszów. Mąż zaufania: Franciszek Waligóra, Kasa chorych.
Lokal wspólny: ul. Bernadyńska.
Grupa Związku robotników drzewnych, ul. Bernardyńska 8.
Grupa Związku krawców.
Grupa Związku kaflarzy: Fr. Baranowski, Podzamcze.
Grupa Stowarz. kolejarzy: Dom Königsdorfa.
Grupa Związku malarzy.
Grupa Związku piekarzy.
Stacya płatnicza Stow. drukarzy: Maryan Przyślewicz, drukarnia Arwaya.
Stow. „Postęp" robotników dziennych.

Sanok. Lokal wspólny: Posada olchowska.
Grupa Związku metalowców: St. Nijakowski, Posada olchowska, Fabryka wagonów.
Grupa Związku robotników drzewnych: Jan Awakowicz, Fabryka wagonów.
Grupa Związku malarzy.

Sambor. Lokal wspólny: ul. Kąpielowa.
Grupa Związku metalowców: M. Boberski, bronzownik.
Grupa Związku krawców: Z. Zeiler. ul. Kąpielowa.
Grupa Związku kolejarzy.
Grupa Związku malarzy: H. Langiner, ul. Kąpielowa.
Grupa Związku piekarzy.

Stryj. Mąż zaufania: J. Jakubowski, Mickiewicza.
Lokal wspólny: ul. Mickiewicza 12.
Grupa Związku metalowców: J. Zieliński, ul. Słowackiego.
Grupa Związku drzewnych.

Grupa Związku murarzy: J. Duszara.
Grupa Związku malarzy: Stow. „Vorwärts“, Zielona 7.
Grupa Związku kaflarzy: Steiner Stefan, ul. Mickiewicza 14.
Grupa Związku kolejarzy: Al. Sucharski, ul. Mickiewicza 7.
Grupa Związku krawców: Moses Beer, Besiowka 7.
Grupa Związku handlowców: N. Welken.
Stow. „Wola“ robotników dziennych.

Sporysz ad Żywiec. Grupa Związku metalowców: Ferd. Berger, Zabłocie ad Żywiec.

Sąssów. Grupa Związku chemicznych, Fabryka papieru.

Śniatyn. Grupa Związku murarzy: Marcin Sadowski.

Stebnik. Grupa Związku chemicznych: Dmytro Janiów, Saliny.

Stróże. Grupa Stowarzyszenia kolejarzy.

Siersza. Koło Unii górników: M. Kątski, Siersza.

Sucha. Grupa Stowarzyszenia kolejarzy.

Stanisławów. Mąż zaufania: Wł. Kobak, Kasa chorych, ul. Belwederska.
Lokal wspólny: ul. Belwederska.
Lokal Stow. żydowskich: Rynek główny.
Grupa Związku metalowców.
Grupa Związku robotników drzewnych: M. Segenreich, ul. Otwarta 38.
Grupa Związku krawców: M. Better, Sapieżyńska 6.
Grupa Związku murarzy: M. Podolak, Kazimierowska 113.
Grupa Stowarzyszenia kolejarzy.
Grupa Związku kaflarzy: F. Michalewicz, Królewska 9.
Grupa Związku kamieniarzy: A. Starzyński, ul. Zawrańska 30.
Grupa Związku malarzy.
Grupa Związku piekarzy.

Stow. robotników magazynów wojskowych: St. Kulman.
Grupa Związku handlowców.
Stacya płatnicza Związku tytoniowych.
Stacya płatnicza Stow. drukarzy.

Szczakowa. Grupa Związku chemicznych: St. Forst, Fabryka cementu.

Tarnów. Mąż zaufania: Maurycy Hutter, fotograf, ul. Krakowska.
Lokal wspólny, Plac św. Ducha 3.
Lokal Stow. żydowskich: ul. Targowa 10.
Grupa Związku metalowców.
Grupa Związku robotników drzewnych.
Grupa Związku krawców: D. Werssmann, Targowa 10.
Grupa Związku malarzy: Plac św. Ducha 3.
Grupa Związku kapeluszników: Plac św. Ducha 3.
Grupa Związku kolejarzy: Plac św. Ducha 3.
Grupa Związku piekarzy; Plac św. Ducha 3.
Grupa Związku kuśnierzy: Targowa 10.
Stacya płatnicza Związku kaflarzy.
Grupa Związku handlowców.
Stacya płatnicza Stow. drukarzy: M. Kluger, Drukarnia Pisza.

Tarnopol. Stacya płatnicza Związku kaflarzy: J. Tokaryk, Lelewela 1.
Stacya płatnicza Związku kolejarzy.
Grupa Związku piekarzy.

Tarnobrzeg. Grupa Stowarzyszenia kolejarzy.

Trzebinia. Lokal wspólny: Trzebinia wieś, dom Boguckiego.
Grupa Związku metalowców: Fr. Kurek, Fabryka Rudolfiego.
Grupa Związku murarzy: Fr. Bąk.
Grupa Związku cieśli: St. Wołek.
Grupa Związku kolejarzy.

Trzebionka. Stacya płatnicza Unii górników: St. Jarczyk.

Wieliczka. Grupa Związku chemicznych: J. Cebula, Ledzica dolna 118.
Winniki. Grupa Związku tytoniowych: J. Szkaradek.
Zakopane. Stacya płatnicza handlowców.
Zabłotów. Grupa Związku tytoniowych: J. Atanowski, Fabryka tytoniu.
Grupa Związku kolejarzy.
Złoczów. Grupa Związku robotników drzewnych: A. Perlmutter.
Grupa Związku krawców: S. Landau.
Żywiec. Gmpa Związku chemicznych: A. Gawron, stolarz u Rybnera, Zabłocie.
Grupa Związku kolejarzy.

ORGANIZACYE CENTRALNE W AUSTRYI.

Sekretaryat państwowy; Państwowy Komitet Organizacyi Kobiet; Sekretaryat S. D. Frakcyi w Radzie państwa; Związek państwowy robotników młodocianych: wszystkie Wiedeń V. Rechte Wienzeile 97.
Państwowy Sekretaryat Związków Zawodowych, Wiedeń V., Rechte Wienzeile 97.
Centralny Związek Stowarzyszeń współdzielczych, IX., Kolingasse 19.

Centrale zawodowe:

Administracyi pism personal, Wiedeń VII/1, Zieglerstr. 25.
Browarnicy, Bednarze, Wiedeń V/2, Christofgasse 6.
Budowlani pomocnicy, Wiedeń VI/2, Gumperdorfestr. 139.
Ceglarze, Incersdorf k. Wiednia, Triesterstrasse 49,
Chałupnicy, Wiedeń VI/2, Webgasse 25.

Cieśle, Wiedeń VI/2, Bürgerspitalgasse 17.
Cukiernicy, Wiedeń VI/2, Gumpendorferstrasse 89.
Chemiczni robotnicy, Wiedeń VI/1, Gumpendorfestrasse 62.
Drukarze, odlewacze czcionek, Wiedeń VII/1, Seidengasse 15.
Drukarscy pomocnicy, Wiedeń VII/1, Seidengasse 15,
Drzewni, Wiedeń V/1, Margarethenstrasse 112.
Fryzyerzy, Wiedeń VI/2, Kônigseggasse 10.
Fotografowie, Wiedeń III/2.
Garbarze, Wiedeń XII/1, Grieshofgasse 5.
Giserzy, Wiedeń VIII/2, Lerchenfeldegürtel 58.
Górnicy, Turn koło Cieplic, Kaiserstrasse 128.
Gminni robotnicy. Wiedeń VIII/1, Josefstädterstr. 51,
Handlowcy, Wiedeń I/1, Werderthorgasse 9.
Introligatorzy, Wiedeń V/2, Stöbergasse 11.
Jubilerzy i złotnicy, Wiedeń VI/1, Kopernikusgasse 12.
Kamieniarze, Wiedeń VI/2, Schmalzhofgasse 17.
Kapelusznicy, modystki, Wiedeń VIII/2, Lerchengasse 13.
Kas chorych personal, Wiedeń VI/2 Königseggasse 10.
Kelnerzy i pokrewne zawody, Wiedeń VIII/1, Tulpengasse 5.
Kolejarze, Wiedeń V/1, Zentagasse 5.
Kominiarze, Wiedeń I/1, Sonnenfelsgasse 17.
Krawcy, Wiedeń VI/1, Gumpendorferstrasse 62.
Kuśnierze, Wiedeń V/1, Spärlingasse 4.
Kwieciarze i kwieciarki, Wiedeń VII/1, Bandgasse 17.
Litografowie (Senefelder-Bund), Wiedeń VII/1, Zieglergasse 25 I.
Malarze, pokostnicy, lakiernicy, Wiedeń VI/1, Kopernikusgasse 12.
Maszyniści i palacze, Wiedeń VIII/2, Lerchenfelderstrasse 78/80.

Metalowcy, Wiedeń V/2, Kohlgasse 27.
Młynarze, Wiedeń II/1, Taborstrasse 36.
Modeliści, Wiedeń VI/2, Webgasse 17.
Murarze, Wiedeń VII/3, Halbgasse Nr. 18.
Ogrodnicy, Franciszek Wokroj Wiedeń XIX/1, Kreindlgasse 7/9.
Piekarze, Wiedeń XV/1, Markgraf Rüdigerstr. 27.
Porcelanowych fabryk robotnicy, Fischern bei Karlsbad, Hauptstr. 320.
Parasolnicy, Wiedeń XV/1, Markgraf Rüdigerstr. 24.
Pokrywacze dachów, Wiedeń VI|2, Morizgasse 5.
Rękawicznicy, Herman Stolz, Prag I, Karpfengasse 48.
Rymarze i siodlarze, Wiedeń VII|1, Seidengasse 15.
Rolni i lasowi robotnicy, Stainach 35, poczta Irdming, Styrya.
Rzeźbiarze i sztukaterzy, Wiedeń V|1, Castelligasse 20.
Rzeźnicy i masarze, Wiedeń III|4, Stanislausg. 5.
Szewcy, Wiedeń VII|1, Wimbergergasse V|1.
Szklanych hut robotnicy, Tannwald, poczta Tiefenbach, Czechy.
Tkacze, Wiedeń VI|2, Schmalzhofgasse 17.
Tokarze, Wiedeń VII|1, Kaiserstrasse 50.
Tragarze, transportowi robotnicy, Wiedeń VI|2, Webgasse 25.
Tytoniowi, Wiedeń XVI|1, Klausgasse 32.
Teatralni, Wiedeń VIII|1, Josefstädterstrasse 32.
Złotnicy i jubilerzy, Wiedeń VI|1, Kopernikusgasse 12.
Zakładów ubezpieczeń personal, Wiedeń I|1, Deutschmeisterplatz 2.

PAŃSTWOWE KOMISYE ZAWODOWE.

Międzynarodowy sekretarz państwowych komisyi zawodowych C. Legien, Berlin, S. O. 16, Engelufer 15.

Międzynarodowy sekretarz Socyalno-Demokratycznych Partyi Robotniczych wszystkich krajów: Camille Huysmans, Maison du Peuple, Bruksela.

---

1. **Anglia:** General Federation of Trade Unions, London, W. A. Appleton, 34, Guilford St Russel Square.
2. **Argentyna:** Federation Obrera Argentinia, Hector Mattai, Buenos Aires, Saranti 896.
3. **Australia:** a) Nowy Połud. Wales: Trades and Labour Council, Sidney (N. S. W.).
b) Queensland: Trades and Labour Council, Brisbane (Queensland).
c) Połudn. Australia: Trades and Labour Council, Adelaide (South-Australia).
d) Zach. Australia: Trades and Labour Council, Perth, (Western-Australia).
e) Wictoria: Trades Hall Council, Carlton (Victoria).
f) Tasmania: Mr. Woods, M. P. Secretary, Workers' Party, Parliament House, Hobert (Tasmania).
g) Nowa Zelandya: Trades and Labour Council, Wellington.
4. **Austrya:** A. Hueber, Gewerkschaftskommision Oesterreichs, Wien V., Rechte Wienzeile 97.
5. **Ameryka północna:** Sam. Gompers, American Federation of Labor, Washington D. C., 601—809 G. Street, N. W.
6. **Bośnia-Hercegowina:** Franz Rauscher, Arbeiterheim, Sarajevo.
7. **Bułgarya** (Mniejszościowa): G. Dimitrow, Zentralverband der Gewerkschaften Bulgariens, Sofia, Rure Maria Luisa 60.
8. **Belgia:** J. Bergmans, Commision Syndicale, Brüssel, Rue Joseph Stevens 17.
9. **Dania:** C. F. Madsen, De Samvirkende Fag-

forbund i Danmark, Kopenhagen K., Nörre Farimagsgade 47, 1. Sal.

10. **Francya:** L. Jouhaux, Conféderation générale du Travail, Paris Xe, 33, Rue de la Grangeaux Belles.

11. **Finlandya:** K. Wartiainen, Amattyärjeston Tormisto, Helsingfors, Sirkuskatu 3.

12. **Hiszpania:** Vincente Barrio, Union general de Trabajadores, Madrid, Calle de Piamonte 2.

13. **Holandya:** Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, Amsterdam, J. Oudegeest, Reguliersgracht 80.

13-a. **Japonia:** G. Yamane, Kingsley Hall, Kanda, Tokio.

14. **Kroacya:** W. Bukseg, Gewerkschafts-sekretariat, Agram, Ilica 55.

15. **Norwegia:** Ole O. Lian, Arbeidernes fagl. Landsorganisation, Christiania, Folkets Hus, Youngsgaden 13.

16. **Niemcy:** C. Legien, Generalkommision der Gewerkschaften Deutschlands, Berlin SO. 16, Engelufer 15.

17. **Rumunia:** D. Pop, Comisiunea Generala a Sindicatelor din Romania, Bukarest, Piata Amzei 26

18. **Serbia:** L. Pavlowitsch, Zentralverband der Gewerkschaften Serbiens, Belgrad, Radnieke Novine.

19. **Szwecya:** H. Lindqvist, Landssekretariatet, Stockholm, Barnhusgatan 16.

20. **Szwajcarya:** Schweizer Gewerkschaftsbund, A. Huggler, Bern, Kapellenstrasse 6.

21. **Transvaal:** Transvaal Federation of Trades Unions, Trades Hall, Johannesburg.

21-a. **Włochy:** Confederazione del Lavoro, Mailand, Via Manfredo Fanti, 2.

22. **Węgry:** Jászai Samu, Ungarländischer Gewerkschaftsrat, Budapest, VIII. Conti Utca 4.

Sekretaryaty zawodowe dla Galicyi.

Centralny Sekretaryat komisyi zawodowej dla Galicyi: Zygmunt Żuławski, Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III.

Sekretaryat zawodowy dla Lwowa: Jan Kuśnierz, Lwów, ul. Ossolińskich 14, III.

Sekretaryat Stowarzyszenia obrony prawnej kolejarzy dla Galicyi: Kazimierz Kaczanowskl, Lwów, ul. Grodecka.

Sekretaryat Związku metalowców dla Galicyi: Wilhelm Topinek, Kraków,| Dunajewskiego 5, III,

Sekretaryat Komisyi Okręgowej Związku kaflarzy dla Galicyi: J. Barański, Lwów, ul. Zielona 4.

Sekretaryat okręgowy Związku murarzy dla Galicyi zachodniej: Kazimierz Łapiński, Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III.

Sekretaryat okręgowy Związku murarzy dla Galicyi wschodniej: Michał Deneka, Lwów, ul. Ossolińskich 14, IV.

Sekretaryat Komisyi okręgowej Związku robotników drzewnych dla Galicyi zachodniej: Bolesław Jaroszewski, Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III.

Sekretaryat Komisyi okręgowej Związku robotników drzewnych dla Galicyi wschodniej: J. Tylipski, Lwów, ul. Piesza 2.

Sekretaryat Komisyi okręgowej Związku krawców dla Galicyi zachodniej: Mieczysław Bobrowski, Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III.

Sekretaryat Komisyi okręgowej Związku krawców dla Galicyi wschodniej: Jan Kuśnierz, Lwów, ul. Ossolińskich 14, III.

Sekretaryat Unii górników dla Galicyi: Jan Szlam, Jaworzno.

Sekretaryat Unii tkaczy dla Bielska i okolicy: W. Mężyński, Bielsk, Plac na Blichu 2.

MIĘDZYNARODOWE SEKRETARYATY ZAWODOWE.

1. **Budowlani:** Fr. Paeplov, Hamburg 25, Wallstrasse 1.

2. **Browarnicy:** M. Etzel, Berlin O. 27, Schicklerstrasse 6.

3. **Brukarze:** A. Knoll, Berlin NW. 21, Wiclefstrasse 17.

4. **Cieśle:** F. Schrader, Hamburg 1, Besenbinderhof 57, Zimmer 31.

5. **Drukarze:** P. Stautner, Stuttgart, Heusteigstrasse 54.

6. **Drzewni:** Th. Leipart, Berlin C. 2, Neue Friedrichstrasse 2. Telephonanschluss Königsstadt 1305.

7. **Fabryczni robotnicy:** Aug. Brey, Hannover, Nicolaistrasse 7.

8. **Fryzyerzy:** Fr. Etzkorn, Berlin N. 113, Bornholmerstrasse 89, III. Stock.

9. **Górnicy:** Thomas Ashton, Manchester, England, Old Road.

10. **Gminni robotnicy:** Alb. Mohs, Berlin, Winterfeldstrasse 24. Telephonanschluss Lützow 6488.

11. **Gospodnio-szynkarscy:** Albert Baumeister, Berlin SO. 16, Engelufer 16, IV. Stock.

12. **Hutnicy szkła:** E. Girbig, Berlin O. 17, Gosslerstrasse 29, II. Stock.

13. **Handlowi pomocnicy:** Edo Fimmen, Amsterdam, Reguliersgracht 80.

14. **Introligatorzy:** Emil Kloth, Berlin S. 59, Urbanstrasse 63, I. Stock.

15. **Kapelusznicy:** A. Metzschke, Altenburg, S.-A., Nordstrasse 57.

16. **Kuśnierze:** A. Regge, Berlin NO. 43, Weinstrasse 8, Parterre.

17. **Krawcy:** H. Stühmer, Berlin SO. 16, Michaelkirchstrasse 42, III. Stock.

18. **Kamieniarze**: Rob. Kolb. Zürich III, Langstrasse 10.

19. **Litografowie i zawody pokrewne**: Otto Sillier, Berlin N. 28, Anklamerstrasse 27, I. Stock.

20. **Malarze**: A. Tobler, Hamburg 25, Claus-Grothstrasse 1, II. Stock.

21. **Metalowcy**: Alex. Schlicke, Stuttgart, Röterstrasse 16-a. Telephonnumern 8800 und 8801.

22. **Piekarze**: O. Allmann, Hamburg 1, Besenbinderhof 57.

23. **Porcelany robotnicy**: Fritz Zietsch, Charlottenburg, Rosinenstrasse 3, Stiegenflur II.

24. **Przemysł keramiczny**: A. Drunsel, Berlin SO. 36, Wienerstrasse 7.

25. **Siodlarze**: Joh. Sassenbach, Berlin SO. 16, Engelufer 15.

26. **Szewcy**: J. Simon, Nürnberg, Breitegasse 25—27,

27. **Tkacze**: Thomas Shaw, Weawers Office, Colne (Lancashire), England.

28. **Tytoniowi**: C. Deichmann, Bremen, Faulenstrasse 58—60.

29. **Transportowi**: (Eisenbahner, Handels-, Transportarbeiter, Hafenarbeiter, Maschinisten und Seeleute). H. Jochade, Berlin SO. 16, Engelufer 21, II. Stock.

INSPEKTORATY PRZEMYSŁOWE.

Śląsk:

1. Okręg miasta Opawy, oraz 5 starostw: Freiwaldau, Freudenthal, Jägerndorf, Opawa, Wagstadt. Inspektor: Alojzy Weinelt, Opawa, Teichgasse 58.

2. Okręg miasta Bielsko i Frydek oraz 4 starostwa: Bielsko, Frysztat, Frydek, Cieszyn.

Inspektor: Ferdynand Wolensky, Cieszyn, ul. Arcyksięcia Fryderyka 27.

Galicya:

1. Okręg miasta Lwowa oraz 19 starostw: Bóbrka, Brody, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Kamionka Strumiłowa, Lwów, Przemyślany, Radziechów, Rawa Ruska, Rudki, Skałat, Skole, Sokal, Stryj, Tarnopol, Zbaraż, Zborów, Złoczów, Żółkiew, Żydaczów. Nadinspektor: Radca dworu Arnulf Nawratil, Lwów, ul. Kopernika 42-a.

2. Okręg miasta Krakowa oraz 18 starostw: Biała, Bochnia, Brzesko, Chrzanów, Dąbrowa, Gorlice, Grybów, Kraków, Limanowa, Myślenice, Nowy Targ, Nowy Sącz, Oświęcim, Podgórze, Żywiec, Tarnów, Wadowice i Wieliczka. Nadinspektor: Zygmunt Kremer, Kraków, ul. Sobieskiego l. 1.

3. Okręg 24 starostw: Brzozów, Cieszanów, Dobromil, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kolbuszowa, Krosno, Łańcut, Lisko, Mielec, Mościska, Nisko, Pilzno, Przemyśl, Przeworsk, Ropczyce, Rzeszów, Sambor, Sanok, Stary Sambor, Strzyżów, Tarnobrzeg i Turka. Inspektor: Karol Adam, Przemyśl, ul. Barska 4.

4. Okręg 20 starostw: Bohorodczany, Borszczów, Brzeżany, Buczacz, Czortków, Dolina, Horodenka, Husiatyn, Kałusz, Kołomyja, Kossów, Nadwórna, Peczeniżyn, Podhajce, Rohatyn, Śniatyn, Stanisławów, Tłumacz, Trembowla i Zaleszczyki. Inspektor: Ludwik Smyczyński, Stanisławów, ul. 3 Maja 22.

Austryackie Związki zawodowe w r. 1912.

Rok 1912 dla austryackich związków zawodowych (centralnych) był rokiem trudnym, gdyż ciężki kryzys przemysłowy, spowodowany zawikłaniami politycznymi na Bałkanie, z natury rzeczy odbić się musiał na działalności związków. Wbrew tym ciężkim warunkom związki centralne nietylko nie wykazują ubytku członków, lecz odwrotnie — wykazują **przyrost.** Tak samo usiłowania [separatystów czeskich, którzy w dalszym ciągu starali się rozbijać jedność organizacyi, spełzły na niczem. Obecnie w międzynarodowych centralnych austryackich związkach, liczących **428.363 członków** (w roku poprzednim 421.925) obok niemieckich robotników posiadamy w okrągłych cyfrach: 70.000 Czechów, 20.000 Polaków, 9000 Włochów, 6000 Słoweńców.

Jak widzimy z przytoczonych cyfr ostatni roczny wzrost liczby członków wynosi 6.458, czyli 1·53% ogółu członków. Należy przytem zważyć, iż liczba zorganizowanych członków-mężczyzn rośnie wolniej, niż liczba zorganizowanych kobiet. Liczba robotników zorganizowanych wzrosła mianowicie o 1·08%. zaś liczba kobiet o 5.05%. Obecnie związki centralne liczą na 377.947 członków **50.416 kobiet.**

Jak widzimy, centralne związki przetrwały te najgorsze czasy, spowodowane atakiem czeskich separatystów, i idą naprzód, jakkolwiek rzeczywiście separatyści zabrali im w swoim czasie pokaźną liczbę robotników.

W latach ostatnich centralne związki zawodowe miały następujące liczby członków:

1905	323.099
1906	448.270
1907	501.004
1908	482.279
1909	415.256
1910	400.565
1911	421.905
1912	**428.363**

Z krajów poszczególnych ma zorganizowanych najwięcej Austrya Dolna, która wraz z Wiedniem liczy 197.000 członków, czyli 37% ogółu zorganizowanych. Pozatem mają: Czechy 37.301, Morawy 29.638, Styrya 25.974, Śląsk 17.941, Galicya **16.759** czyli 3.92% ogółu zorganizowanych, Austrya Górna 12.905, Tyrol-Przedarulania 9.688, Istrya 9.445, Karyntya 6422, Salcburg 5 225, Kraina 2.554, Bukowina 1.529, Dalmacya 933.

Jak widzimy, z krajów austryackich Galicya pod względem liczby zorganizowanych stoi na szóstem miejscu, dając blisko 4% ogółu zorganizowanych.

W roku sprawozdawczym (1912) z krajów austryackich największe przyrosty miały: Austrya Dolna (z Wiedniem) 9.548, Austrya Górna 1080. Największy zaś ubytek członków miały kraje: Czechy 1.798, Istrya 1.425.

Galicya, jak wiadomo, przeżyła w roku 1912 straszny kryzys przemysłowy. Wyszła jednak z niego ze stosunkowo małym szwankiem; galicyjskim związkom ubyło tylko 437 członków.

Według zawodów w roku 1912 zdobyli najwięcej nowych członków, czyli przyrost mieli największy: metalowcy 4.856 członków, murarze 2.109 członków. handlowcy 745 członków, cieśle 636 członków i t. d. Straty zaś największe mieli kolejarze, którym organizacyę rozbili separatyści. Kolejarze stracili 4378 członków.

Przyjrzyjmy się teraz zmianom w liczbie człon-

ków związków zawodowych w **Galicyi** w latach ostatnich. **Galicya** miała członków:

1905	8.017
1906	12.805
1907	12.566
1908	16.079
1909	15.500
1910	16.923
1911	17.196
1912	16.759

W liczbie 16.759 zorganizowanych członków w Galicyi kobiet mamy tylko 1.227, zaś mężczyzn 15.532. Najwięcej zorganizowanych kobiet ma przemysł tytoniowy (706), introligatorki (154), pomocniczy personal drukarski (126) i t. d.

Według zawodów w Galicyi mamy najwięcej zorganizowanych: Kolejarzy 4.607, Drzewnych 1.208, Metalowców 1.197, Zecerów i odlewaczy czcionek 1.135. Chemicznych 1.024, Tytoniowych 954, Piekarzy 794, Krawców 746, Murarzy 712, Górników 641, Handlowców 622, Kaflarzy 469, Malarzy 366, Kelnerów 365, Inrtoligatorów 320.

Teraz przechodzimy do obliczenia liczby zorganizowanych w poszczególnych zawodach w całej Austryi.

Najwięcej zorganizowanych mieli: Metalowcy 60.977, Kolejarze 54.732, Włókniści 41.533, Murarze 30.580, Drzewni 28.269, Handlowcy 17.503, Drukarze 15.767, Chemiczni 14.456, Górnicy 14.621, Transportowi 10.921, Browarnicy 10.257. Inne zawody mają mniej, niż 10.000 członków.

Przechodzimy teraz do **prasy zawodowej**. Wszystkich pism zawodowych w Austryi, wydawanych przez związki zawodowe centralne jest 117; z tego niemieckich 53, czeskich 34, polskich **12**, ruskich 2, żydowskich 1, włoskich 9, słoweńskich 6.

Polskie pisma zawodowe stanowiły w r. 1909 4·77% całego nakładu, zaś w r. 1912 już 4·95%, czyli miesięcznie miały 24.200 numerów nakładu na 489.370 numerów wogóle.

Teraz przechodzimy do **finansów** związków centralnych. Dochody związków wzrastały w następujący sposób:

1901 r.	2·2	mil.	kor.
1905 „	4·6	„	„
1910 „	8·6	„	„
1911 „	9·1	„	„
1912 „	**9·9**	„	„

Wydatki wzrastały w następujący sposób:

1901 r.	2·1	mil.	kor.
1905 „	3·8	„	„
1910 „	8·0	„	„
1911 „	8·5	„	„
1912 „	**9·1**	„	„

Razem dotychczas (od r. 1901) miały związki centralne 76 mil. koron dochodu i 69 mil. koron wydatków.

To są tylko czyste dochody i wydatki, przewidywane statutami. Fundusze strejkowe są zarządzane oddzielnie. W r. 1912 wsparcia dla strejkujących i zlokautowanych wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim z 400 tys. koron na 1 mil. koron.

W r. 1912 na **zapomogi** różnego rodzaju (wyłączając strejkowe i t. p.) wydano:

Zapomogi dla podróżujących 222.000 kor., dla bezrobotnych 1,403.000 kor., dla chorych inwalidów, wdów, sierót i t. d. 1,574000 kor., wsparcia w razie wypadków 523.000 kor.

Razem na te 4 rodzaje wsparć wydano w r. 1912 blisko **4 miliony koron.** Zaś od r. 1901, w ciągu ostatnich lat 12-stu wydano na te 4 rodzaje wsparć prawie 30 milionów koron.

Te 4 rodzaje wsparć tworzą jednak w budżecie związków tylko 40%. Poza tem w r. 1912 wydano na obronę prawną 179.000 kor., na prasę 1·2 mil. kor., na oświatę 251.000 kor., na agitacyę i organizacyę 1 mil. kor. i t. d. W rezultacie przy tak olbrzymich wydatkach pozostaje przecież znaczna **nadwyżka dochodów** w kwocie 798.000 kor. (wobec 649.000 kor. w roku poprzednim).

Naturalnie wobec tego **majątek związków** wzrasta, i w r. 1912 wzrósł z 13 milionów na przeszło **15 milionów koron.**

Oczywiście w tym majątku nie wszystkie związki uczestniczą w równej mierze. Najwięcej majątku przypada na: Drukarzy 3,960.000 kor., Metalowców 1,787.000 kor., Kolejarzy 1,150.000 kor., Drzewnych 1,026.000 kor.

Jeśli zaś obliczymy majątek na głowę, to zobaczymy, że na głowę przypada majątku najwięcej u urzędników kas chorych 308 kor., drukarzy 251 kor., galanteryjni (skórzani) 131 kor., złotnicy 100 kor. i t. d.

Doskonały finansowy stan związków uwydatnia się także w tem, że majątek związków, przypadający na głowę wzrósł z 16 kor. w r. 1905 na 35 kor. w r. 1912.

Jeśli zaś nie będziemy obliczali na głowę, lecz weźmiemy cały majątek, to ten wzrósł z 2·8 mil. koron w r. 1901 na 15 mil. koron w r. 1912. Wzrost kolosalny.

Na zakończenie przytoczymy tytuły polskich pism zawodowych w r. 1912:

Tytuł:	Nakład:
Gazeta cukierniczo-piekarska .	1.350
Gazeta krawiecka	300
Górnik	3.300
Kolejarz	6.600
Metalowiec	2.300

Tytuł:	Nakład:
Ognisko	2.250
Przyszłość	1.000
Robotnik budowlany	2.400
Robotnik drzewny	1.500
Robotnik kaflarski	600
Robotnik w fabrykach tytoniu .	1.100
Robotnik tkacki	1.500
Razem .	24.200

* * *

Tak w krótkim zarysie przedstawia się działalność związków centralnych w roku 1912 (według ostatniego sprawozdania). Dodamy jeszcze, że obok centralnych związków istnieją jak wiadomo, także czeskie separatystyczne, które liczyły w roku 1912 100.000 członków. Razem więc centralne i separatystyczne związki liczyły w roku 1912 przeszło 528.000 członków.

PRASA PARTYJNA.

PISMA POLITYCZNE.

„Naprzód“. Organ centralny Polskiej Partyi Socyalno-Demokratycznej. Wychodzi codziennie popołudniu z wyjątkiem niedziel i świąt. Prenumerata wynosi 2 kor. miesięcznie z odsyłką. Zagranicą miesięcznie 2 M. 30 f., 3 fr. 50 ctm., 2 1|2 szyl., 70 ctm. amer. Tygodniowo w Krakowie 40 hal., z dostawą do domu 46 hal. Cena numeru oddzielnego 8 hal. Redakcya i Administracya Kraków, Dunajewskiego 5. Telefon Redakcyi Nr. 396. Telefon Administracyi Nr. 2314. Konto czekowe Nr. 34.095. Adres na telegramy: Naprzód, Kraków. Dział inseratowy: Plac

WW. Swiętych 11. Telefon Nr. 1354. Konto czekowe Nr. 910. Ceny ogłoszeń: Za miejsce wiersza petitem 20 hal, Za miejsce wiersza petitem w Nadesłanem 60 hal.

„Prawo Ludu“. Organ Polskiej Partyi Socyalno-Demokratycznej. Wychodzi w każdy piątek. Prenumerata wynosi rocznie: w Galicyi 4 kor.; w Niemczech 5 M.; w Ameryce 2 dolary. Numer pojedynczy 10 hal. Adres Redakcyi i Administracyi „Prawa Ludu“, Kraków, Dunajewskiego l. 5, II. piętro. Konto czekowe Nr. 71.905.

„Robotnik Śląski“. Organ Polskiej Partyi Socyalno-Demokratycznej. Wychodzi w każdy piątek. Przedpłata wynosi wraz z przesyłką: miesięcznie 50 hal., kwartalnie 1 kor. 50 hal., półrocznie 3 kor., rocznie 6 kor.; w miejscu bez przesyłki kwartalnie 1 kor. 30 hal. Zagranicą rocznie: w Niemczech 7 M., we Francyi 10 fr., w Ameryce 2 dolary. Numer pojedynczy 10 hal. Adres Redakcyi i Administracyi: Frysztat, ul. Ratuszowa l. 80. Nr. konta czekowego 35.354.

„Głos Kobiet“. Organ Polskiej Partyi Socyalno-Demokratycznej. Pismo poświęcone sprawom organizacyi kobiet pracujących, wychodzi 2 razy na miesiąc. Adres Redakcyi i Administracyi: „Głos Kobiet“, Bogumin. Telefon Nr. 21. Przedpłata wynosi rocznie 2 kor. 20 hal., numer pojedynczy 6 hal.

„Latarnia“. Misye socyalistyczne dla ludu roboczego, wychodzi w zeszytach objętości 16 do 36 stron druku. Cena 10 hal., z przesyłką 13 hal. Adres Redakcyi i Administracyi: „Latarnia“, Kraków, ul. Dunajewskiego l. 5, parter.

PISMA ZAWODOWE.

„Gazeta krawiecka“. Organ Związku robotników krawieckich, krawczyń i pokrewnych zawodów w Austryi. Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redakcya i administracya: Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III.

„Gazeta Cukierniczo-Piekarska“. Organ Państwowego Stowarzyszenia cukierników i Związku piekarzy i pokrewnych zawodów, oraz tychże pomocników w Austryi. Redakcya i Administracya: Lwów, ul. Sykstuska 32. Prenumerata: rocznie kor. 1·50, półrocznie 75 hal.

„Górnik“. Organ Unii górników w Austryi, wychodzi co tydzień. Redakcya i Administracya: Morawska Ostrawa, ul. Zwierzyny l. 20. Prenumerata: rocznie 6 kor., kwartalnie 1·50 kor.

„Kolejarz“. Organ Galicyjskich kolejarzy. Adres Redakcyi: „Kolejarz“, Lwów, Gródecka 99, I. p. Adres Administracyi: Wiedeń V|1, Zentagasse Nr. 33. Prenumerata rocznie 6 kor., półrocznie 3 kor. Numer pojedynczy 30 hal. Wychodzi 1 i 15 każdego miesiąca. Cena ogłoszeń: za jednoszpaltowy wiersz lub jego miejsce 20 hal.

„Metalowiec“. Organ Związku metalowców w Austryi, wychodzi w każdą sobotę. Redakcya i Administracya: Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III. Prenumerata: rocznie 9·54 kor., kwartalnie 3 kor.

„Ognisko“. Czasopismo dla spraw drukarskich i pokrewnych zawodów. Organ Związku austryackich stowarzyszeń drukarskich. Wychodzi 5, 15 i 25 każdego miesiąca. Cena prenumeraty miejscowej: rocznie 4 kor., półrocznie 2 kor., kwartalnie 1 kor.; zamiejscowej: rocznie kor. 4·80, półrocznie kor. 2·40, kwartalnie kor. 1·20. Numer pojedynczy 20 hal. Adres do Redakcyi, Administracyi i Ekspedycyi: Lwów, ul. Piekarska l. 18, I. piętro. Wszelkie korespondencye i pisma, odnoszące się czy do Redakcyi, czy do Administracyi, adresować należy: Julian Obirek, Lwów, Piekarska 18. Inseraty fachowe przyjmuje się tylko za poprzedniem opłaceniem po 20 hal. za wiersz petitowy lub jego miejsce.

„Przyszłość“. Czasopismo współpracowników kupieckich w handlu, przemyśle i spedycyi. Organ publikacyjny młodzieży handlowej zorganizowanej w Związku centralnym w Austryi. Redakcya i Administracya: Kraków, Grodzka 69, II. Prenumerata rocznie 3 kor.

„Robotnik budowlany“. Organ Centralnych Związków murarzy, cieśli, kamieniarzy, malarzy, lakierników i pomocników budowlanych. Wychodzi co drugą środę. Redakcya i Administracya: Lwów, ul. Ossolińskich 14, III. Prenumerata: rocznie kor. 5·20, kwartalnie 1·50.

„Robotnik drzewny“. Organ Związku robotników drzewnych w Austryi. Wychodzi co drugą niedzielę. Redakcya i Administracya: Kraków, ul. Dunajewskiego 5, III. Prenumerata; rocznie 4 kor. kwartalnie 1 kor.

„Robotnik w fabrykach tytoniu“. Organ Związku zawodowego robotnic i robotników zatrudnionych w fabrykach tytoniu w Austryi. Wychodzi w każdy pierwszy i trzeci wtorek miesiąca. Redakcya i Administracya: Wiedeń XVI|1, Kreitnergasse 31. Prenumerata roczna 3 kor.

„Robotnik kaflarski“. Organ Związku robotników zatrudnionych w przemyśle wyrobów glinianych, wychodzi co trzeci czwartek. Redakcya i Administracya: Lwów, ul. Zielona 4. Prenumerata: rocznie kor. 3·20, kwartalnie 80 hal.

„Robotnik tkacki“. Organ Unii tkaczy w Austryi. Wychodzi w piątek każdego tygodnia. Redakcya i Administracya: Bielsko, plac na Blichu 2. Prenumerata rocznie 3 kor., kwartalnie 75 hal.

„Zjednoczenie“ robotników handlowych i transportowych. Organ Związku robotników handlowych, transportowych i przewozowych w Austryi. Wychodzi pierwszego każdego miesiąca. Redakcya i Administracya: Wiedeń VI., Webgasse 25. Prenumerata: pojedynczy egzemplarz 10 hal.

ORGANIZACYA MŁODOCIANYCH ROBOTNIKÓW W AUSTRYI.

Partye socyalistyczne wszystkich krajów przypisują coraz to większe znaczenie organizacyom młodocianych robotników. Wszak młodociani robotnicy to przyszła armia proletaryacka, to przyszli członkowie organizacyi politycznych, zawodowych, współdzielczych. Z każdym rokiem coraz bardziej komplikują się zadania organizacyj robotniczych, zachodzi potrzeba coraz to większego pogłębienia roboty partyjnej, a właśnie organizacye młodocianych dają możność systematycznego wychowania przyszłych dzielnych bojowników w sprawie robotniczej.

Partye szowinistyczne, klerykalne i im podobne czynią gorączkowe wysiłki aby sparaliżować pracę socyalistyczną wśród młodocianych. W Galicyi usiłowania kleru celem zdobycia wpływu na robotników przy pomocy organizacyi młodocianych są ogromne; w Krakowie np. buduje się nawet dom klerykalny dla młodocianych im. Skargi. W Prusach nawet państwo wydaje olbrzymie sumy, celem zwalczania prac socyalistycznych wśród młodocianych. Lecz socyalistyczne organizacye młodociane wszędzie rosną z ogromną szybkością, wydają własne pisma, utrzymują własne lokale i tworzą dziś wielką międzynarodową organizacyę z własnem biurem międzynarodowem i z własnemi międzynarodowemi zjazdami. Duże zasługi w dziele organizacyi młodocianych położyli Dr Robert Danneberg i Dr Karol Liebknecht.

Przyjrzyjmy się rozwojowi i obecnemu stanowi jednej z takich organizacyi, mianowicie centralnej

organizacyi młodocianych **w Austryi** grupującej przeważnie niemieckich młodocianych.

Organizacya powstała w r. 1894, jako „stowarzyszenie młodocianych robotników Wiednia“ oparte na zatwierdzonym statucie. Burżuazyjna prasa obsypała organizacyę gradem wyzwisk i oszczerstw, nazywając członków „ulicznikami z barykad“ lub „parlamentem terminatorów“. Zresztą wówczas nawet w partyi socyalistycznej nie wszyscy umieli ocenić znaczenie powstającej organizacyi. W r. 1898 w Wiedniu były już trzy grupy lokalne. W rok później założono organizacyę w Bernie morawskiem. W Czechach powstały pierwsze organizacye w Uściu i Libercu. W r. 1902 ukazuje się pierwszy numer pisma „Jugendlicher Arbeiter“.

Na prowincyi rozpoczynają się prześladowania organizacyi i np. w Gracu władze rozwiązują organizacye za „polityczne tendencye“. Wówczas towarzysze wnoszą do ministeryum statut ogólnoaustryackiego Związku młodocianych, i po zatwierdzeniu mogą już na prowincyi zakładać organizacye bez znaczniejszych przeszkód.

Tak powstał „Der Verband der jugendlicher Arbeiter Österreichs“. Dla ułatwienia pracy powstały sekretaryaty krajowe i okręgowe, i robota raźno poszła naprzód.

Od samego początku organizacya starała się przygotowywać ze swych członków przyszłych pracowników w związkach zawodowych. W tym celu wydawano specyalne pisma ulotne, starano się ukształtować pracę w organizacyi tak, aby członkowie później bez trudu mogli odrazu wejść w tok pracy w związkach zawodowych; na każdej legitymacyi członkowskiej wydrukowano krótką odezwę, zwracającą uwagę członków organizacyi młodocianych, na znaczenie związków zawodowych i na konieczność przystąpienia do nich. Ze swojej strony zjazdy partyi i związków zawodowych w r.

1907 zajęły się organizacyą młodocianych, polecając organizacyom partyjnym i zawodowym popieranie pracy organizacyi młodocianych. Do partyjnego statutu wcielono nawet odpowiedni paragraf. Na zjeździe zawodowym tow. Wneber położył ogromny nacisk na konieczność popierania organizacyi młodocianych i postawił odpowiedni wniosek, który został jednogłośnie przyjęty.

Nic też dziwnego, że centralna organizacya młodocianych ogromnie się rozwinęła i obecnie doszła do kwitnącego stanu.

Obecnny stan organizacyi przedstawia się w cyfrach jak następuje. Wszystkich członków organizacya liczy **13.062**; z tego tylko 1.294 dziewcząt. Dziesiąta część zorganizowanych przeszła w r. 1912 do związków zawodowych.

Co do krajów największą ilość zorganizowanych dają Czechy (5.673) i Austrya Dolna (3.307).

Co do wieku ścisła statystyka organizacyi wykazuje że $^{2}/_{3}$ członków mają poniżej lat 18.

Zawody członków są oczywiście rozmaite. Największe liczby przypadają na metalowców (2.703) i włóknistych (2.067).

Dochody organizacyi wzrosły z 229 kor. w r. 1903 do 46.000 kor. w r. 1912.

Pismo „Jugendlicher Arbeiter“ cieszy się wielką popularnością i zwiększyło swój nakład. W r. 1912 drukowano pismo w ilości 4.100 egzemplarzy; w r. 1912 nakład wynosił 18.533 egzemplarzy.

Zgromadzeń publicznych, poufnych i innych zwołano w 1912 r. 5.736, z ogólną ilością przeszło 138.000 uczestników.

Praca oświatowa była prowadzona z wielką energią. 50 bibliotek wędrownych obsługiwało prowincyę. Urządzono szereg kursów dla funkcyonaryuszy organizacyi (kasyerów, sekretarzy, bibliotekarzy i t. d.). Odczytów urządza się bardzo wiele; w samym Wiedniu w r. 1912 urządzono dla mło-

docianych 442 odczyty. Odbywa się dużo obchodów, wieczorów poświęconych pamięci różnych wybitnych mężów i t. d. W partyjnej szkole wiedeńskiej, dla zdolniejszych członków zarezerwowano szereg miejsc. Książki i broszury są sprzedawane członkom za tańszą cenę, a obecnie zaprowadzono specyalne marki miesięczne 10 hal. na książki i skutkiem tego nowe wydawnictwa partyjne rozchodzą się szybko w wielkiej ilości egzemplarzy, np. broszura Danneberga o Marksie została sprzedana w ciągu 14 dni w ilości 10.000 egzemplarzy.

Tak się przedstawia plon pracy wśród młodocianych prowadzonej przez niemieckich towarzyszy w Austryi.

Niestety my w Galicyi podobnym plonem pochlubić się nie możemy. Tymczasem klerykali z gorączkową energią pracują nad wyrwaniem nam wpływu na podrastające pokolenie robotnicze.

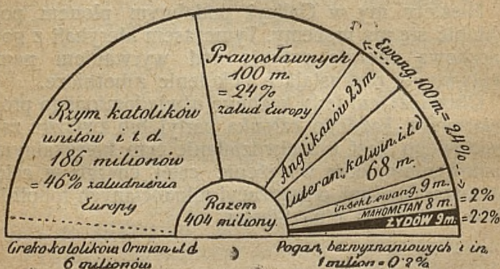
Obowiązkiem tedy każdego uświadomionego proletaryusza, każdego członka partyi lub związku zawodowego jest przeciwdziałanie tym klerykalnym usiłowaniom, oraz wytężenie całej energii w celu stworzenia silnej organizacyi młodocianych robotników w Galicyi i na Śląsku.

Wiadomości statystyczne w obrazach

zestawione według „Rocznika“ Gebethnera i Wolfa.

RELIGIE NA ŚWIECIE.

Religie, wyznawane przez mieszkańców kuli ziemskiej, można podzielić na cztery grupy zasadnicze, każda z podziałem na znaczną liczbę odcieni (sekt).

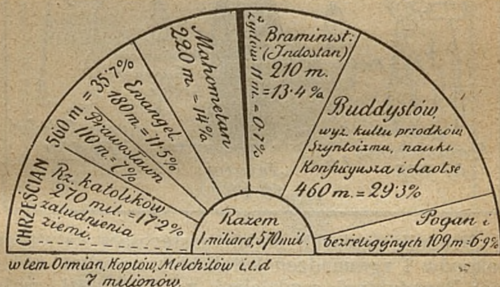

Grupa pierwsza, według liczby wyznawców, przypada na ludy, pozostające na najniższym stopniu kultury i zasadza się na niejasnych pojęciach o życiu zagrobowem, związanych z niezliczonymi zabobonami.

Grupę drugą stanowi Fetyszyzm, w którym już tkwią pewnie wyobrażenia o życiu wiecznem, acz w połączeniu z kultem dla zwierząt i przedmiotów martwych. Potrzeby „duchowe“ fetyszystów załatwiają szamani i czarodzieje.

Grupę trzecią (zawsze według liczby wyznawców) składają Bramini, już wierzący w jednego Boga, chociaż modlą się do bóstw wielu. Braminizmowi jest pokrewny Buddaizm, głoszący nauki o specyficznie pojętem życiu pozagrobowem przy boku Buddhy. Do tejże grupy zaliczyć należy naukę Konfucyusza i Laotse, jak również wyznań, zasadzających się na kulcie dla przodków.

Grupę czwartą polegającą na bezwzględnej wierze w jedynego Boga i nieśmiertelność duszy, stanowią: Chrześcijanie, Mahometanie i Izraelici z długim poddziałem odcieni (sekt).

Świeższe studya statystyczne umożliwiają obliczenie chrześcijan, żyjących na ziemi na 560 milionów, z czego przypada na:

Katolików	około	270 milionów
Protestantów	„	180 „
Wyznań greckich	„	110 „

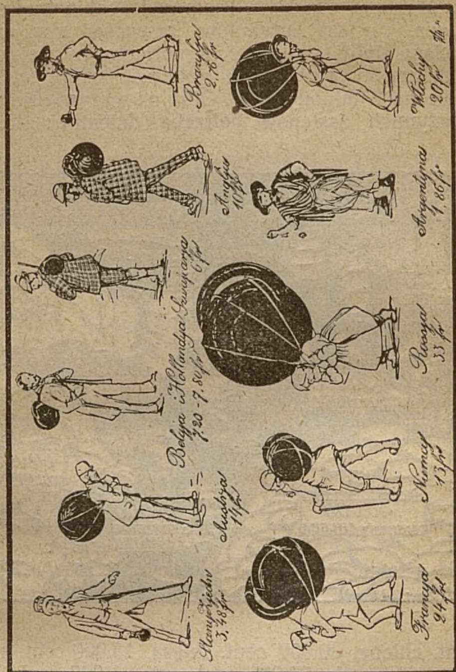
włączając w to i sekty.

Islam wyznaje około 220 milionów. Izraelitów istnieje przeszło 11 milionów. Politeistów (Bramini, Buddyści, Szyntos, wyznawców Konfucyusza, Laotse i t. d. Fetyszystów i pogan) obliczają na 779 milionów ludzi.

„Rocznik papieski“ podaje następującą statystykę zakonów i zgromadzeń katolickich na całym świecie: Benedyktyni rozdzieleni na 14 gałęzi, mają 1·603 kościołów, 143 szkoły, 4.450 zakonników kapłanów i 2.007 braciszków. Kartuzi liczą 1.000 zakonników w 25 klasztorach. Dominikanie, w liczbie 4.476, mają w 33 prowincyach 367 klasztorów. Franciszkanów liczą 16.968 w 1.487 klasztorach i 79 prowincyach. Kapucyni (10.056) żyją w 574 klasztorach. Zakon karmelitów liczy 1.900 członków w 163 klasztorach. Jezuici (16.294) mają 5 asystencyi i 23 prowincye. Lazaryści mają 3.000 zakonników i 240 domów zakonnych. Ojcowie św. Ducha (1.630) 23 domy. Redemptoryści (4.000) — 215 domów. Afrykańscy misyonarze Lionu mają 3.500 członków. Wreszcie Bracia Szkolni (14.630) posiadają 1.700 domów zakonnych.

CO KOSZTUJE BIUROKRACYA?

W paryskim „Dzienniku Izb Handlowych" ukazała się notatka, wykazująca, ile kosztuje obywatela danego państwa utrzymanie organizmu administracyjnego. W Szwajcaryi obywatel płaci na biurokracyę najmniej, bo tylko 6 fr. rocznie, w Belgii i Holandyi 7·20 do 7·80 fr., w Anglii 10 fr., w Niemczech 13 fr. (w Prusach 15 fr.), w Austryi 14 fr., we Włoszech 20 fr„ we Francyi 24 fr., a w Rosyi 33 fr. Natomiast w Stanach Zjednoczonych koszt utrzymania urzędników wynosi na głowę mieszkańca 3·48 fr., w Brazylii 2·76 fr., a w Argentynie 1·86 fr. Stany Zjedn. dwa razy liczniejsze od Francyi, wydają na urzędników 7 razy mniej od niej.

ILE ZJADAJĄ DZIENNIE ARMIE EUROPEJSKIE.

Publicysta włoski E. Mole zadał sobie trud obliczenia, ile też artykułów żywności spożywają w ciągu doby armie sześciu mocarstw europejskich. Stan czynny tych armii podczas pokoju oblicza Mole na 3 miliony głów. Otóż na wyżywienie tych olbrzymich zastępów potrzeba dziennie: 45.000

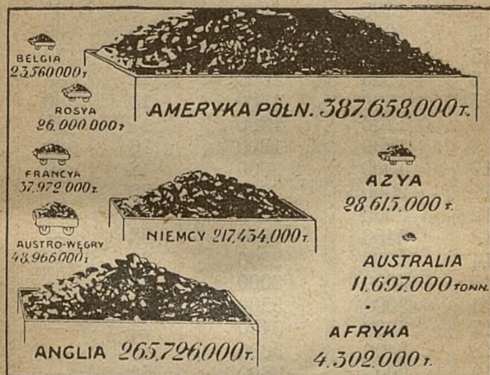

cent. chleba, 30.000 cent. mięsa, 15.000 cent. konserw mięsnych, 60.000 cent. ryżu, 1.800 cent. słoniny i innych tłuszczów, 1.300 cent, soli, 1.860 cent. cukru, 1.440 cent. kawy i 7.500 hektolitrów wina (we Francyi i we Włoszech). Do tych liczb doliczyć należy jeszcze ziemniaki i jarzyny.

Według obliczenia Mole'a utrzymanie tych armii na stopie wojennej pochłaniałoby dziennie 400 mi-

lionów franków. Zatem, w razie ogólnej wojny europejskiej, w której brałyby udział wszystkie mocarstwa, potrzebaby było jedynie na wyżywienie tych armii miesięcznie 6 miliardów franków, a w razie, gdyby wojna ta trwała cały rok, 73 miliardy franków.

PRODUKCYA WĘGLA KAMIENNEGO W RÓŻNYCH PAŃSTWACH W CIĄGU JEDNEGO ROKU.

Podatek osobisto-dochodowy.

Podatek osobisto-dochodowy wynosi rocznie przy dochodzie:

Stopień	od więcej niż	do włącznie	Podatek	
	koron		K	h
1	1200	1250	7	20
2	1250	1300	8	—
3	1300	1350	8	80
4	1350	1400	9	60
5	1400	1500	10	80
6	1500	1600	12	—
7	1600	1700	13	60
8	1700	1800	15	20
9	1800	1900	16	80
10	1900	2000	18	40
11	2000	2200	20	—
12	2200	2400	24	—
13	2400	2600	28	—
14	2600	2800	32	—
15	2800	3000	36	—
16	3000	3200	40	—
17	3200	3400	44	—
18	3400	3600	48	—
19	3600	3800	54	—
20	3800	4000	60	—
21	4000	4400	68	—
22	4400	4800	78	—
23	4800	5200	88	—
24	5200	5600	98	—
25	5600	6000	110	—
26	6000	6600	124	—
27	6600	7200	142	—
28	7200	7800	160	—

SKALA STEMPLOWA.

Skala I. na weksle				Skala II. na dokumenta				Skala III. na kontrakty			
powyżej koron	do koron	Należytość K.	h.	powyżej koron	do koron	Należytość K.	h.	powyżej koron	do koron	Należytość K.	h.
—	150	—	10	—	40	—	14	—	20	—	14
150	300	—	20	40	80	—	26	20	40	—	26
300	600	—	40	80	120	—	38	40	60	—	38
600	900	—	60	120	200	—	64	60	100	—	64
900	1200	—	80	200	400	1	26	100	200	1	26
1200	1500	1	—	400	600	1	88	200	300	1	88
1500	1800	1	20	600	800	2	50	300	400	2	50
1800	2100	1	40	800	1600	5	—	400	800	5	—
2100	2400	1	60	1600	2400	7	50	800	1200	7	50
2400	2700	1	80	2400	3200	10	—	1200	1600	10	—
2700	3000	2	—	3200	4000	12	50	1600	2000	12	50
3000	6000	4	—	4000	4800	15	—	2000	2400	15	—
6000	9000	6	—	4800	6400	20	—	2400	3200	20	—
9000	12000	8	—	6400	8000	25	—	3200	4000	25	—
12000	15000	10	—	8000	9600	30	—	4000	4800	30	—
15000	18000	12	—	9600	11200	35	—	4800	5600	35	—
18000	21000	14	—	11200	12800	40	—	5600	6400	40	—
21000	24000	16	—	12800	14400	45	—	6400	7200	45	—
24000	27000	18	—	14400	16000	50	—	7200	8000	50	—

Od każdych dalszych 3000 K opłaca się o 2 K więcej przyczem resztę nie wynoszącą 3000 K za pełne 3000 K liczyć należy. (Ust. z 8./3. 1876 r. L. 26. Dz. u p.).

Od każdych dalszych 800 K opłaca się o 2·50 K więcej przyczem resztę nie wynoszącą 800 K za pełne 800 K uważać należy. (Ust. z 13/12 1862 r. L. 99. Dz. u. p.).

Od każdych dalszych 400 K opłaca się o 2·50 K więcej przyczem resztę nie wynoszącą 400 K za pełne 400 K uważać należy. (Ust. z 13/12 1862 r. L. 89. Dz. u. p.).

SPIS RZECZY.

Ogłoszenia nie pochodzą od Redakcyi, która za nie żadnej odpowiedzialności nie przyjmuje.

DZIENNICZEK NA ROK 1914

STYCZEŃ

1. Czwartek

2. Piątek

3. Sobota

4. Niedziela

5. Poniedziałek

---

6. Wtorek

---

7. Środa

---

8. Czwartek

9. Piątek

10. Sobota

11. Niedziela

12. Poniedziałek

13. Wtorek

---

14. Środa

---

15. Czwartek

---

16. Piątek

STYCZEŃ

17. Sobota

---

18. Niedziela

---

19. Poniedziałek

---

20. Wtorek

21. Środa

22. Czwartek

23. Piątek

24. Sobota

25. Niedziela

26. Poniedziałek

27. Wtorek

28. Środa

29. Czwartek

30. Piątek

31. Sobota

LUTY

1. Niedziela

2. Poniedziałek

3. Wtorek

4. Środa

5. Czwartek

6. Piątek

7. Sobota

8. Niedziela

9. Poniedziałek

10. Wtorek

11. Środa

12. Czwartek

LUTY

13. Piątek

---

14. Sobota

---

15. Niedziela

---

16. Poniedziałek

LUTY

17. Wtorek

---

18. Środa

---

19. Czwartek

---

20. Piątek

LUTY

21. Sobota

---

22. Niedziela

---

23. Poniedziałek

---

24. Wtorek

LUTY

25. Środa

26. Czwartek

27. Piątek

28. Sobota

MARZEC

1. Niedziela

2. Poniedziałek

3. Wtorek

4. Środa

MARZEC

5. Czwartek

6. Piątek

7. Sobota

8. Niedziela

9. Poniedziałek

10. Wtorek

11. Środa

12. Czwartek

MARZEC

13. Piątek

14. Sobota

15. Niedziela

16. Poniedziałek

MARZEC

17. Wtorek

18. Środa

19. Czwartek

20. Piątek

21. Sobota

22. Niedziela

23. Poniedziałek

24. Wtorek

25. Środa

26. Czwartek

27. Piątek

28. Sobota

29. Niedziela

30. Poniedziałek

31. Wtorek

KWIECIEŃ

1. Środa

2. Czwartek

3. Piątek

4. Sobota

13. Poniedziałek

14. Wtorek

15. Środa

16. Czwartek

17. Piątek

---

18. Sobota

---

19. Niedziela

---

20. Poniedziałek

KWIECIEŃ

21. Wtorek

---

22. Środa

---

23. Czwartek

---

24. Piątek

KWIECIEŃ

25. Sobota

---

26. Niedziela

---

27. Poniedziałek

---

28. Wtorek

29. Środa

---

30. Czwartek

MAJ

1. Piątek

2. Sobota

3. Niedziela

4. Poniedziałek

5. Wtorek

---

6. Środa

---

7. Czwartek

---

8. Piątek

MAJ

9. Sobota

10. Niedziela

11. Poniedziałek

12. Wtorek

13. Środa

---

14. Czwartek

---

15. Piątek

---

16. Sobota

MAJ

17. Niedziela

---

18. Poniedziałek

---

19. Wtorek

---

20. Środa

21. Czwartek

---

22. Piątek

---

23. Sobota

---

24. Niedziela

MAJ

25. Poniedziałek

---

26. Wtorek

---

27. Środa

---

28. Czwartek

MAJ

29. Piątek

---

30. Sobota

---

31. Niedziela

CZERWIEC

1. Poniedziałek

---

2. Wtorek

---

3. Środa

---

4. Czwartek

CZERWIEC

5. Piątek

6. Sobota

7. Niedziela

8. Poniedziałek

9. Wtorek

---

10. Środa

---

11. Czwartek

---

12. Piątek

CZERWIEC

13. Sobota

---

14. Niedziela

---

15. Poniedziałek

---

16. Wtorek

CZERWIEC

17. Środa

---

18. Czwartek

---

19. Piątek

---

20. Sobota

CZERWIEC

21. Niedziela

---

22. Poniedziałek

---

23. Wtorek

---

24. Środa

25. Czwartek

---

26. Piątek

---

27. Sobota

---

28. Niedziela

CZERWIEC

29. Poniedziałek

30. Wtorek

LIPIEC

1. Środa

2. Czwartek

3. Piątek

4. Sobota

LIPIEC

5. Niedziela

6. Poniedziałek

7. Wtorek

8. Środa

LIPIEC

9. Czwartek

---

10. Piątek

---

11. Sobota

---

12. Niedziela

13. Poniedziałek

---

14. Wtorek

---

15. Środa

---

16. Czwartek

17. Piątek

---

18. Sobota

---

19. Niedziela

---

20. Poniedziałek

LIPIEC

29. Środa

30. Czwartek

31. Piątek

SIERPIEŃ

1. Sobota

---

2. Niedziela

---

3. Poniedziałek

---

4. Wtorek

SIERPIEŃ

5. Środa

---

6. Czwartek

---

7. Piątek

---

8. Sobota

SIERPIEŃ

9. Niedziela

---

10. Poniedziałek

---

11. Wtorek

---

12. Środa

13. Czwartek

14. Piątek

15. Sobota

16. Niedziela

17. Poniedziałek

18. Wtorek

19. Środa

20. Czwartek

SIERPIEŃ

21. Piątek

22. Sobota

23. Niedziela

24. Poniedziałek

25. Wtorek

26. Środa

27. Czwartek

28. Piątek

29. Sobota

30. Niedziela

31. Poniedziałek

WRZESIEŃ

1. Wtorek

---

2. Środa

---

3. Czwartek

---

4. Piątek

5. Sobota

6. Niedziela

7. Poniedziałek

8. Wtorek

WRZESIEŃ

9. Środa

10. Czwartek

11. Piątek

12. Sobota

13. Niedziela

---

14. Poniedziałek

---

15. Wtorek

---

16. Środa

WRZESIEŃ

17. Czwartek

18. Piątek

19. Sobota

20. Niedziela

WRZESIEŃ

21. Poniedziałek

---

22. Wtorek

---

23. Środa

---

24. Czwartek

25. Piątek

---

26. Sobota

---

27. Niedziela

---

28. Poniedziałek

29. Wtorek

---

30. Środa

PAŹDZIERNIK

1. Czwartek

2. Piątek

3. Sobota

4. Niedziela

PAŹDZIERNIK

5. Poniedziałek

---

6. Wtorek

---

7. Środa

---

8. Czwartek

9. Piątek

10. Sobota

11. Niedziela

12. Poniedziałek

PAŹDZIERNIK

13. Wtorek

14. Środa

15. Czwartek

16. Piątek

17. Sobota

18. Niedziela

19. Poniedziałek

20. Wtorek

PAŹDZIERNIK

21. Środa

22. Czwartek

23. Piątek

24. Sobota

PAŹDZIERNIK

25. Niedziela

---

26. Poniedziałek

---

27. Wtorek

---

28. Środa

PAŹDZIERNIK

29. Czwartek

---

30. Piątek

---

31. Sobota

LISTOPAD

1. Niedziela

2. Poniedziałek

3. Wtorek

4. Środa

LISTOPAD

5. Czwartek

---

6. Piątek

---

7. Sobota

---

8. Niedziela

LISTOPAD

9. Poniedziałek

10. Wtorek

11. Środa

12. Czwartek

13. Piątek

---

14. Sobota

---

15. Niedziela

---

16. Poniedziałek

LISTOPAD

17. Wtorek

18. Środa

19. Czwartek

20. Piątek

21. Sobota

22. Niedziela

23. Poniedziałek

24. Wtorek

25. Środa

---

26. Czwartek

---

27. Piątek

---

28. Sobota

29. Niedziela

30. Poniedziałek

GRUDZIEŃ

1. Wtorek

---

2. Środa

---

3. Czwartek

---

4. Piątek

5. Sobota

---

6. Niedziela

---

7. Poniedziałek

---

8. Wtorek

9. Środa

10. Czwartek

11. Piątek.

12. Sobota

GRUDZIEŃ

13. Niedziela

---

14. Poniedziałek

---

15. Wtorek

---

16. Środa

17. Czwartek

---

18. Piątek

---

19. Sobota

---

20. Niedziela

GRUDZIEŃ

21. Poniedziałek

22. Wtorek

23. Środa

24. Czwartek

25. Piątek

---

26. Sobota

---

27. Niedziela

---

28. Poniedziałek

GRUDZIEŃ

29. Wtorek

---

30. Środa

---

31. Czwartek

Czy ⟶

Czy ⟶

Czy ⟶

Czy ⟶

Czy ⟶

Czy ⟶

Czy ⟶

Was boli, albo jeśliście się czegoś nabawili z przeciągu albo zaziębienia, przeciw podagrycznym, reumatycznym i wielu innym bolom pomoże Wam, w to wierzyć nam możecie, ponieważeśmy się o tem sami przekonali, prawdziwy Fellera fluid z m. „Elsa-fluid", który uśmierza bole, goi, ułatwia wyrzut flegmy i zawsze ulgę przynosi. Nabyć go można 12 małych, 6 podwójnych albo 2 specyalne flaszki za 5 koron franko, 24 małych, 12 podwójnych albo 4 specyalne flaszki za 8 kor. 60 hal. franko, jeśli się wprost od wytwórcy sprowadza, adresując

E. V. FELLER, aptekarz w Stubicy, nr. 560 (Kroacya).

Wsparty przez moje długoletnie doświadczeuia w aptekach wiedeńskich, niemieckich i belgijskich, wydałem w użycie przed 30 laty te podług przepisu **Dra Kvapil'a** złożone

KARPACKIE PIGUŁKI ZDROWIA

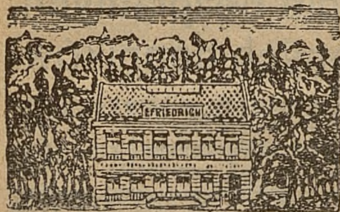
(Malackie pigułki);

które od tego czasu doświadczone są jako znakomity środek domowy przy bolu głowy, niedomaganiach żołądka, braku apetytu, kolkach, chronicznym zatwardzenlu, słabościach wątroby, złotej żyle i wszystkich następnych słabościach.

Jedyny skład wysyłkowy u wykonawcy: Aptekarza Jana Friedricha w Malaczce Nr. 114, preszburski komitat.

Jedno pudełko kosztuje 42 h. jeden rulon z 6 pudelkami 2 kor. 10 kor. — Jeżeli do ceny pigułek dołączy się 40 h. i tę całą sumę za przekazem się nadeśle to wysyła się franko w całej monarchii.

OSTRZEŻENIE! **Ponieważ moje pigułki bęwają bardzo dużo fałszowane, dlatego się radzi, takowe tylko u mnie kupować.**

Marka ochronna.

Podziękowania:

Szanowny Panie Aptekarzu! Już od wielu lat używam pańskich pigułek karpackich, a ze znamienitym skutkiem. Proszę przeto przysłać mi znowu 2 rulony tychże pigułek za zaliczką. Z szacunkiem

Andrychów (Galicya). Abraham Nebenzahl
10 września 1910. Handel drzewa.

Szanowny Panie Aptekarzu! Dziękuję Panu serdecznie za Pańskie pigułki karpackie. Gdybym był tych pigułek nie zażywał, to zapewniam Pana, jużbym był dawno nie chodził po ziemi. Niech Panu Bóg nieba przychyli za to, że mi Pan może dopomódz temi dobremi pigułkami w moich cierpieniach żołądkowych. Proszę mi przysłać zaraz 6 rulonów tych pigułek karpackich.

Lwów, 28. XI. 1908. Stanisław Kucharski,
ul. Sadownicza 64. majster ślusarski.

Szanowny Panie Aptekarzu! Upraszam Pana uprzejmie o przysłanie mi odwrotną pocztą 2 rulonów pigułek karpackich. Pańska pierwsza przesyłka bardzo do-

bre przysługi wyświadczyła mej żonie, dlatego pragnę je mieć nieustannie u siebie. Z szacunkiem

Hotzenplotz (Śląsk austr.). Fryderyk Salzbrunn,
8 sierpnia 1910. handel skór.

Wielmożny Pan Aptekarz Jan Friedrich. Proszę o łaskawe przysłanie za zaliczką 4 rulonów Pańskich wybornych pigułek karpackich.

Skole (Galicya). Jan Chmurowicz,
1 stycznia 1911. c. k. oficyał pocztowy.

Szanowny Panie Aptekarzu! Przesyłam Panu 4 k. 60 h. i proszę o przysłanie mi 2 rulonów Pańskich wyśmienitych pigułek, których używam z bardzo dobrym skutkiem już od 2 lat. Rozdzielam także Pańskie pigułki między chorych, a 3 rodzinom z Rohatyna dałem Pański adres; rodziny te twierdzą, że po zażyciu, swoje wyzdrowienie zawdzięczają karpackim pigułkom. Z wiernym szacunkiem

p. Rohatyn (Galicya). ks. M. Czyżowski
26. 1. 1909 proboszcz w Babińcach.

Szanowny Panie Aptekarzu! Od dłuższego czasu już nie robiłem u Pana zamówienia. Ponieważ Pańskie pigułki karpackie zawsze doskonały wywoływały skutek, proszę uprzejmie przysłać mi 3 rulony za pobraniem. Upraszam o rychłe wykonanie mego złecenia i łączę wyrazy poważania.

Theodorshof 1911, 22 paźdz. Karol Schittelm.
poczta Dzibułki (Galicya).

Wny Pan Jan Friedrich, aptekarz w Malaczce. Proszę mi przysłać 2 rulony pańskich znakomitych karpackich pigułek zdrowia. Z poważaniem

10 lutego 1912, Nowa wieś Feliksa Malicka
p. Łobzów, k. Krakowa. żona przeds. budowl.

WP. apt. Jan Friedrich w Malaczce. Proszę mi znowu przysłać odwrotną pocztą 2 rulony Pańskich doskonałych karpackich pigułek zdrowia. Po użyciu pierwszej posyłki Pańskich pigułek byłem wnet zdrów. Niema drugiego środka leczniczego, któryby tak dobrze i skutecznie działał, jak Pańskie pigułkI. Bóg w niebie niech Panu wynagrodzi za ten cudowny środek. Z poważaniem

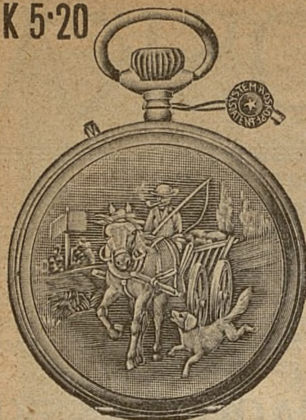
Lipiboki, listop. 1911, Józef Ptaszek.
poczta Busk (Galicya).

Szanowny Panie Aptekarzu! Przyjm Pan serdeczne podziękowanie za swe wspaniałe, cudowne karpackie pigułki zdrowia. Byłbym już dawno umarł, gdybym nie był zażywał Pańskich karpackich pigułek zdrowia. Proszę zarazem przysłać mi 2 rulony tych dobrych pigułek.

Z poważaniem

Dynów, 21. IV. 1912, (Galicya). Züsskind Zahn.

K 5·20

Prawdziwy niklowy Anker-Remont. zegarek.

„SYSTEM ROSKOPF-PATENT“, Nr. 1000 R., otwarty w dobrze zamykającej kopercie niklowej opatrzony plombą ochronną, z pięknemi wyniosłemi oksydowanemi figurami, jako to: wóz z koniem, cykliści, okręt, rolnik, jeździec, górnik, ogrodnik. żniwo, z cyferblatem emaliow. i wskazówką sekundową, dokładnie uregulowany K 5·20,

NIEMA RYZYKA!

Wolno odmieniać albo wracamy pieniądze.

Wysyłanie za zaliczką przez firmę światową Pierwsza fabryka

JAN KONRAD

c. k. nadworny dostawca

W BRÜX Nr. 157 (CZECHY).

Główny katalog z przeszło 4000 rycin na żądanie darmo i opłatnie.

OGŁOSZENIA

DO

KALENDARZY ROBOTNICZYCH

PRZYJMUJE WYŁĄCZNIE C. K. KONCESYON.

BIURO INFORMACYJNE i OGŁOSZEŃ

FELIKSA STATTERA

KRAKÓW

TELEFON 1354. :: KONTO POCZT. KASY OSZCZ. 910.

Nr. 101. Płaski srebrny kotwiczny, z posre-
z posrebrzaną lub pozłacaną tarczą . . **K 11·—**

Nr. 803. Niklowy lub stalowy cylinder-remontoir zegarek damski, dobry werk . . . **K 7·90**

Nr. 804. Srebrny cylinder-remontoir zegarek damski, silne koperty szarnirowane, dobry werk, 6 rubinów . . . . **K 9·50**

Nr. 2324. Łańcuszek do przeciągania z amerykańskiego double-złota . . . . **K 5·50**

Nr. 550. Łańcuszek niklowy damski, pięknie wykonany . . . . **K 1·70**

Taki sam srebrny z klamerką do przesuwania . . . . **K 5·90**

Nr. 1204. Budzik w niklowej oprawie, werk kotwiczny, bardzo dokładny, najlepszej jakości, 20 cm. wysoki, wskazujący datę . . . . **K 5·—**

Nr. 1203. Budzik w niklowej oprawie, werk kotwiczny, dobrej jakości . . . . . . **K 3·50**

Ten sam 29 cm. wysoki, bardzo dobry werk, polecenia godny . . . . **K 4·60**

Nr. 1371. Zegar z kukułką, z bardzo pięknie rzeźbionym domkiem, silny werk, bije i kuka pół i całe godziny, z wagami w kształcie szyszek **K 9·75,** z tego zadatek . . . . **K 2·—**

Nr. 1372. Zegar z kukułką, z bardzo pięknie i elegancko rzeźbionym domkiem, z wagami w kształcie szyszek, kuka i bije **K 12·50,** z tego zadatek . . . . **K 2·—**

Nr. 1360. Zegar ścienny, z bijącym werkiem i dwoma wagami **K 4·80,** z tego zadatek . . . . **K 2·—**

Nr. 1362. Zegar ścienny z bijącym werkiem, z szklaną tarczą i dwoma wagami, 30 cm. średnicy **K 5·95,** z tego zadatek . **K 2·—**

Wysyłka za zaliczką lub przedpłatą. Nieodpowiednie zamienia się lub zwraca pieniądze.

Uwaga na adres: **H. Suttner, Laibach nr. 282.**

